

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜ/ΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΑΙΤΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑ
ΠΟΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΜ
ΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ
(ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ & ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ)**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ: ΚΙΤΣΑΡΑ ΦΩΤΕΙΝΗ: Α.Μ. 16859
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ: Α.Μ. 16842

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΙΑΚΟΜΙΧΑΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΠΡΕΒΕΖΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

CAUSES OF TAX EVASION AND TAX AVOIDANCE IN
GREECE: THE POINT OF VIEW OF INVOLVED
INSTITUTIONS (PREVEZA PREFECTURE &
CORINTHOS PREFECTURE)

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, Οκτώβριος

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Μιχαήλ Διακομιχάλης

Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής

Ιωάννης Σωτηρόπουλος

Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Παππιάς Θεόδωρος

ΕΤΕΠ

© Κιτσαρά Φωτεινή

Κωνσταντίνου Δήμητρα, 2019

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Κιτσαρά Φωτεινή
Κωνσταντίνου Δήμητρα

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά τον καθηγητή μας κ. Διακομιχάλη Μιχάλη, αφού η υποστήριξη και η βοήθεια του ήταν πολύτιμη για εμάς και η ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς εκείνον.

Ευχαριστούμε επίσης τις οικογένειές μας ξεχωριστά για την στήριξη τους στην μέχρι και τώρα πορεία μας.

Τέλος, ένα ευχαριστώ οφείλουμε να πούμε σε όλους εκείνους που συμμετείχαν στην έρευνά μας με την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής είναι ένα διεθνές πρόβλημα που έχει αναπτυχθεί μέσα στα τελευταία χρόνια. Στην Ελλάδα το πρόβλημα αυτό είναι ένα από τα σημαντικότερα που έχει να αντιμετωπίσει, καθώς με την παραμονή του δυσχεραίνονται τα πολιτικά σχέδια υπέρ του πολίτη για μια καλύτερη ζωή, και η οικονομική κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη. Για όλα όμως υπάρχει λύση όπως και στο πρόβλημα αυτό υπάρχουν τρόποι αντιμετώπισης τους οποίους αναφέρουμε πιο κάτω.

Ο σκοπός της πτυχιακής μας εργασίας είναι να δείξει ποια είναι τα αίτια των φαινομένων αυτών και για αυτό εκτός από το θεωρητικό κομμάτι που χωρίζεται σε έξι μέρη, μαζί με την μεθοδολογία έρευνας που αναφέρουμε έχουμε και την έρευνα που πραγματοποιήσαμε σε δύο νομούς, στον νομό Κορινθίας και στον νομό Πρεβέζης.

Λέξεις-κλειδιά: Αίτια φοροδιαφυγής, αίτια φοροαποφυγής, παραοικονομία, φόρος

ABSTRACT

The problem of tax evasion and tax avoidance

is an international problem that has developed in recent years. In Greece, this problem is one of the most important to tackle, as it exists it becomes harder and harder everyday for people to make political plans for a better life, and the financial situation is getting worse. However, there is a solution to everything, as in this problem, there are ways of dealing with these that are outlined below.

The purpose of our thesis is to show the causes of these phenomena, for this reason apart from the theoretical part which is divided into six parts, along with the research methodology that we mention we have the research we did in two counties, in the county of Corinth and in the county of Preveza.

Keywords: Causes of tax evasion, Causes of tax evasion, shadow economy,
Tax

Περιεχόμενα	
Δήλωση μη λογοκλοπής.....	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ABSTRACT.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΓΕΝΙΚΕΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	13
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	13
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ-ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	14
1.3 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	14
1.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	15
1.4.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ-ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΆΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	15
1.4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ-ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΈΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	16
1.5 ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	16
1.6 ΑΡΧΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ.....	18
1.7 ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΟΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	18
1.8 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ-ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ-ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	22
2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	22
2.1.1 ΑΙΤΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	24
2.1.2 ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	25
2.1.3 ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	27
2.1.4 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	27
2.1.5 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ.....	33
2.1.6 ΠΟΙΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΕΥΓΟΥΝ.....	34
2.1.7 Ο ΧΑΡΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	36
2.1.8 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ.....	37
2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ.....	38
2.2.1 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ.....	40
2.2.2 ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ.....	40
2.2.3 ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ.....	42
2.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	43

2.3.1 ΑΙΤΙΕΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	44
2.3.2 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	45
2.3.3 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ...	46
2.3.4 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	48
2.3.5 Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ-ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ	50
3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	50
3.2 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	51
3.2.1 Προληπτικός Έλεγχος	52
3.2.2 Προσωρινός Έλεγχος	52
3.2.3 Τακτικός Έλεγχος.....	52
3.2.4 Ειδικός Έλεγχος	53
3.3 ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	53
3.4 ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ- ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ-ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	60
4.1 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.....	60
4.1.1 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	60
4.1.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ	62
4.1.3 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	63
4.2 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ, ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	68
5.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	72
7.1 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.....	72
7.1.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ.....	79
7.2 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	81
7.2.1 Σημαντικότερα και τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.....	88
7.3 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΝ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ	90

7.3.1 Σημαντικότερα και τα λιγότερο σημαντικά υποκρίτηρια των εφοριακών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.....	97
7.4 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΟΤΑ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	99
7.4.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ.....	106
7.5 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	108
7.5.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ.....	115
7.6 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ) ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	117
7.6.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	125
7.7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.....	126
7.8 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ	132
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	139
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	140

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία αναλύουμε το πρόβλημα της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας που υπάρχει στην Ελλάδα τα τελευταία έτη. Δυστυχώς, το προαναφερθέν πρόβλημα υπάρχει σε ολόκληρη την χώρα χωρίς διακρίσεις, και λόγω των πολυάριθμων αιτιών, η Ελλάδα οδηγείται στις πρώτες χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής στην Ευρωζώνη. Οι αιτίες των φαινομένων είναι πολλές, όμως και τα μέτρα αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών είναι πολλά, αρκεί να εφαρμόζονται από όλους έναν-έναν ξεχωριστά έχοντας ατομικά (γιατί μας ενδιαφέρει όλους) μεγαλύτερη υπευθυνότητα και φορολογική και ηθική συνείδηση.

Στην εργασία αυτήν λοιπόν, αρχικά, στο κεφάλαιο πρώτο, γίνεται μια συνοπτική ιστορική αναδρομή της φορολογίας στην Ελλάδα, ακολουθεί η έννοια των φόρων-φορολογίας με τον σκοπό τους, και τις διακρίσεις των φόρων που αναλύονται σε έμμεσους και άμεσους φόρους.

Ύστερα, αναφέρονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των παραπάνω φόρων και ακολουθούν το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας, η αρχή ισότητας του φόρου, οι κανόνες που διέπουν στην φορολογική πολιτική του κράτους και η διάκριση των φόρων ανάλογα με το αντικείμενο φορολογίας τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσονται τα θέματα φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή και παραοικονομία, αρχικά με την έννοια, τα χαρακτηριστικά και τις αιτίες τους. Έπειτα, γίνεται αναφορά των τρόπων πραγματοποίησης των φαινομένων αυτών με τις συνέπειές τους, το που εντοπίζεται το καθένα από αυτά και ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ τους. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύονται οι τρόποι και τα μέτρα που μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή για την αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών.

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο με την ανάλυση της μεθόδου που αναπτύχθηκε η έρευνα και τέλος ο σκοπός της έρευνας με την συλλογή των δεδομένων της.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αναφέρονται τα αποτελέσματα της έρευνας με τα συμπεράσματά της.

Τέλος, καταλήγουμε σε ένα τελικό συμπέρασμα και φυσικά αναφέρουμε την βιβλιογραφία, τις πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί από εμάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΓΕΝΙΚΕΣ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η φορολογία έκανε την εμφάνισή της στην αρχαιότητα, εκεί που οι άνθρωποι είχαν την υποχρέωση να προσφέρουν με τον δικό τους τρόπο προϊόντα ή αντικείμενα αξίας απέναντι σε άρχοντες ή σε κράτη. Ο λόγος που αυτό συνέβαινε είναι ότι εκείνη την εποχή κάθε περιοχή είχε τον δικό της άρχοντα ο οποίος είχε στην κατοχή του την στρατιωτική και πολιτική εξουσία. Ένα ακόμη σημαντικό γεγονός κατά την διάρκεια της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι ότι οι άρχοντες παρείχαν υπηρεσίες και ως αντάλλαγμα εισέπρατταν τους φόρους μίας επαρχίας ως προς το συμφέρον τους.

Άλλο ένα φαινόμενο που αξίζει να αναφερθεί από την Βυζαντινή εποχή είναι το φαινόμενο της εισφοράς στην κοινότητα, αντί να εισπράττεται από κάποιο άρχοντα η εισφορά να καταλήγει στο κράτος.

Ιστορικά υπάρχουν καταστάσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι απαραίτητα ένας πολίτης, αλλά ολόκληρο το κράτος. Σε τέτοιες περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καλείται να καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο κράτος σύμφωνα με τη σχετική συνθήκη που έχει υπογραφεί. Στο Μεσαίωνα τα Σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο. Σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωναν φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Στην αρχαία Αίγυπτο οι υποχρεωτικές εισφορές αποτελούσαν ένα μέρος από την σοδειά, στην πορεία αντικαταστάθηκαν από τα χρήματα. Έτσι, η καταβολή των υποχρεωτικών εισφορών συνεχίζεται με βάση την έκταση των κτημάτων που είχε στην κατοχή του ο φορολογούμενος μέχρι και την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε πολλά κράτη.

Το κράτος εκτός από την φορολογία μπορεί να έχει συμπληρωματικές πηγές εσόδων όπως είχε κάποτε η Ελλάδα με τα ορυχεία της Χαλκιδικής.

Λίγο μετά την φορολογία έλαβε χώρα και η φοροδιαφυγή ο λόγος της οποίας ήταν η δημιουργία οργανώσεων συλλογής φόρων με σκοπό την είσπραξη των φόρων και τον υπολογισμό του κάθε φόρου. Επίσης οι οργανώσεις αυτές ήταν φτιαγμένες για να καταλογίζουν ποινές σε φοροφυγάδες.

Κάθε χρόνο στην Ελλάδα καταγράφονται 30δισ ευρώ έχοντας την κυρίαρχη θέση στην παραοικονομία και αν υπήρχε μείωση της φοροδιαφυγής κατά 20δισ ευρώ θα μπορούσαν να μειωθούν οι φόροι που καταβάλλουν οι φορολογούμενοι πολίτες κατά ποσοστό 30%.

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ-ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Φόρος καλείται η υποχρεωτική εισφορά προς το κράτος. Ο φόρος είναι η αναγκαστική εισφορά την οποία καταβάλλει ο οφειλέτης προς το κράτος ή προς νομικό πρόσωπο χωρίς ειδική αντιπαροχή. Η υποχρέωση που έχουμε ως ΝΠΔΔ να καταβάλουμε ένα μέρος των χρημάτων μας στο κράτος ώστε να δημιουργηθούν τα λεγόμενα κρατικά έσοδα που έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση ή σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η είσπραξη του φόρου από το κράτος γίνεται με σκοπό την αντιμετώπιση των διαφόρων δημοσίων δαπανών, οι οποίες προκύπτουν από την λειτουργία του κρατικού μηχανισμού. Για τις εν λόγω δαπάνες όπως για παράδειγμα είναι η πληρωμή των μισθών, η υγεία, η παιδεία, η εθνική άμυνα κ.τ.λ.

Η πληρωμή των φόρων δεν αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο ειδικό αντάλλαγμα, αλλά σε γενικό, το οποίο είναι απαραίτητο τόσο για την ύπαρξη, όσο και για την ευημερία του πολίτη ως πρόσωπο ενταγμένο εντός του κοινωνικού συνόλου.

Ο πιο σημαντικός και τακτικός μηχανισμός για να εφαρμοστεί ο σκοπός του είναι μέσα από την επιβολή Φορολογίας σε όλους, ανεξαιρέτως τους πολίτες ενός Κράτους. Θα μπορούσε να οριστεί ως Φορολογία, η αναγκαστική μεταβίβαση αγοραστικής δύναμης από τους ιδιώτες στο Δημόσιο, ενώ αποτελεί την πιο σημαντική δραστηριότητα των δημοσίων φορέων παγκοσμίως αφού καταφέρνει να εξασφαλίζει κατά ένα μεγάλο ποσοστό των εσόδων του.

1.3 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Είναι φανερό ότι ο κυριότερος σκοπός της φορολογίας είναι ο ταμειευτικός. Η φορολογία γενικά προνοεί για την εξασφάλιση των δημοσίων εσόδων έτσι ώστε να καλύπτονται οι δημόσιες δαπάνες των δημοσίων εσόδων. Εκτός από τον ταμειευτικό χαρακτήρα της, η φορολογία έχει την δυνατότητα να εκπληρώνει κοινωνικούς σκοπούς, όταν αποτελεί μέσω καταπολέμησης της οικονομικής ανισότητας η οποία διαμορφώνεται στις διάφορες κοινωνικές τάξεις.

Ειδικά η κοινωνική πολιτική που ασκείται εκδηλώνεται με την μορφή των μεταρρυθμίσεων εκ των οποίων εξαρτάται η φορολογική ελάφρυνση των αδύναμων οικονομικά κοινωνικών στρωμάτων. Πέρα από αυτό, για τους οικονομικά ισχυρότερους η οικονομική επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη. Συγκεκριμένα σε περιόδους κρίσεων με τη φορολογία εκπληρώνονται οικονομικοί σκοποί, ένα παράδειγμα σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα είναι ότι με την αύξηση της φορολογίας κατά την διάρκεια οικονομικής κρίσης είναι οι συνεχείς αυξήσεις φόρων που έχουν σημειωθεί τα τελευταία

χρόνια στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο δέχεται η χώρα μας τα τελευταία χρόνια εξαιτίας του χρέους και του δημοσιονομικού ελλείμματος. Ύστερα η κυβέρνηση υπέγραψε μνημόνια μέσω των οποίων θεσπίζει αύξηση της φορολογίας έτσι ώστε να καλυφθούν οι δημόσιες δαπάνες αλλά και να ξεχρεωθεί το χρέος της χώρας μας προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

1.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους.

- άμεσοι, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στο εισόδημα (φυσικών/νομικών προσώπων) και στην περιουσία (ακίνητη, κληρονομιών, δωρεών)
- έμμεσοι, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στην εγχώρια κατανάλωση αγαθών/υπηρεσιών και στις εισαγωγές

Αναλυτικότερα έχουμε:

Άμεσοι φόροι

Άμεσοι φόροι είναι το χρηματικό ποσό που καταβάλλει ο πολίτης στο κράτος που ζει σε αυτό ως ποσοστό του εισοδήματος του αλλά και ο φόρος που βάζει το κράτος στην περιουσία του. Ανάλογα με το εισόδημα υπάρχει και ο αντίστοιχος φορολογικός συντελεστής. Επομένως οι άμεσοι φόροι είναι : α) ο φόρος εισοδήματος και β) ο φόρος κεφαλαίου

Έμμεσοι φόροι

Έμμεσοι φόροι είναι οι καταναλωτικοί φόροι, τα χρηματικά ποσά που ενσωματώνονται στην τιμή των εμπορευμάτων ή των παρεχόμενων υπηρεσιών και που επίσης αποτελούν κρατικό έσοδο. Αυτά τα ποσά εμφανίζονται με τη μορφή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Επομένως οι έμμεσοι φόροι είναι : α) οι δασμοί , β) οι φόροι κατανάλωσης και γ) ο ΦΠΑ

1.4.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ-ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

- A) Είναι δικαιότεροι
- B) Σταθερότητα απόδοσης
- Γ) Μικρό το κόστος είσπραξής τους

Δ) Ακριβής γνώση των ποσών από τους φορολογούμενους

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

- A) Δεν έχουν άμεση απόδοση όπως οι έμμεσοι.
- B) Ευνοούν την φοροδιαφυγή.
- Γ) Γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης (αλλαγή βάσης κ.λ.π).
- Δ) Δυσκολότερη διαδικασία είσπραξής τους.

1.4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ-ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΈΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΈΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

- A) Ευκολία είσπραξη τους.
- B) Χαμηλό κόστος είσπραξης.
- Γ) Εισπράττονται και από ξένους (τουρίστες κ.λπ)
- Δ) Δυσκολότερη φοροδιαφυγή.
- E) Μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με τους άμεσους.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΈΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

- A) Πλήττον αδιακρίτως κάθε εισοδηματική τάξη.
- B) Αβέβαιη είσπραξη και αστάθεια σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

1.5 ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Από το 1821 που ιδρύθηκε το Ελληνικό κράτος μέχρι και σήμερα έχουν εφαρμοστεί πάρα πολλοί νόμοι για την φορολόγηση των Ελλήνων πολιτών. Κατά κύριο λόγο, οι νόμοι που έχουν ισχύσει σε όλη αυτή την χρονική διάρκεια μέχρι και σήμερα έχουν επηρεαστεί από άλλα φορολογικά συστήματα κυρίως Ευρωπαϊκών χωρών. Η πρώτη αρχή οργάνωσης και θέσπισης φορολογικού συστήματος της χώρας αποτέλεσε η ψήφιση και η εφαρμογή του νόμου για την φορολόγηση των καθαρών προσόδων (=οποιοδήποτε εισόδημα προκύπτει από την εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων).

Χαρακτηριστικό στοιχείο αυτού του νόμου αποτελεί η φορολογία εισοδήματος, κατά την οποία όποιος πολίτης εμφάνιζε εισόδημα από δύο

διαφορετικές πηγές, ήταν υποχρεωμένος να υποβάλει δύο δηλώσεις και να φορολογηθεί ξεχωριστά.

Στην συνέχεια ο νόμος αυτός βελτιώνεται και προσαρμόζεται σύμφωνα με το Νομοθετικό Διάταγμα. Με βάση τον ανανεωμένο πλέον νόμο η επιβολή φόρου πραγματοποιούνταν επί του συνολικού εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων σε αντίθεση με τον προηγούμενο νόμο που ίσχυε μέχρι τότε. Αργότερα, το Ελληνικό κράτος θεσπίζει και εφαρμόζει νέο νόμο, ο οποίος αποτελεί το βασική οικονομική βάση του φορολογικού συστήματος. Κατά τον νόμο αυτό στα φυσικά πρόσωπα εφαρμόζεται προοδευτική φορολογία, όπου ο φόρος είναι απόλυτα προσωπικός και επιβάλλεται στο συνολικό εισόδημα, ενώ αντίθετα στα νομικά πρόσωπα εφαρμόζεται αναλογική φορολογία επί των κερδών. Αξιοσημείωτο στοιχείο αφορά η καθιέρωση του αφορολόγητου ορίου εισοδήματος, καθώς και η φορολόγηση πραγματοποιείται σύμφωνα με την πηγή των εισοδημάτων και γίνεται διάκριση εισοδημάτων όπως ακίνητα, κινητές αξίες, εμπορικές επιχειρήσεις, γεωργικές επιχειρήσεις, μισθωτές υπηρεσίες, ελεύθερα επαγγέλματα και άλλες πηγές (Σελλάς Σ. 1989). Το εισόδημα υπολογίζεται με βάση τα πραγματικά έσοδα και προκύπτει με τον συνυπολογισμό των αντικειμενικών δαπανών και υπηρεσιών και δαπανών απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου. Από το 1975 έως και το 2004, τριάντα χρόνια περίπου το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας έχει αλλάξει δέκα φορές (κατά μέσο όρο αλλάζει κάθε τρία 3 χρόνια). (Κοκκινέλης Μ. 2015)

Η μεγαλύτερη χρονική διάρκεια όπου διατηρήθηκε το ίδιο φορολογικό σύστημα ήταν από το 1994 έως το 2001, καθώς ο κατώτατος συντελεστής ήταν 5% και ο ανώτατος 45%. Εξ' αιτίας αυτής της φορολογικής πολιτικής και αστάθειας, καθώς και η έλλειψη σταθερής φορολόγησης, επηρεάζουν αρνητικά τα σχέδια των επιχειρήσεων όπως και επίσης τον προγραμματισμό των νοικοκυριών. Με το κλίμα αβεβαιότητας να κυριαρχεί, επηρεάζει την κατανάλωση και μειώνει τα έσοδα, κατ' επέκταση καταρρακώνει οικονομικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οδηγώντας στην φοροδιαφυγή και την απώλεια χρηματικών μονάδων. Όπως είναι φυσικό, ως αποτέλεσμα αυτού, αρνητικές επιπτώσεις υπάρχουν και στα ασφαλιστικά ταμεία καθώς οι εισροές έχουν μειωθεί δραματικά.

Με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, ο μη καταβαλλόμενος Φ.Π.Α στην Ελλάδα ανέρχεται στο 34% (χάνονται έσοδα περίπου 5δισ), από την φοροδιαφυγή, την φοροαποφυγή και την αναποτελεσματικότητα των φοροεισπρακτικών μηχανισμών. Επίσης, όσο αναφορά την άμεση φορολογία στον Ελλαδικό χώρο δεν υπάρχει υπερφορολόγηση σε σχέση με άλλες χώρες, ενώ ισχύει το αντίθετο για τους έμμεσους φόρους στα ακίνητα.

Παρ' όλο που οι φορολογικοί συντελεστές σε όλες τις κατηγορίες είναι από τους πιο υψηλούς, η εισπραξη φόρων παραμένει σε μικρό μέσο όρο παρουσιάζοντας ελλείψεις. Σύμφωνα με τους οικονομικούς αναλυτές, ενώ το φορολογικό σύστημα μεταβάλλεται συνεχώς δεν έχει αποφέρει κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα όσον αναφορά την εισπραξιμότητα των φόρων. Κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης συνεισφορά του Φ.Π.Α και των

υπόλοιπων έμμεσων φόρων παρέμεινε σταθερή, η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων μειώθηκε σε μεγάλο βαθμό, ενώ αντίθετα αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και των φόρων ακίνητης περιουσίας. Ταυτόχρονα, το Ελληνικό φορολογικό σύστημα το οποίο χαρακτηρίζεται από υψηλούς φορολογικούς συντελεστές δεν συνδέεται και με αντίστοιχα υψηλά φορολογικά έσοδα.

1.6 ΑΡΧΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

"Οι φορολογούμενοι πρέπει να εισφέρουν στις δαπάνες του κράτους ανάλογα με τις δυνάμεις τους", δηλαδή ανάλογα με το εισόδημα που αποκτούν. Το Σύνταγμα της Ελλάδος, άρθρο 4 παράγραφος 5, ορίζει ρητά ότι "οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν αδιακρίτως εις τα δημόσια βάρη αναλόγως των δυνάμεών τους" (Δημήτριος Γκίνογλου, Φορολογική Λογιστική, 2η έκδοση). Σύμφωνα με αυτό ο κάθε Έλληνας πολίτης πρέπει να φορολογείται ανάλογα με τα εισοδήματα που έχει.

Η αρχή αυτή (της φορολογικής ισότητας), επιβάλλει στο νομοθέτη την ίση μεταχείριση και ειδικότερα τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, μη επιτρέποντας κάθε αυθαίρετη διάκριση, ευνοϊκή ή δυσμενή για ορισμένους φορολογούμενους ή κατηγορίες αυτών. Η αρχή αυτή επιβάλλει την ίδια φορολογική μεταχείριση αυτών που βρίσκονται κάτω από τις ίδιες οικονομικές συνθήκες και την ανόμοια μεταχείριση εκείνων των φορολογουμένων που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές συνθήκες, έτσι ώστε να μην είναι συνταγματικά επιτρεπτή ούτε η άνιση μεταχείριση ίδιων περιπτώσεων, ούτε η ίση μεταχείριση ανόμοιων (περιπτώσεων). Ο κάθε πολίτης θα πρέπει να καταβάλλει το ανάλογο μερίδιο φόρου προς το κράτος, προκειμένου αυτό (το κράτος) να αντιμετωπίσει τις δαπάνες του, ανάλογα με τη φοροδοτική του ικανότητα.

1.7 ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Οι κανόνες που διέπουν την φορολογική πολιτική του κράτους είναι οι εξής (Φλώρος, 2010:25-28):

1. Η καθολικότητα του φόρου:

Ο φόρος πρέπει να καταβάλλεται από όλους τους πολίτες χωρίς διάκριση και από Έλληνες και από αλλοδαπούς που ζούνε στην Ελλάδα. (Γκίνογλου, 2017)

2. Η παραγωγικότητα του φόρου:

Ο φόρος θεωρείται παραγωγικός όταν:

- i. το ποσοστό του δεν είναι υπερβολικό, κάτι το οποίο ως αποτέλεσμα θα είχε ο φορολογούμενος να φοροδιαφεύγει,
- ii. δεν καθιερώνει απαλλαγές,
- iii. επιδιώκεται η όσο το δυνατόν γρήγορη βεβαίωση και εισπραξη του, με τα μικρότερα δυνατά έξοδα,
- iv. οι νόμοι είναι σαφείς και δεν αλλάζουν συχνά.

3. Η απλότητα του φόρου:

Τόσο το αντικείμενο του φόρου, όσο και ο υπολογισμός, αλλά και η διαδικασία βεβαίωσης και εισπραξης αυτού να χαρακτηρίζονται από απλότητα και κυρίως σαφήνεια, χωρίς να αφήνουν περιθώρια παρερμηνειών, από τους υπόχρεους φορολογούμενους και από τα ελεγκτικά όργανα της πολιτείας.

Εάν αυτά εφαρμοστούν τότε το αποτέλεσμα θα είναι να αποφεύγεται η δημιουργούμενη σύγχυση ενώ θα βελτιώνονται οι σχέσεις ανάμεσα στους φορολογούμενους και στα φοροτεχνικά όργανα.

4. Η βεβαιότητα και η σταθερότητα του φόρου:

Όταν υπάρχουν απλοί νόμοι οι οποίοι δεν αλλάζουν συχνά τότε ο κάθε φορολογούμενος θα έχει την δυνατότητα να γνωρίζει εκ των προτέρων το ποσό του φόρου που καλείται να πληρώσει προς το Δημόσιο, καθώς και τον τρόπο εξόφλησής του.

5. Η καταλληλότητα του φόρου:

"Ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε χρόνο και με τρόπο που να είναι οι πιο πρόσφοροι για τον φορολογούμενο". Όσον αφορά τον χρόνο πληρωμής, αυτός θα πρέπει να είναι ο χρόνος που διευκολύνει τον φορολογούμενο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί στην περίπτωση που ο χρόνος πληρωμής συμπίπτει με τον χρόνο πραγματοποίησης του εισοδήματος. Ως τόπος πληρωμής θα πρέπει να καθορίζεται η κατοικία ή ο τόπος διαμονής ή ο τόπος επαγγελματικής στέγης του φορολογούμενου. Επίσης, και ο τρόπος πληρωμής θα πρέπει να δίνει στον φορολογούμενο κάθε δυνατή διευκόλυνση, όπως για παράδειγμα η εξόφληση του φόρου μέσω ρύθμισης δόσεων.

6. Το ελάχιστο όριο συντήρησης:

Ο κανόνας αυτός επιβάλλει να μην φορολογείται το ποσό που καλύπτει τις απαραίτητες ανάγκες διαβίωσης των φορολογουμένων.

7. Η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας :

Η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας υποστηρίζει ότι οι φόροι πρέπει να κατανέμονται σύμφωνα με τη δυνατότητα που έχουν οι φορολογούμενοι να τους πληρώσουν. Οι πολίτες με μεγαλύτερη δυνατότητα να αποκτούν

εισόδημα, πρέπει να πληρώνουν μεγαλύτερο φορολογικό βάρος απ' ό τι οι πολίτες με μικρότερη δυνατότητα.

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων είναι αντικειμενικοί (όπως το εισόδημα, η περιουσία, η κατανάλωση) και υποκειμενικοί (όπως η οικογενειακή κατάσταση, κατάσταση υγείας κ.λπ.) Το εισόδημα αποτελεί τον καταλληλότερο δείκτη φοροδοτικής ικανότητας, αφού προσδιορίζει με τον καλύτερο τρόπο το μέγεθος της αγοραστικής δύναμης των πολιτών.

8. Κανόνας της αποφυγής της διπλής φορολογίας :

Σύμφωνα με τον κανόνα αυτόν πρέπει να αποφεύγεται η πολλαπλή φορολογία του ίδιου εισοδήματος ή του ίδιου αντικειμένου, είτε μέσα στο ίδιο κράτος (εσωτερική διπλή φορολογία), είτε μεταξύ διαφόρων κρατών (εξωτερική διπλή φορολογία).

9. Η αρχή της μη αναδρομικότητας του φόρου:

Ορίζει ότι ο φόρος δεν δύναται να ισχύει με καμία αναδρομικότητα οποιουδήποτε νόμου, επιτρέπει όμως η φορολογική ρύθμιση να αποκτά αναδρομικότητα που δε μπορεί να εκτείνεται πέραν από το προηγούμενο της επιβολής φόρου του οικονομικού έτους.

1.8 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Με βάση το αντικείμενο της φορολογίας διακρίνουμε τα εξής:

- **Φορολογία Εισοδήματος**

Η φορολογία εισοδήματος (που είναι άμεσοι φόροι) επαναλαμβάνεται κατά σταθερή χρονική στιγμή, σε ετήσια πάντα βάση, στο πρόσωπο του ίδιου φορολογούμενου και επιβάλλεται επί της απόκτησης εισοδήματος. Στην Ελλάδα ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Στα φυσικά πρόσωπα περιλαμβάνονται οι μισθωτοί, οι συνταξιούχοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, έμποροι και οι ενώσεις προσώπων ενώ στα νομικά πρόσωπα ανήκουν οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, δηλαδή Α.Ε και οι Ε.Π.Ε. Για τον προσδιορισμό του εισοδήματος, επί του οποίου καταβάλλεται ο φόρος, λαμβάνονται υπόψη διάφορες απαλλαγές, εκπτώσεις κτλ.

Ο φορολογικός συντελεστής στους φόρους εισοδήματος μπορεί να είναι:

1. αναλογικός: θεσπίζεται στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων.
2. προοδευτικός: θεσπίζεται στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων.

- Φόροι επί δαπανών

Οι φόροι αυτοί είναι έμμεσοι, και επιβάλλονται όταν υπάρχει διάθεση εισοδήματος ή κεφαλαίου για να την απόκτηση διαρκών ή καταναλωτικών αγαθών (Π.χ για αγορά οικίας ή αγορά αυτοκινήτου), καθώς επίσης και υπηρεσιών. Οι φόροι επί της δαπάνης, διακρίνονται σε α) δασμούς (φόροι επί εισαγόμενων προϊόντων). β) ειδικές εισφορές και τέλη εισαγωγής-εξαγωγής γ) φόρους καταναλώσεως γενικούς (επιβολή σε αυτά ενιαίου φορολογικού συντελεστή σε όλα χωρίς εξαίρεση προϊόντα που προσφέρονται στην αγορά) και ειδικούς (π.χ. φόρος καπνού ή φόρος οινοπνεύματος ή φόρος δημοσίων θεαμάτων). Ο φορολογικός συντελεστής στην περίπτωση αυτή είναι αναλογικός, ως προς τη φορολογική βάση στην οποία αναφέρεται. δ) φόρους επί των συναλλαγών και ε) έμμεσους φόρους υπέρ τρίτων.

- Φόροι περιουσίας

Η φορολογία της περιουσίας ή φορολογία κεφαλαίου αποτελείται από ένα σύμπλεγμα φόρων οι οποίοι επιβάλλονται στην κατοχή ή στην απόκτηση περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, καταβάλλεται επί της καθαρής αξίας της περιουσίας καθώς και σε περιπτώσεις μεταβίβασης περιουσίας λόγω κληρονομιάς, δωρεάς κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ-ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ-ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Ως έννοια φοροδιαφυγή (tax evasion) είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί.

Θεωρείται αδίκημα της μη καταβολής του οφειλόμενου φόρου με την παραβίαση ή καταστρατήγηση του νόμου. Πιο απλά φοροδιαφυγή είναι η πράξη κάποιου, που αποφεύγει να πληρώσει τον φόρο που του έχει επιβληθεί με διάφορους τρόπους. Έχει εξελιχθεί σε σταθερό φαινόμενο συνεχώς διογκούμενο με απρόβλεπτες συνέπειες στα δημόσια έσοδα, μειώνοντας παράλληλα τις κοινωνικές παροχές και δημιουργώντας φορολογική ανισότητα μεταξύ των φορολογουμένων.

Η φοροδιαφυγή είναι μία παράνομη πράξη, σύμφωνα με την ελληνική φορολογική νομοθεσία (Νόμος 4174/2013) διαπράττει όποιος:

1. αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα ύλη:

- i. εάν παραλείψει να υποβάλει δήλωση.
  - ii. εάν υποβάλλει δήλωση με πλαστά ή νοθευμένα ή εικονικά φορολογικά στοιχεία.
2. Εκδίδει πλαστά ή νοθευμένα ή εικονικά φορολογικά στοιχεία.
  3. Αποδέχεται πλαστά ή νοθευμένα ή εικονικά φορολογικά στοιχεία.
  4. Διαπράττει λαθρεμπόριο.

Επίσης όταν λέμε φοροδιαφυγή εννοούμε το σύνολο των παράνομων ενεργειών των ιδιωτικών φορέων (επιχειρήσεων), με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης (δηλ. την πληρωμή φόρων). Τέτοιες παράνομες ενέργειες είναι π.χ η δήλωση στη φορολογούσα Αρχή (εφορία) μικρότερου εισοδήματος από το πραγματοποιηθέν κατά τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος, η εμφάνιση από τις επιχειρήσεις ακαθάριστων εσόδων (τζίρος) μικρότερων από τα πραγματοποιηθέντα κατά τον υπολογισμό του φόρου κατανάλωσης, η λαθραία εισαγωγή ειδών από το εξωτερικό για να μην πληρωθούν δασμοί κτλ.

Αναλυτικότερα, με τη φοροδιαφυγή το κράτος δεν εισπράττει τα ανάλογα έσοδα και έτσι ο κρατικός προϋπολογισμός δέχεται λιγότερα έσοδα που ως αποτέλεσμα έχει τον περιορισμό των κρατικών δαπανών για επενδύσεις. Αυτό ωθεί στον εξωτερικό δανεισμό και σε συνδυασμό με τα υψηλά επιτόκια με τα οποία δανείζεται το κράτος διογκώνεται το δημόσιο χρέος. Επιπρόσθετα, το κράτος για να καλύψει τα δημόσια ελλείμματα που δημιουργούνται, αυξάνει τους φορολογικούς συντελεστές. Επιπλέον, σε βάθος χρόνου η φοροδιαφυγή επηρεάζει το διαθέσιμο εισόδημα που σαν αποτέλεσμα έχει να συρρικνώνεται η αγορά εργασίας αλλά και η κατανομή του εισοδήματος μεταξύ κατανάλωσης, επένδυσης και αποταμίευσης. Όλα αυτά μακροχρόνια οδηγούν σε ανισοροπίες στην οικονομία.

Τέλος, ας δούμε μερικά παραδείγματα φοροδιαφυγής

1) Προσωπική εταιρία με αντικείμενο εργασιών το εμπόριο καυσίμων δεν απέδωσε Φ.Π.Α. ύψους 55.623,28 ευρώ.

2) Τυπογραφική εταιρία στην ευρύτερη περιοχή της Ελευσίνας έλαβε εικονικά φορολογικά στοιχεία καθαρής αξίας 1.466.046,59 ευρώ.

3) Ελεύθερος επαγγελματίας (δημοσιογράφος) απέκρυψε εισοδήματα ύψους 518.305,75 ευρώ.

2.1.1 ΑΙΤΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η φοροδιαφυγή υπάρχει περισσότερο σε χώρες που έχουν μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων και σε χώρες που υπάρχει έντονο το φαινόμενο της παραοικονομίας. Τα πιο συχνά αίτια της φοροδιαφυγής είναι (Μανεισιώτης, 2011):

- Οι πολίτες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στο κράτος, πιστεύουν ότι το κράτος δεν ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις τους και ότι οι κρατικοί φορείς δεν διαχειρίζονται σωστά τα δημόσια χρήματα
- Ο άνθρωπος έχει την τάση να αποφεύγει τις επιβαρύνσεις-έλλειψη φορολογικής συνείδησης των πολιτών
- Η ανοχή από το κράτος και η ατιμωρησία που υπάρχει για τα άτομα που φοροδιαφεύγουν
- Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές
- Η αδυναμία των δημόσιων υπηρεσιών να καταγράψουν με ακρίβεια το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας
- Οι φορολογικές Αρχές (δημόσιες υπηρεσίες, π.χ Εφορία) δεν έχουν κάποιον τρόπο, έτσι ώστε να βεβαιώσουν, να διασταυρώσουν και να εισπράξουν τους φόρους από τους πολίτες
- Η πολυνομία και πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος (συχνές αλλαγές των νόμων, συχνές εκδόσεις εγκύκλιων κ.τ.λ)
- Η υψηλή φορολογία και οι υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- Η οργάνωση και το μέγεθος των επιχειρήσεων
- Η μη σωστή μέτρηση του μεγέθους του πληθυσμού μιας χώρας (μετανάστες)
- Η έλλειψη τεχνολογικής και οργανωτικής δομής. Η έλλειψη της ηλεκτρονικής μηχανογράφησης της διοίκησης οδηγεί στην αύξηση της γραφειοκρατίας και στην αδυναμία διασταύρωσης όλων των στοιχείων έτσι ώστε να πραγματοποιούνται συχνότεροι έλεγχοι.

2.1.2 ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η φοροδιαφυγή υπάρχει παντού σε όλο τον Κόσμο και σε όλες τις χώρες. Επίσης, η ύπαρξη της σε μια χώρα, εξαρτάται κυρίως από δύο παράγοντες. Πρώτον, από την τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή και δεύτερον, από την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να περιορίσει την τάση αυτή. Έχει διαπιστωθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό των φορολογούμενων που φοροδιαφεύγουν, το κάνουν επειδή πιστεύουν ότι υπάρχει μικρή πιθανότητα να εντοπιστούν από τις φορολογικές αρχές.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή είναι οι εξής:

1. Το μέσο μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών της χώρας και ιδιαίτερα των φορολογούμενων.

Όταν το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού είναι χαμηλό, οι φορολογούμενοι δεν έχουν συνείδηση του γεγονότος ότι οι φόροι χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών που καλύπτουν συλλογικές ανάγκες.

2. Το μορφωτικό επίπεδο των φοροτεχνικών οργάνων.

Όταν τα στελέχη των φοροτεχνικών υπηρεσιών (εφορία, ΣΔΟΕ κ.λπ) είναι μορφωμένα και ικανά, μπορούν να διαμορφώσουν ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα, που να περιορίζει τον κίνδυνο φοροδιαφυγής και να οργανώσουν ορθολογικά τις υπηρεσίες αυτές και να τις εκσυγχρονίσουν, χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό και ειδικευμένο προσωπικό.

3. Η φορολογική επιβάρυνση κάθε φορολογούμενου σε σχέση με το εισόδημα του.

Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του. Όσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης του φορολογούμενου (π.χ επιχείρησης), τόσο αυξημένη είναι και η τάση του για φοροδιαφυγή καθώς οι μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις μειώνουν το διαθέσιμο εισόδημα των φορολογουμένων.

4. Ο τρόπος κατανομής των φορολογικών βαρών.

Η τάση για φοροδιαφυγή αυξάνεται όταν η κατανομή των φορολογικών βαρών θεωρείται από τους υπόχρεους στην καταβολή φόρου και γενικότερα το κοινωνικό σύνολο ως άδικη. Συγκεκριμένα, η δίκαιη κατανομή φορολογικών βαρών παραβιάζεται όταν ορισμένες εισοδηματικές απολαμβάνουν προνομιακή φορολογική μεταχείριση και απαλλαγές

από φόρους, γεγονός που κρίνεται άδικο από το σύνολο των φορολογουμένων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να μεγαλώνει η φορολογική επιβάρυνση των υπόλοιπων φορολογουμένων και να ενισχύεται το αίσθημα αδικίας και η τάση τους για φοροδιαφυγή, ενώ ταυτόχρονα δημιουργείται άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών. Οπότε, η φοροδιαφυγή μεγαλώνει, όταν η κατανομή των φορολογικών βαρών δεν συμβαδίζει με το αίσθημα της φορολογικής δικαιοσύνης.

5. Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος.

Όταν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους, όπως ο φόρος εισοδήματος, τότε η δυνατότητα απόκρυψης της φορολογητέας ύλης είναι μεγαλύτερη, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η τάση για φοροδιαφυγή. Για παράδειγμα, οι ελεύθεροι επαγγελματίες μπορούν να δηλώσουν μικρότερο από το πραγματοποιηθέν εισόδημα, ενώ οι εταιρίες να μεταφέρουν μέρος των κερδών σε λογαριασμούς εξόδων ή αποσβέσεων. Αντίθετα, η φοροδιαφυγή είναι μικρότερη, όταν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από έμμεσους φόρους (π.χ ΦΠΑ), αφού στην περίπτωση αυτή οι φορολογούμενες μονάδες είναι μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα ο έλεγχος της φορολογητέας ύλης να καθίσταται αποτελεσματικότερος μέσω των λογιστικών βιβλίων που πρέπει να τηρούνται. Εδώ, ωστόσο, συντελείται φοροδιαφυγή με την αποφυγή έκδοσης του σχετικού παραστατικού στοιχείου, ενδεχόμενο που ενισχύεται σημαντικά από την κυκλοφορία μετρητών.

6. Η σωστή διαχείριση των εσόδων από το κράτος.

Όταν οι φορολογούμενοι γνωρίζουν ότι γίνεται σωστή διαχείριση των χρημάτων τους από το κράτος, τότε δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο και ελαττώνεται η τάση για φοροδιαφυγή. Όταν όμως γίνεται κακομεταχείριση των χρημάτων και κακή διαχείρισή τους από το κράτος, οι φορολογούμενοι νιώθουν ότι τους εκμεταλλεύεται. Οπότε, καταφεύγουν απογοητευμένοι στην επιλογή να αποκρύψουν εισοδήματα και να μην αποδώσουν τον αντίστοιχο φόρο στο κράτος. Άρα, όσο πιο ορθολογική, χρηστή και συνετή είναι η διαχείριση του δημοσίου χρήματος, τόσο μικρότερη είναι και η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή.

7. Το ύψος των ποινών για φορολογικές παραβάσεις.

Όσο πιο υψηλές είναι οι ποινές, τόσο μειωμένη είναι και η έκταση της φοροδιαφυγής, και το αντίθετο.

8. Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς.

Αν η αγορά αποτελείται κυρίως από μεγάλο αριθμό μικρών σε μέγεθος επιχειρήσεων, ο κίνδυνος φοροδιαφυγής είναι αυξημένος. Αντιθέτως οι μεγάλοι μεγέθους επιχειρήσεις έχουν ένα σύστημα καταγραφής των οικονομικών τους συναλλαγών, γεγονός που κάνει ευκολότερο τον έλεγχο τους.

2.1.3 ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- Διαρθρωτικοί παράγοντες

Υπερβολικά υψηλός αριθμός αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών επιχειρήσεων που δυσχεραίνει τους φορολογικούς ελέγχους. Εντονότερη φοροδιαφυγή σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων, και μεταξύ των δύο ακραίων εισοδηματικών κατηγοριών (πολύ πλούσιοι και πολύ φτωχοί), αλλά και σε συγκεκριμένες περιοχές της περιφέρειας της χώρας εν συγκρίσει με τα αστικά κέντρα.

- Τεχνολογικοί παράγοντες

Έλλειψη τεχνολογικής / οργανωτικής υποδομής της φορολογικής διοίκησης.

- Νομοθετικοί / Πολιτικοί παράγοντες

Πολυνομία - πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, ανασφάλεια δικαίου, συνεχόμενη αύξηση του φορολογικού βάρους και έλλειψη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

- Οργανωτικοί / Γραφειοκρατικοί παράγοντες

Αναποτελεσματική λειτουργία διοίκησης, κακή οργάνωση δημόσιου τομέα, προσκόλληση στην τήρηση διαδικασιών και όχι στην επίτευξη αποτελεσμάτων .

2.1.4 ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Το μέγεθος και η έκταση της φοροδιαφυγής διαφέρει από χώρα σε χώρα, καθώς εξαρτάται απ' τη δομή της, το μέγεθος των επιχειρήσεών της, την λογιστική της οργάνωση, από την διάρθρωση και λειτουργία του φορολογικού συστήματός της και την δομή των φοροτεχνικών υπηρεσιών της. Το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην χώρα μας παρατηρείται ιδιαίτερα υψηλό. Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών και την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, ο φόρος με τα μεγαλύτερα ποσοστά φοροδιαφυγής, είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων γιατί είναι άμεσος φόρος. Παρακάτω έχουμε τις κατηγορίες που εντοπίζεται κυρίως η φοροδιαφυγή:

1. Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών προσώπων
2. Φορολογία Εισοδήματος Νομικών προσώπων

3. Φορολογία Εισοδήματος ενοικίων
  4. Φορολογία εισοδήματος γεωργικών επιχειρήσεων
  5. Φορολογία εισοδήματος από άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος
  6. Στον ΦΠΑ
  7. Ειδικοί φόροι υγρών καυσίμων, οινοπνεύματος, καπνοβιομηχανιών, προϊόντων
  8. Στους δασμούς και
  9. Στα τέλη.
- Πιο αναλυτικά έχουμε:

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών και την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, ο φόρος με τα μεγαλύτερα ποσοστά φοροδιαφυγής, είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων. Για τον λόγο αυτό το Υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), εντείνει τους ελέγχους και προχωρά σε διασταυρώσεις, προκειμένου να εντοπισθούν οι διάφορες πηγές εισοδημάτων όπου δεν δηλώνονται από τους μισθωτούς. Η πιο συχνή μορφή φοροδιαφυγής η οποία παρατηρείται περισσότερο στους μισθωτούς για να αποκρύψουν το πραγματικό τους εισόδημα είναι η οποιαδήποτε μορφής αδήλωτης εργασίας. Αυτήν επιτυγχάνεται με την μη δήλωση της κύριας ή πιθανόν της δευτερεύουσας εργασίας τους.

Ένας άλλος τρόπος που επιλέγουν οι μισθωτοί για να φοροδιαφεύγουν αποτελεί η δήλωση υψηλότερων δαπανών, από αυτές που έχουν πραγματικά πραγματοποιήσει. Ο στόχος είναι να μειωθεί ο φόρος που τους αναλογεί ή να εισπράξουν αυξημένη επιστροφή φόρου.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Χαρακτηριστικές μορφές φοροδιαφυγής των νομικών προσώπων είναι οι υπερτιμολογήσεις των εισαγωγών- υποτιμολογήσεις των εξαγωγών, υπερτιμήσεις εισροών, υποτιμήσεις απογραφής κ.α.

Μια άλλη μορφή φοροδιαφυγής που παρουσιάζεται σε πολλές επιχειρήσεις είναι η λεγόμενη ανάθεση παραγωγής με «φασόν».

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, αποφεύγονται οι ασφαλιστικές εισφορές και η φοροδιαφυγή γίνεται πιο εύκολη, αφού ο όγκος παραγωγής, η διόγκωση των δαπανών και το ύψος των πωλήσεων μετριέται δυσκολότερα.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΝΟΙΚΙΩΝ**

Εισόδημα από ακίνητα θεωρείται το έσοδο, το οποίο προκύπτει κάθε χρόνο από την εκμετάλλευση ακινήτων, είτε αυτά περιέχουν κτίσματα είτε όχι. Τα ακίνητα μπορεί να είναι κατοικίες, καταστήματα, γραφεία, αποθήκες, γήπεδα, χώροι τοποθέτησης επιγραφών, βιομηχανοστάσια, γαίες (χωράφια) κ.τ.λ

Η φοροδιαφυγή σε αυτή την περίπτωση πραγματοποιείται κατά την περίπτωση όπου το μισθωτήριο συμβόλαιο δεν κατατίθεται στην αρμόδια ΔΟΥ, ή δεν εκδίδονται καθόλου αποδείξεις κατά την ενοικίαση των ακινήτων ή αν εκδοθούν δεν αναγράφουν τα αληθινά ποσά της ενοικίασης αλλά μικρότερα αυτής. Ένας άλλος τρόπος όταν δηλώνονται κατοικίες ως κενές. Στόχος είναι η ολική ή μερική απόκρυψη εισοδήματος ενοικίασης του ακινήτου.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Σύμφωνα με το νόμο αγρότες είναι τα φυσικά πρόσωπα τα οποία ασχολούνται κατά κύριο λόγο με κάθε είδους αγροτική εργασία, η οποία τους αποφέρει τουλάχιστον το 50% του συνολικού καθαρού εισοδήματος τους και τα οποία αφιερώνουν το μισό τουλάχιστον του χρόνου τους σε αγροτική δραστηριότητα. Η κατηγορία αυτή επαγγελματιών, μπορεί να ασχολείται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την πτηνοτροφία, τη μελισσοκομία κτλ. Η φοροδιαφυγή σε αυτήν την περίπτωση επιτυγχάνεται όταν πωλούνται αγροτικά προϊόντα χωρίς έκδοση παραστατικού και με την λήψη εικονικών τιμολογίων δαπανών ζητείται αυξημένη επιστροφή ΦΠΑ.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΑΣΚΗΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ**

Η φοροδιαφυγή σε αυτή την περίπτωση, επιτυγχάνεται μέσω μη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών ή ακόμα και παραποίησης αυτού (τιμολόγιο-δελτίο αποστολής, απόδειξη ή έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών με ποσό μικρότερο από το εισπραττόμενο), συνήθως μετά από συμφωνία για μια καλύτερη τιμή, όπως για παράδειγμα μια συναλλαγή ανάμεσα σε γιατρό και ασθενή όπου είναι δύσκολο να διαπιστωθεί παρανομία λόγω του ιατρικού απορρήτου.

- **ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ**

Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτόν επιτυγχάνεται όταν:

- i. Επιχειρήσεις ανέγερσης και πώλησης διαμερισμάτων δεν εμφανίζουν την πραγματική αξία των ακινήτων αλλά την αντικειμενική, με συνέπεια οι οικοδομικές επιχειρήσεις να φορολογούνται με χαμηλότερα κέρδη, ενώ οι αγοραστές να αποδίδουν αντίστοιχα μικρότερο τεκμήριο αγοράς και φόρο μεταβίβασης ακινήτου (ΦΜΑ).
- ii. Απασχολούμενοι μηχανικοί στην οικοδομή δηλώνουν αμοιβές μικρότερες (ελάχιστο κόστος οικοδομής) από τις πραγματικά εισπραττόμενες.
- iii. Τα φυσικά πρόσωπα που ανεγείρουν οικοδομή δηλώνουν ως δαπάνη ανέγερσης «το ελάχιστο κόστος οικοδομής», με αποτέλεσμα να φορολογούνται για μικρότερο ποσό ανέγερσης, οι δε απασχολούμενοι στην

οικοδομή να δηλώνουν ως εισόδημα ή τα ελάχιστα καταβαλλόμενα ημερομίσθια ή να εκδίδουν απόδειξη παροχής υπηρεσιών για ποσό ίσο με το προβλεπόμενο στο «ελάχιστο κόστος οικοδομής».

- **ΕΙΔΙΚΟΙ ΦΟΡΟΙ ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ, ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ, ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

Στον τομέα υγρών καυσίμων οι κυριότεροι τρόποι είναι η νόθευση και η παράνομη εισαγωγή και διακίνηση τους. Στα καύσιμα συναντούμε την φοροδιαφυγή στο πετρέλαιο. Ειδικότερα από 250 έως 400 εκ. ευρώ υπολογίζεται η φοροδιαφυγή από την νόθευση του πετρελαίου κίνησης με πετρέλαιο θέρμανσης, ή ναυτιλιακό πετρέλαιο. Περίπου το 20% του πετρελαίου κίνησης που καταναλώνεται, έχει υποστεί νόθευση. Σε επιχειρήσεις αλκοολούχων ποτών (κέντρα διασκέδασης, καφέ-μπαρ, ταβέρνες κ.λπ) επιτυγχάνεται με λαθραία εισαγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών, όπου εκτός από ειδικό φόρο, δεν καταβάλλεται ούτε ο φόρος πολυτελείας. Στα καπνικά προϊόντα συντελείται μέσω της λαθραίας εισαγωγής και διάθεσης καπνικών προϊόντων.

- **ΦΠΑ**

Θεωρητικά ο ΦΠΑ είναι ένας φόρος ο οποίος καλύπτει το κενό που δημιουργεί η φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει, καθώς με την σταδιακή χρεοπίστωση του στα διάφορα συναλλακτικά στάδια, δημιουργεί κατά μια έννοια, αντίθετα συμφέροντα μεταξύ πωλητή και αγοραστή και επομένως η φοροδιαφυγή μειώνεται. Η συνηθέστερη μορφή φοροδιαφυγής στον τομέα αυτό είναι οι αγοραπωλησίες χωρίς ή με ανακριβή έκδοση παραστατικών. Άλλοι τρόποι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ είναι: με διακίνηση εμπορευμάτων από χώρες της Ε.Ε με πλαστά παραστατικά, με εικονικά τιμολόγια προμηθευτών, με έκδοση παραστατικών που έχουν μικρότερο ποσό από το πραγματικό, με την ανταλλαγή εικονικών στοιχείων με εικονικό περιεχόμενο μεταξύ επιχειρήσεων, (Καλυβιανάκης, 1993), με καταχώρηση αυξανόμενων δαπανών στοχεύοντας στην επιστροφή, στην έκπτωση ή στον συμψηφισμό του ΦΠΑ. Παρατηρείται επίσης στον ενδοκοινοτικό ΦΠΑ η οργανωμένη απάτη τύπου Carousel, διαδοχικών δηλαδή συναλλαγών που οδηγούν στη μη καταβολή ΦΠΑ ή την αδικαιολόγητη απαίτηση επιστροφής ΦΠΑ.

- **ΑΣΚΗΣΗ ΠΑΡΕΜΠΟΡΙΟΥ**

Το παραεμπόριο εκδηλώνεται, είτε με την διάθεση παράνομων ειδών συνήθως από τρίτες χώρες (Κίνα, Ταϊβάν, Ταϊλάνδη, Κορέα κτλ.) και εισάγονται ή διακινούνται εντός των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε προέρχονται από επιχειρήσεις που δεν έχουν εκδώσει τα προβλεπόμενα νόμιμα παραστατικά. Το παραεμπόριο, ασκείται κυρίως σε μη στεγάσιμους χώρους, όπως σε λαϊκές αγορές, σε παζάρια, σε εμπορικούς δρόμους ή σε

πεζόδρομους κ.α.

- **ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Εδώ η φοροδιαφυγή επιτυγχάνεται με πολλαπλές μεθόδους, όπως τα διπλά συμβόλαια, τα συμβόλαια μεταξύ των τουριστικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων εσωτερικού και εξωτερικού, προκειμένου να εμφανίσουν μικρότερα έσοδα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και ένα μέρος των εσόδων να παραμείνει σε λογαριασμούς στο εξωτερικό. Επίσης, έχουμε την μη ή ανακριβή έκδοση φορολογικών στοιχείων, από την παροχή υπηρεσιών και τις παρεπόμενες ξενοδοχειακές υπηρεσίες, (όπως η χρήση θαλάσσιων μέσων ψυχαγωγίας, ομπρελών, υπηρεσιών καθαριστηρίων, σάουνας, κομμωτηρίων κτλ.). Ακόμη, πολλές από αυτές τις υπηρεσίες, επισήμως εμφανίζονται σαν υπηρεσίες "πακέτου", και βάζουν κάποιες παροχές μέσα σε αυτά ενώ στην πραγματικότητα εισπράττεται κανονικά από τους πελάτες το χρηματικό ποσό το οποίο δεν εμφανίζεται πουθενά.

- **ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Οι πολυεθνικές εταιρίες είναι εκείνες, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε πάνω από μια χώρας. Έχουν την έδρα τους συνήθως σε κάποια χώρα (φορολογικό παράδεισο), και παράλληλα ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα σε άλλες χώρες, ενώ συμμετέχουν και σε επιχειρήσεις που βρίσκονται στο εξωτερικό. Καθίστανται δε, ως πολυεθνικές μέσω των άμεσων επενδύσεων στο εξωτερικό χρησιμοποιώντας τις με σκοπό την συγχώνευση, την εξαγορά ή την δημιουργία θυγατρικών επιχειρήσεων.

Εδώ παρατηρούμε την μέθοδο πρακτικής των υπερτιμολογήσεων, υποτιμολογήσεων. Πιο συγκεκριμένα, το *transfer pricing* (μεταφορά τιμολόγησης) όπου αυτό αποσκοπεί στη συρρίκνωση της φορολογικής επιβάρυνσης ενός πολυεθνικού ομίλου μέσω του καθορισμού μη πραγματικών τιμών των μεταξύ τους συναλλαγών. Επίσης, μέσω των διογκωμένων δαπανών (*management fees*) και των αυξημένων ποσοστών δικαιωμάτων (*royalties*), που τιμολογούνται μεταξύ των εταιριών του ομίλου. Αναλυτικότερα:

1. Οι μητρικές εταιρίες χρεώνουν υψηλά κόστη στα «δικαιώματα χρήσης σημάτων» τους στις θυγατρικές, με αποτέλεσμα οι δευτέρες να παρουσιάζουν υψηλά κόστη και να αποφεύγουν την φορολογία στην Ελλάδα.
2. Οι θυγατρικές αγοράζουν από τις μητρικές τους προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας σε υψηλές τιμές, τα οποία είναι συνήθως υπερτιμολογημένα, με αποτέλεσμα να εμφανίσουν υψηλά κόστη και να απαλλαχθούν από την φορολόγηση των κερδών τους.
3. Οι μητρικές δανείζουν τις θυγατρικές τους με υψηλό κόστος ούτως ώστε να δικαιολογούν και τις υψηλές τιμές των προϊόντων τους αλλά και τα αρνητικά

οικονομικά αποτελέσματα που παρουσιάζουν.

4. Τέλος, οι πολυεθνικές εταιρίες παρουσιάζουν επί σειρά ετών ζημιές και προβλήματα ρευστότητας. Με αυτόν τον τρόπο τα κέρδη τους μεταφέρονται σε άλλες χώρες όπου δραστηριοποιούνται, και που οι φορολογικοί συντελεστές είναι πολύ χαμηλότεροι, έτσι ώστε να φορολογούνται λιγότερο.

- **ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ (OFFSHORE)**

Γνωστές και ως εξωχώριες εταιρίες, βάση του (Ν.3091/2002 και ΠΟΛ.1041/5.3.2003). Σύμφωνα λοιπόν με τον νόμο αυτό, εξωχώρια εταιρία λέγεται εκείνη η εταιρία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες, απολαμβάνοντας και ιδιαίτερα ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση. Οπότε οι εταιρίες αυτές ιδρύονται με απώτερο σκοπό την απόκρυψη εσόδων και κερδών από παράνομες δραστηριότητες (π.χ. ξέπλυμα μαύρου χρήματος, λαθρεμπόριο όπλων, ναρκωτικών κλπ.) και τη μικρότερη δυνατή φορολογική επιβάρυνση και κατ' επέκταση την απαλλαγή φορολογίας από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους. Με την ίδρυση της εταιρίας αυτής, ο ιδιοκτήτης του ακινήτου έχει τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

1. Ανωνυμία, όπου χρειάζεται στις περιπτώσεις που ο ιδιοκτήτης του ακινήτου δεν θέλει να πιαστεί στην τοιμπίδα του «πόθεν έσχες» γιατί τότε η αξία του ακινήτου θα φορολογηθεί ως εισόδημα.
2. Αποφυγή του «πόθεν έσχες», που διευκολύνει όσους έχουν λάβει εισοδήματα που είναι αφορολόγητα ή έχουν προέλθει από παράνομες δραστηριότητες.
3. Αποφυγή πληρωμής φόρου κληρονομιάς και μεταβίβαση ακινήτου
4. Αποφυγή κατασχέσεων για χρέη, και αυτό γιατί δεν μπορεί να εντοπιστεί εύκολα ο ιδιοκτήτης μιας off shore εταιρίας.
5. Μη τήρηση βιβλίων και στοιχείων του ΚΒΣ , αφού δεν έχουν υποχρέωση να τηρούν βιβλία και στοιχεία στην Ελλάδα.

2.1.5 ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

2.1.5.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Όσο και να φαίνεται παράδοξο πως η φοροδιαφυγή έχει θετικά, παρουσιάζει αρκετές θετικές επιπτώσεις, τόσο για τα οικονομικά συμφέροντα των ατόμων όσο και για την οικονομία. Αυτές είναι:

- Πρώτον, η δυνατότητα αποταμίευσης που δημιουργείται για τον φορολογούμενο και τις επιχειρήσεις, εφ' όσον η φοροδιαφυγή είναι το μόνο μέσο στη διάθεση τους που τους δίνει τη δυνατότητα αυτή. Μ' αυτόν τον τρόπο επιταχύνονται οι ρυθμοί της οικονομικής ανάπτυξης.
- Δεύτερον, δημιουργείται η δυνατότητα πραγματοποίησης οικονομικών δραστηριοτήτων που θα ήταν αδύνατες λόγω της φορολογίας.
- Τέλος, οι δημόσιες δαπάνες, οι οποίες είναι ανάλογες με τα φορολογικά έξοδα, έχουν λιγότερο όφελος απ' τις ιδιωτικές, άρα εξασφαλίζεται το κοινωνικό όφελος και δεν υφίσταται μεταφορά φορολογικού βάρους σε άλλους φορολογούμενους.

2.1.5.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- Πρώτον, η φοροδιαφυγή αποτελεί την κύρια αιτία ύπαρξης του δημόσιου ελλείματος και προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος, με αποτέλεσμα να του στερεί την δυνατότητα ικανοποίησης των εξόδων και υποχρεώσεων του. Αυτό φέρνει ως αποτέλεσμα τον εξαναγκασμό των κυβερνήσεων να οδηγούνται σε αυξημένο εσωτερικό δανεισμό, πράγμα που σημαίνει αύξηση των επιτοκίων, προκειμένου να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς κάλυψη του ελλείματος. Επίσης, οδηγεί και σε εξωτερικό δανεισμό, όπου έχουμε λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών και άλλων πηγών για την χώρα, αλλά και αύξηση του δημόσιου χρέους, λόγω των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού.
- Δεύτερον, δημιουργείται χάσμα μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων των πολιτών, εφ' όσον κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ άλλα όχι, όπου αυτό όχι μόνο δημιουργεί ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φορολογουμένων, αλλά και οι φόροι αυξάνονται διαρκώς λόγω της έλλειψης δημοσίων εσόδων. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επηρεαστεί η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς με τις

υποχρεώσεις τους, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα την διεύρυνση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

- Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, την προσφυγή των πολιτών σε οικονομικές δραστηριότητες με κριτήριο το επίπεδο ευκολίας φοροδιαφυγής, και όχι αυτό της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Έχουμε δηλαδή κακό καταμερισμό των πηγών πλούτου της χώρας.
- Οι επιπτώσεις επηρεάζουν και την κυβέρνηση, όπου η αύξηση της φοροδιαφυγής σημαίνει υψηλά κόστη συναλλαγών και διοικήσεως, αφού πρέπει να δημιουργήσει και να καταστήσει αποτελεσματικό και λειτουργικό ελεγκτικό μηχανισμό, που είναι απαραίτητος για να κάνει την φοροδιαφυγή δυσκολότερη. Επίσης, θα πρέπει να θεσπίσει νόμους κατά της φοροδιαφυγής, όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικούς και αυτό σημαίνει επιπλέον κόστος φοροδιαφυγής.
- Τέλος, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες των φοροφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, μειώνεται η ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων. Αυτό σημαίνει μεγαλύτερη δυσκολία στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής.

2.1.6 ΠΟΙΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΕΥΓΟΥΝ

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα δεν μπορεί να καταγραφεί γιατί δεν υπάρχουν σαφείς μετρήσεις που να το δείχνουν. Ωστόσο, από τις μελέτες που έχουν γίνει μπορεί να υπάρχουν μόνο εκτιμήσεις που απορρέουν από τα στοιχεία τα οποία όμως δεν καταγράφουν και το μέγεθός της. Έτσι, οι μελέτες αυτές ενώ μας δείχνουν ένα μέγεθος της φοροδιαφυγής αυτό αποτελεί εκτίμηση και όχι πραγματικότητα.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την διαΝΕΟσις αναφέρει τα εξής :

1. Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως.
2. Από τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνεται το 3,5% του ΑΕΠ.
3. Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ.
4. Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε €11 και €16 δισ. το χρόνο.

Εάν εξετάσουμε ποιες κατηγορίες πολιτών φοροδιαφεύγουν εξακριβώνουμε τα εξής:

1. σε αντίθεση με τους αυτοαπασχολούμενους, η φοροδιαφυγή στους μισθωτούς είναι εύκολα ανιχνεύσιμη, και γι' αυτό το λόγο η ανακριβής δήλωση των εισοδημάτων τους παρατηρείται σε πολύ μικρότερο ποσοστό.
2. οι πολίτες που έχουν υψηλά εισοδήματα πληρώνουν και την πλειοψηφία των φόρων στη χώρα. Ταυτόχρονα, όμως, πολίτες με πολύ υψηλά εισοδήματα έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά από εργαλεία φοροαποφυγής όπως την ίδρυση offshore εταιριών, shell corporations, trusts και άλλων νομικών οντοτήτων. Σύμφωνα με μελέτες, το 8% της περιουσίας φορολογούμενων παγκοσμίως βρίσκεται σε φορολογικούς παραδείσους. Στην Ελλάδα, τα συχνότερα εργαλεία που έχουν χρησιμοποιηθεί γι' αυτό το σκοπό είναι η μεταβίβαση ακινήτων σε εξωχώριες εταιρίες (ένα φαινόμενο που εν μέρει αντιμετωπίζεται με έναν ειδικό φόρο που επιβάλλεται σε τέτοια ακίνητα) και με την αλλαγή φορολογικής κατοικίας, ενίοτε και με τεχνητά μέσα.
3. Τα νομικά πρόσωπα φοροδιαφεύγουν με μια σειρά από μεθόδους. Η πιο συνήθης είναι η έκδοση ή λήψη εικονικών τιμολογίων, μια πρακτική συνήθης κυρίως σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που στοχεύει ταυτόχρονα στη μείωση του φόρου εισοδήματος και του ΦΠΑ, και την εμφάνιση εικονικών ζημιών. Υπάρχει και μια σειρά άλλων τρόπων αποφυγής της απόδοσης του ΦΠΑ και της μείωσης των κερδών που εμφανίζει η επιχείρηση, εμφανίζοντας εικονικές δαπάνες.
4. Οι επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους κατά κανόνα δεν μπορούν να καταφεύγουν σε τέτοιες λύσεις. Ως εκ τούτου εμφανίζονται να πληρώνουν και την μεγάλη πλειοψηφία των φόρων που αποδίδουν τα νομικά πρόσωπα στη χώρα. Υπάρχουν όμως άλλοι τρόποι φοροδιαφυγής διαθέσιμοι σε πολύ μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η πραγματοποίηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Αυτές, βεβαίως, δεν αντιμετωπίζονται από μεμονωμένα κράτη. Περίπου το 60% του παγκόσμιου εμπορίου διεξάγεται εντός πολυεθνικών ομίλων με ενδοομιλικές συναλλαγές, όπου υπάρχουν μεγάλα περιθώρια φοροαποφυγής. Στην Ελλάδα, βεβαίως υπάρχουν μόνο «μεγάλες» επιχειρήσεις (με κέρδη άνω των 1,2 εκατομμυρίων ετησίως) που αποτελούν το 0,4% του συνόλου. Κάποιες από αυτές οπωσδήποτε έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τέτοιες μεθόδους για να αποφύγουν μέρος της φορολόγησής τους. Αλλά ταυτόχρονα, αυτές είναι οι επιχειρήσεις που καταβάλλουν το 69% των φορολογικών εσόδων που προέρχονται από νομικά πρόσωπα στη χώρα, ένα ποσό που είναι κάτω από το 4% των κρατικών εσόδων γύρω στα €1,9 δισ. ευρώ. Τα διαφυγόντα κέρδη του κράτους από αυτές τις δραστηριότητες είναι δύσκολο να υπολογιστούν.
5. Επίσης, παράγοντας που επιδρά αυξητικά στην έκταση της φοροδιαφυγής είναι η οικογενειακή κατάσταση των φορολογουμένων. Έτσι, φαίνεται ότι άγαμοι φοροδιαφεύγουν λιγότερο ενώ οι έγγαμοι και οι έγγαμοι με παιδιά φοροδιαφεύγουν περισσότερο, με το ποσοστό να αυξάνεται ανάλογα με το

πλήθος των μελών της οικογένειας.

6. Το φορολογικό βάρος στην Ελλάδα το σηκώνουν οι μισθωτοί, άποψη την οποία υιοθετεί το 87,7% των Ελλήνων.

Το Πρόβλημα Της Φοροδιαφυγής

Μια έρευνα της διαNEOσις

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα εκτιμάται ότι κυμαίνεται σε ποσοστά **6-9% του ΑΕΠ**.

Δηλαδή ως και **32% των δημοσίων εσόδων**.

Εξαιτίας της φοροδιαφυγής, **το κράτος κάνει ως και 16 δισ. το χρόνο**.

Είναι μεγάλο μέγεθος. Συγκριτικά, το κράτος δαπανά ετησίως:

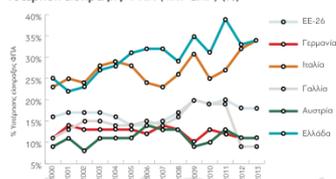
28 δισ. για συντάξεις

15 δισ. για μισθούς στο Δημόσιο

12 δισ. το χρόνο κοστίζει η εξυπηρέτηση του χρέους

Η νέα έρευνα της διαNEOσις καρτογραφεί το πρόβλημα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, και προτείνει λύσεις.

Υατέρηση εισπραχθέντος ΦΠΑ (VAT GAP) (%)

Πηγή: Eurostat

Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού

Πηγή: Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος * Προσωρινά στοιχεία

Τα φορολογικά έσοδα μειώνονται από το 2010.

Ποιος πληρώνει φόρους;

Το **64%** των ελευθ. επαγγελματιών δήλωσε έσοδα **κάτω από το αφορολόγητο όριο** (2011).

Το **49%** των μισθωτών δήλωσε εισόδημα **κάτω των 12.000 ευρώ** (2011).

Οι **900 μεγαλύτερες επιχειρήσεις** στην Ελλάδα (0,4% του συνόλου) πλήρωσαν το **61%** των **φόρων νομικών προσώπων** (2011).

Το **8%** των φορολογούμενων (όσοι δήλωσαν εισόδημα άνω των 42.000 ευρώ ετησίως) πλήρωσαν το **69%** των φόρων φυσικών προσώπων (2011).

Στην κρίση τα εισοδήματα μειώθηκαν, τα βάρη μετατοπίστηκαν στα μεσαία εισοδήματα.

Από το 1975 **250** φορολογικά νομοσχέδια **115.000** υπουργικές αποφάσεις

Τι πρέπει να γίνει;

Βραχυπρόθεσμα

1. Μείωση συντελεστών φορολογίας
2. Χρήση πλαστικού χρήματος & ηλεκτρονικής τιμολόγησης
3. Αυστηρότερος φορολογικός έλεγχος & αυστηρές κυρώσεις

Μεσοπρόθεσμα

1. Οργάνωση φορολογικών αρχών
2. Τεχνολογική αναβάθμιση & διασυνδέσεις
3. Εκπαίδευση υπαλλήλων φορολογικής διοίκησης
4. Αύξηση αποδοκών και κινήτρων
5. Καταπολέμηση διαφθοράς

Μακροπρόθεσμα

1. Σταθερό & απλοποιημένο φορολογικό σύστημα
2. Διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή των επιχειρήσεων
3. Αλλαγή παραγωγικού μοντέλου
4. Δημιουργία φορολογικής συνείδησης

Διαβάστε ολόκληρη την έρευνα στο dianeosis.org

διαNEOσις
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

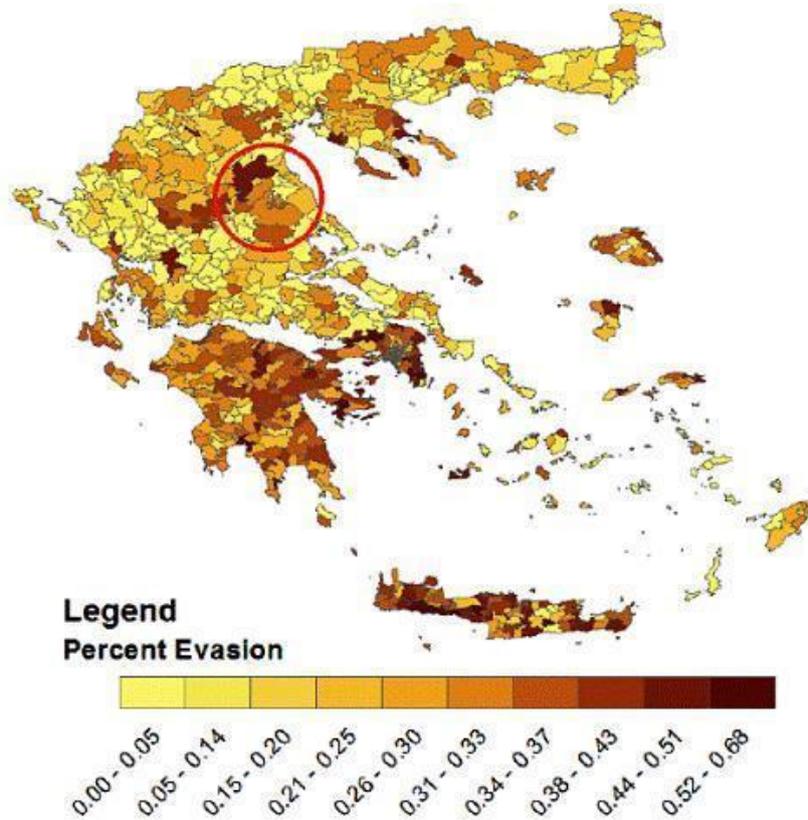
2.1.7 Ο ΧΑΡΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εντυπωσιακή είναι η διασπορά της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, όπως προκύπτει από την έρευνα του

N. Αρταβάνη από το Virginia Polytechnic Institute and State University και των Adair Morse και Μαργ. Τσούτσουρα από το University of Chicago.

Η μελέτη, υπολογίζει το μέγεθος της φοροδιαφυγής βασιζόμενη στην υπόθεση ότι οι τράπεζες καθορίζουν τα επίπεδα δανεισμού με βάση το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών και όχι το δηλωθέν.

Παρακάτω παρουσιάζεται ο χάρτης της Ελλάδας με την εκτιμώμενη φοροδιαφυγή (ως ποσοστό του εισοδήματος) ανά περιοχή.

Ο παραπάνω χάρτης αναπαριστά το ποσοστό της φοροδιαφυγής σε κάθε περιοχή - τα σκούρα χρώματα δείχνουν υψηλότερα ποσοστά και τα ανοιχτά χαμηλότερα.

Από τον παραπάνω χάρτη διακρίνεται ότι η φοροδιαφυγή εμφανίζεται να είναι ένα φαινόμενο εκτεταμένο και διασκορπισμένο σε ολόκληρη την Ελλάδα. Υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής δεν διακρίνονται μόνο σε μεγάλες αστικές περιοχές, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, αλλά και σε νησιά και σε αγροτικές περιοχές.

2.1.8 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

Φορολογικός παράδεισος ή φορολογικό καταφύγιο αντιπροσωπεύουν οι χώρες- κράτη κυρίως εκείνες οι οποίες διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με πάρα πολύ μικρή ή και καθόλου φορολογία για όσους ξένους επενδυτές ιδρύουν εκεί τις εταιρίες τους και μεταφέρουν εκεί τα κεφάλαια και τα περιουσιακά τους στοιχεία. Με αυτό τον τρόπο οι επενδυτές καταβάλλουν ελάχιστη ή μηδαμινή φορολογία σε σχέση με την προκαθορισμένη φορολογία στην μόνιμη διαμονή τους.

Σε ορισμένες καταστάσεις όπου στόχος τους είναι να προσελκύουν ξένους επενδυτές, οι χώρες αυτές εφαρμόζουν ως πάγια πολιτική να μην αποκαλύπτουν σε τρίτους πληροφορίες που αφορά οικονομικές

δραστηριότητες των επενδυτών που δραστηριοποιούνται στο έδαφός τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι διάφορα άτομα όπως νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή και διεθνείς εταιρίες να καταφεύγουν σε αυτά τα κράτη και να δημιουργούν εταιρίες τις αποκαλούμενες “Offshore” (υπεράκτιες εταιρίες), με έδρα αυτούς τους “παραδείσους” με απώτερο σκοπό όσο το δυνατόν μικρότερη φορολογική επιβάρυνση και επιπλέον την απαλλαγή φορολογίας τους από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους αλλά και η απόκρυψη ορισμένων δραστηριοτήτων οι οποίες δεν είναι νόμιμες.

Οι φορολογικοί παράδεισοι χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Φορολογικός παράδεισος μηδενικής φορολογίας (δεν έχουν άμεσους φόρους, όπως ο φόρος εισοδήματος ή φόρος κεφαλαιουχικών κερδών).
- Φορολογικός παράδεισος χαμηλής φορολογίας
- Κανονικοί φορολογικοί παράδεισοι (επιβάλλουν κανονικά φόρους αλλά παρέχουν απαλλαγές και προνομιακή μεταχείριση σε ορισμένες κατηγορίες εισοδήματος).

Χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι είναι: Η Ελβετία, η Ιρλανδία, η Κόστα-Ρίκα, η Κύπρος, η Λιβερία, το Λιχτενστάιν, το Βανουάτου, το Λουξεμβούργο, το Μονακό, ο Παναμάς, η Σιγκαπούρη, το Χονγκ-Κόνγκ, οι Σεϋχέλλες, η Σαμόα, το Μπελίτζε, οι Μπαχάμες, το Ναούρου καθώς και κάποιες υπερπόντιες κτήσεις όπως το Γιβραλτάρ, τα νησιά Γκέρσει και Γκένσει, οι Βερμούδες, οι Βρετανικές Παρθενικοί Νήσοι, ο Μαυρίκιος, τα Νησιά Καϋμάν, η Νήσος του Μαν, η Νήσος του Νέβις, το Νιούε κ.α.

ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Η φοροαποφυγή είναι μία αποφυγή πληρωμής φόρων στο κράτος που μπορεί να γίνει αν κάποιος εκμεταλλευτεί κάποια «παραθυράκια» στο νόμο ώστε να πληρώσει εν τέλει λιγότερο φόρο.

Φοροαποφυγή, χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά εκείνη που εκμεταλλεύεται κενά ή ατέλειες της φορολογικής νομοθεσίας, χωρίς ωστόσο να παραβιάζει άμεσα τις σχετικές διατάξεις και αποσκοπεί στην ολική ή μερική αποφυγή της φορολογικής υποχρέωσης.

Σε αντίθεση με την φοροδιαφυγή, που συνιστά ευθεία παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας, αποτελεί τελικά συνειδητή εκμετάλλευση των αδυναμιών του διεθνούς και εθνικού φορολογικού συστήματος για την αποφυγή και τελικώς απομείωση της φορολογικής επιβάρυνσης. Εντούτοις,

η φοροαποφυγή ταυτίζεται ως προς τα αποτελέσματά της με την φοροδιαφυγή : την αποστέρηση πόρων από το Δημόσιο και την σύμμετρη οικονομική ωφέλεια του φορολογούμενου.

Η φοροαποφυγή είναι επί της ουσίας μία συμπεριφορά η οποία αντίκειται στο πνεύμα και όχι στο γράμμα του νόμου.

Μία ενέργεια θεωρείται ως φοροαποφυγή, όταν έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

α) Να διέπεται από το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της πλαστότητας ή της εικονικότητας.

β) Να έχει συντελεστεί στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας, ή διαφορετικά εκμετάλλευση δυνατοτήτων («παράθυρα»), οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν.

γ) Να χαρακτηρίζεται από μυστικότητα ώστε να αποτραπεί η λήψη μέτρων εκ μέρους του νομοθέτη, για την πάταξη της φοροαποφυγής.

Η φορολογική νομοθεσία χαρακτηρίζει την φοροαποφυγή ως παράνομη, γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των ενεργειών φοροαποφυγής στερούν σημαντικά έσοδα από το Ελληνικό κράτος. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 38 του Ν. 4174/2013 όπου γίνεται αναφορά στην φοροαποφυγή, δεν προβλέπεται καμίας μορφής ποινή ή άλλη κύρωση, εκτός από το γεγονός ότι η φορολογική διοίκηση δύναται να αγνοεί κάθε τεχνητή διευθέτηση ή σειρά διευθετήσεων που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα.

Για να τύχει μικρότερης ή πλήρους απαλλαγής από το φόρο, οι φορολογούμενοι παρουσιάζουν εικονικά ή πλαστά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά δεν αποδίδουν την πραγματική οικονομική εικόνα των φορολογούμενων και έτσι αποφεύγουν το φόρο.

Η αποφυγή του φόρου αναπτύσσεται κυρίως σε χώρες όπου η φορολογική νομοθεσία παρουσιάζει έντονα προβλήματα. Ο νομοθέτης θα πρέπει να είναι σαφής και να μην αφήνει κανένα κενό στο νόμο διότι αποτελούν πολύτιμα εργαλεία στους φορολογούμενους που σκοπεύουν να αποφύγουν τους φόρους.

Τέλος, οι φορολογούμενοι που καταφεύγουν σε μια τέτοια πράξη, κρατούν τις ενέργειες τους μυστικές διότι αν υπάρχει διάχυση της πληροφορίας όλοι θα τείνουν να καταφύγουν στην φοροαποφυγή. Το κενό ή η ασάφεια στην νομοθεσία θα θελήσουν να τα εκμεταλλευτούν πολλοί φορολογούμενοι και με δεδομένη την αύξηση προς μια συγκεκριμένη συμπεριφορά οι φορολογικές αρχές θα λειτουργήσουν διορθωτικά και θα διορθώσουν το σφάλμα. Αυτό θα οδηγήσει στην μείωση του πλεονεκτήματος που κατέχουν οι φορολογούμενοι που στοχεύουν στην αποφυγή πληρωμής του φόρου.

2.2.1 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Ο Stiglitz (1985) διακρίνει μεταξύ τριών βασικών αρχών φοροαποφυγής ενός φόρου εισοδήματος:

1. Τη χρονική αναβολή καταβολής της φορολογίας,
2. Την αναζήτηση ευνοϊκότερης φορολογίας μεταξύ ατόμων που φορολογούνται διαφορετικά (π.χ. διαφορετικά κλιμάκια εισοδήματος) και
3. Την αναζήτηση ευνοϊκότερης φορολογίας μεταξύ εναλλακτικών εισοδηματικών ροών.

Σε κάθε περίπτωση, αξίζει να σημειωθεί ότι πολλές τεχνικές φοροαποφυγής μπορεί να αποτελούν συνδυασμούς αυτών των αρχών.

2.2.2 ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

Οι πρακτικές που καταφεύγουν οι επιχειρήσεις για την φοροαποφυγή, είναι οι παρακάτω:

- Τρεις στις τέσσερις επιχειρήσεις αλλά και οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική αγορά εμφανίζουν στην εφορία κέρδη μικρότερα ίσως και από τον μισθό των υπαλλήλων. Με τις συνεχείς αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών στις φετινές δηλώσεις ο φόρος θα υπολογιστεί με συντελεστή 29% αντί 26% για τις Α.Ε., Ε.Π.Ε. και Ι.Κ.Ε. κι έτσι χιλιάδες εταιρίες έχουν σκοπό να αξιοποιήσουν κάθε “παράθυρο” της νομοθεσίας που έχει στόχο να συμπίεσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα φορολογητέα κέρδη. Ο συνδυασμός της κρίσης και της φοροαποφυγής έχει ρίξει τα φορολογητέα κέρδη των επιχειρήσεων σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα.

Υπάρχουν περίπου 1,6 εκατ. Επαγγελματικά ΑΦΜ καθώς και οι αγρότες οι οποίοι αντιμετωπίζονται και φορολογούνται με τη λογική επιχείρησης δηλαδή έσοδα μείον έξοδα. Οι φορολογικές αρχές καλούνται να αντιμετωπίσουν πρακτικές φοροαποφυγής, οι οποίες δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν χωρίς εξονυχιστικό αλλά και χρονοβόρο φορολογικό έλεγχο. Για παράδειγμα:

- Εταιρίες ή επαγγελματίες με ζημιές εμφανίζονται να παρέχουν υπηρεσίες σε κερδοφόρους επαγγελματίες ή άλλες εταιρίες. Στην πραγματικότητα όμως, η συναλλαγή μπορεί να μην είναι αληθινή στα

χαρτιά όμως όλα διατυπώνονται κανονικά. Καταβάλλεται ο ΦΠΑ, το τίμημα πληρώνεται μέσω τραπεζής και δηλώνεται κανονικά στις συγκεντρωτικές καταστάσεις πελατών-προμηθευτών. Για τον ζημιολόγο φορολογούμενο απλώς μειώνονται οι ζημιές σε αντίθεση με τον κερδοφόρο που κερδίζει φόρο 26%-30% επί της αξίας του τιμολογίου.

- Με βάση τον τελευταίο φορολογικό νόμο οι αμοιβές του διοικητικού συμβουλίου φορολογούνται ως μισθωτές αποδοχές. Πιο συγκεκριμένα στα Δ.Σ. αν οι διαχειριστές των εταιριών είναι οι ίδιοι οι επιχειρηματίες “φουσκώνουν” τις αμοιβές αυτές. Έτσι ώστε να εκμεταλλευτούν το αφορολόγητο που καθορίζεται για τους μισθωτούς.

Κατά αυτόν τον τρόπο με αμοιβή Δ.Σ. ύψους 20.000 ευρώ θα φορολογηθεί ως μισθωτή υπηρεσία με πραγματικό φορολογικό συντελεστή 12%. Εφόσον η αμοιβή του Δ.Σ. θεωρείται επαγγελματική δαπάνη η εταιρία θα γλιτώσει φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων 29% (αν αφορά νομικό πρόσωπο που μοιράζει τα κέρδη στους μετόχους είναι συν 10% φόρο μερισμάτων). Συμφέρουν οι αμοιβές του Δ.Σ. να μην υπερβαίνουν τα 30-35.000 ευρώ ανά άτομο.

- “Κόλπα” με τους φορολογικούς συντελεστές γίνονται και με τα ενοίκια. Ένα ακίνητο το οποίο έχει στην κατοχή του ο ίδιος ο επιχειρηματίας έχει την δυνατότητα να ενοικιαστεί από την επιχείρηση και να το αξιοποιήσει είτε ως επαγγελματική έδρα είτε για άλλον σκοπό. Σύμφωνα με τα νέα δεδομένα ο συντελεστής με βάση τον οποίο θα φορολογείται ο ιδιοκτήτης για ενοίκιο μέχρι 12.000 ευρώ ανέρχεται στο 15%. Ως επαγγελματική δαπάνη ωστόσο, το ενοίκιο αυτό θα έχει όφελος από την επιχείρηση έκπτωση φόρου 26% ή και 33% σε ορισμένες περιπτώσεις.

- Το φαινόμενο των royalties των “δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας” κ.λ.π. είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο ειδικά στις πολυεθνικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας. Έτσι, αντί η εταιρία να παρουσιάζει αυξημένα κέρδη και να πληρώνει τον Ελληνικό φόρο εισοδήματος, τιμολογεί τη “μητρική” εταιρία για πνευματικά δικαιώματα, υπηρεσίες διαφήμισης και λοιπές άυλες υπηρεσίες. Το κέρδος μεταφέρεται σε χώρα του εξωτερικού, όπου και κατά κανόνα ισχύει χαμηλότερος φορολογικός συντελεστής σε σχέση με τον φορολογικό συντελεστή που εφαρμόζεται στην Ελλάδα.

- Τα τελευταία χρόνια εταιρίες που εδρεύουν στο εξωτερικό συνηθίζουν να ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Με το να μεταφέρουν την έδρα της επιχείρησης γλιτώνουν από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές μέχρι τέλη κυκλοφορίας.

- Μεγάλη πληγή είναι και οι ενδοομιλικές συναλλαγές ο έλεγχος των οποίων παραμένει δύσκολος παρά τις αλληπάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Το κόλπο με τη διακίνηση τιμολογίων εκτός συνόρων.

Η Ελληνική εταιρία φαίνεται να “αγοράζει” υπηρεσίες από εταιρία του εξωτερικού από χώρα με πολύ μικρότερο φορολογικό συντελεστή. Επίσης, οι τριγωνικές συναλλαγές και τα φαινόμενα τύπου “καρουζέλ” είναι διεθνή κόλπα αλλά ιδιαίτερα διαδεδομένα στην Ελλάδα.

2.2.3 ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

Όπως έχουμε αναφέρει ξανά η φοροαποφυγή είναι μία νόμιμη διαδικασία που εξαρτάται από την σωστή χρήση των νομοθετικών διατάξεων έτσι ώστε ο φορολογούμενος να γλυτώσει την εισφορά των φόρων. Αντιθέτως, η φοροδιαφυγή είναι μία διαδικασία με την οποία ο φορολογούμενος αποφεύγει με τον τρόπο αυτό να καταβάλει τους φόρους που απαιτούνται προς το δημόσιο και αυτό συμβαίνει λόγω της απόκρυψης εισοδημάτων ή μέσω άλλων παράνομων διαδικασιών.

Οπότε με την φοροαποφυγή τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα εκμεταλλεύονται τα κενά που μπορεί να υπάρχουν στην νομοθεσία και τα όλο αυτό γίνεται προς όφελός τους. Να σημειωθεί ότι με τον όρο της φοροαποφυγής συνεπάγονται και οι απαραίτητες ενέργειες που στόχος της είναι η μείωση καταβολής φόρων σε όριο χαμηλότερο από αυτό που είχε σκοπό να επιβάλλει ο νομοθέτης. Το κοινό σημείο που έχει η φοροαποφυγή με την φοροδιαφυγή είναι ότι και στις δύο αυτές περιπτώσεις ο φορολογούμενος έχει την γνώση και την επιθυμία να φοροδιαφύγει, εν τέλει συμπεραίνουμε ότι είτε χρησιμοποιούνται νόμιμοι είτε παράνομοι τρόποι το αποτέλεσμα είναι το ίδιο.

Από τις πιο σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε αυτούς τους δύο όρους είναι ότι η φοροαποφυγή δεν μπορεί να εφαρμοστεί τόσο εύκολα από όλα τα κοινωνικά στρώματα, φυσικά για να καταφέρει ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο να φοροδιαφύγει χρειάζεται πρώτα να έχει μελετήσει πολύ καλά ένα φορολογικό σχεδιασμό βάσει το οποίο και θα ακολουθήσει, ο οποίος έχει ως απαραίτητες προϋποθέσεις την άριστη γνώση πάνω στις νομικές γνώσεις για τον εντοπισμό των “κενών” της φορολογικής νομοθεσίας, επίσης απαιτείται άριστες γνώσεις πάνω στην οικονομική και λογιστική επιστήμη, ώστε να διαμορφωθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή είναι ξεκάθαρο ότι η φοροαποφυγή διαπράττεται κατά κύριο λόγο από κοινωνικά στρώματα τα οποία έχουν μία ευέλικτη οικονομική δυνατότητα έτσι ώστε να πληρώσουν τους νομικούς και τους οικονομολόγους που θεωρούνται οι καλύτεροι σε

αυτόν τον τομέα για να καταστρώσουν έναν πετυχημένο φορολογικό σχεδιασμό.

Είναι δεδομένο ότι κύριος “ένοχος” για την διαφορά αυτή είναι ο νομοθέτης, διότι ως γνωστόν στην Ελλάδα η φορολογική νομοθεσία συνεχώς αλλάζει κι ενώ από την μία δημιουργούνται “νέα παραθυράκια” για την φοροαποφυγή, από την άλλη οι φορολογούμενοι είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν όλο και πιο “φουσκωμένους” φόρους και αυτό βέβαια έχει άμεση συνέπεια με την αύξηση της φοροδιαφυγής.

Επιπλέον ακόμα μία διαφορά που αφορά την φοροδιαφυγή και την φοροαποφυγή είναι ότι στην περίπτωση της φοροαποφυγής δεν συνιστά κάποια συγκεκριμένη ποινή ή επιβολή κυρώσεων από τον νόμο, ενώ αντίθετα στην περίπτωση της φοροδιαφυγής υπάρχουν σοβαρές ποινές αλλά και επιπλέον κυρώσεις, οι οποίες διαφέρουν ανάλογα αν αφορά νομικό ή φυσικό πρόσωπο.

Πιο συγκεκριμένα σε περίπτωση φοροαποφυγής οι επιπτώσεις που προγραμματίζονται για τον φορολογούμενο είναι αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 38 του Νόμου 4174/2013,“ κατά τον προσδιορισμό φόρου, η Φορολογική Διοίκηση φαίνεται να αγνοεί κάθε τεχνητή ρύθμιση ή σειρά ρυθμίσεων που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα. Οι εν λόγω ρυθμίσεις αντιμετωπίζονται για φορολογικούς σκοπούς, με βάση τα χαρακτηριστικά της οικονομικής τους υπόστασης”.

ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το φαινόμενο της παραοικονομίας έχει απασχολήσει ιδιαίτερος τους ερευνητές. Το βασικό σημείο έρευνας είναι η μέτρηση της παραοικονομίας αλλά και τα αποτελέσματα που έχουν στην αγορά. Ωστόσο αυτό δεν αποτελεί μια εύκολη διαδικασία. Η δυσκολία αυτή αυξάνεται από το γεγονός του ότι είναι δύσκολος ο καθορισμός της έννοιας της παραοικονομίας.

Σύμφωνα με Έλληνες οικονομολόγους για τον ορισμό της παραοικονομίας:

- «Η παραοικονομία είναι το άθροισμα των αποκρυπτόμενων εισοδημάτων των συντελεστών παραγωγής που δεν περιλαμβάνονται στους εθνικούς λογαριασμούς».
- Ως παραοικονομία θεωρείται «το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας, το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν, αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία, βάση της εθνικολογιστικής πρακτικής,

πλην όμως για διαφόρους λόγους δεν καθίσταται δυνατό να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετρήσεως».

Μια δραστηριότητα που θεωρείται παραοικονομική πρέπει:

- Να δημιουργεί προστιθέμενη αξία.

Η δημιουργία όμως προστιθέμενης αξίας είναι αναγκαία αλλά όχι και ικανή συνθήκη. Υπάρχουν δραστηριότητες που δημιουργούν προστιθέμενη αξία αλλά δεν καταγράφονται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς και δεν θεωρούνται ότι είναι παραοικονομία, όπως π.χ. οι δραστηριότητες των νοικοκυριών.

- Να μην καταγράφεται, είτε λόγω ανεπάρκειας των υπηρεσιών των εθνικών λογαριασμών είτε λόγω απόκρυψης των δραστηριοτήτων από τις οικονομικές μονάδες.

Η παραοικονομία αναφέρεται κυρίως: στις αμοιβές από ιδιαίτερα μαθήματα, στα αδήλωτα εισοδήματα από διάφορες νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες, στις αμοιβές σε είδος, στις αμοιβές από μη κύρια απασχόληση / αυτοαπασχόληση / λαθρεργασία και στα εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες.

Είναι φανερό ότι οι εθνικολογιστικές υπηρεσίες αντικειμενικά αδυνατούν να καταγράψουν άμεσα αυτές τις δραστηριότητες και το παραγόμενο απ' αυτές προϊόν.

Βασικές πηγές προσέγγισης των μεγεθών της παραοικονομίας είναι τα εθνικολογιστικά στοιχεία και οι δειγματοληπτικές έρευνες οικογενειακών προϋπολογισμών. Η λογική αυτή βασίζεται στη κλασική λειτουργία του εισοδηματικού κυκλώματος της οικονομίας, σύμφωνα με το οποίο οι δαπάνες των νοικοκυριών ταυτίζονται με το ακαθάριστο εισόδημα των επιχειρήσεων και του κράτους.

Η μη ταύτιση συνεπώς του ύψους της κατανάλωσης των νοικοκυριών (ιδιωτικής κατανάλωσης) με εκείνη των εθνικών λογαριασμών, οδηγεί στον προσδιορισμό του όγκου της παραοικονομίας και στη διαπίστωση ότι το εθνικό προϊόν είναι υποεκτιμημένο.

2.3.1 ΑΙΤΙΕΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από τις πιο σημαντικές αιτίες ύπαρξης αυτού του φαινομένου θεωρούνται:

- Ο βαθμός του κρατικού παρεμβατισμού (περιορισμοί, αλλαγές νόμων, μέγεθος δημοσίου τομέα).
- Η κρατική γραφειοκρατία.
- Η υψηλή φορολογική επιβάρυνση (φόροι, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης).

- Η φοροδιαφυγή.
- Η μη ορθολογική χρησιμοποίηση εκ μέρους του κράτους του προϊόντος των φορολογιών.
- Το υψηλό ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών στην οικονομία, σε σχέση με το ποσοστό εκείνων οι οποίοι προσφέρουν εξαρτημένη εργασία.
- Το επίπεδο ευσυνειδησίας και κοινωνικοοικονομικών αξιών των ηγετών και των μελών μιας κοινωνίας.
- Η ύπαρξη βρώμικου χρήματος το οποίο μπορεί να προέρχεται από ναρκωτικά, πορνεία, εμπόριο όπλων, καταχρήσεις δημοσίου χρήματος κ.α.
- Η επεικής τιμωρία των παρανομούντων.

Ως εκ τούτου η ύπαρξη υψηλού ποσοστού παραοικονομίας καθιστά τις περισσότερες πολιτικές αναποτελεσματικές εφόσον μόνο αυτοί που δεν παραοικονομούν επηρεάζονται από τα μέτρα οικονομικής πολιτικής. Η διατήρηση και λειτουργία επομένως της παράλληλης αυτής οικονομίας (παραοικονομίας) παρενέργειες συνεπάγεται αύξηση της εισφοροδιαφυγής στον τομέα των άμεσων φόρων, άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών, στρεβλώσεις της καταναλωτικής συμπεριφοράς των πολιτών και των όρων ανταγωνισμού των επιχειρήσεων που δρουν νόμιμα και εκείνων που παρανομούν.

Εκτός από αυτές τις αρνητικές επιδράσεις είναι γενικά αποδεκτό ότι η παραοικονομία ενισχύει τα εισοδήματα, την απασχόληση και πιθανότατα την απόδοση των έμμεσων φόρων. Επίσης δεν είναι σωστή η τοποθέτηση ότι η έννοια της παραοικονομίας ταυτίζεται με εκείνη της φοροδιαφυγής. Η φοροδιαφυγή, μπορεί να συμβαίνει και στη νόμιμη οικονομία (άμεση και έμμεση φορολογία) είναι όμως βέβαιο ότι συμβαίνει πάντοτε στην παραοικονομία συγκεκριμένα όμως εκείνη των φόρων εισοδήματος και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Η έννοια της φοροδιαφυγής είναι ευρύτερη της παραοικονομίας.

Η φοροδιαφυγή συνδέεται με την αδήλωτη οικονομία ενώ η παραοικονομία με τη “μη καταγεγραμμένη οικονομία”.

2.3.2 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Είναι γνωστό ότι κάθε χώρα παράγει ένα επίπεδο προϊόντος το οποίο προσδιορίζεται από τις παραγωγικές της δυνατότητες και σύμφωνα με προϋποθέσεις συνεπάγεται ότι παρατηρείται και καταγράφεται το τελικό προϊόν από τις εθνικολογιστικές υπηρεσίες. Επειδή οι εθνικολογιστικές υπηρεσίες δεν είναι αλάνθαστες και εφόσον δεν έχουν

απεριόριστες δυνατότητες συνήθως αυτό δεν συμβαίνει στην πράξη.

Εκ παραλλήλου τα πρόσωπα (εισοδηματίες ή καταναλωτές) επιχειρούν για δικούς τους λόγους είτε για φορολογικούς είτε νομικούς, να αποκρύψουν προσωπικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται στα εισοδήματα ή στην κατανάλωσή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία καταγραφής του συνολικού προϊόντος της οικονομίας. ***Επομένως η παραοικονομία σημειώνεται κυρίως:***

- Στις αμοιβές από ιδιαίτερα μαθήματα,
- Στα αδήλωτα εισοδήματα από διάφορες νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες,
- Στις αμοιβές σε είδος,
- Στις αμοιβές από μη κύρια απασχόληση ή αυτοαπασχόληση ή λαθρεργασία,
- Στα εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες.

Όπως φαίνεται οι εθνικολογιστικές υπηρεσίες αντικειμενικά αδυνατούν να καταγράψουν άμεσα αυτές τις δραστηριότητες και το παραγόμενο από αυτές προϊόν.

Οι βασικές πηγές προσέγγισης των μεγθών της παραοικονομίας είναι συνήθως τα εθνικολογιστικά στοιχεία και οι δειγματοληπτικές έρευνες οικογενειακών προϋπολογισμών. Η λογική αυτή βασίζεται στη κλασική λειτουργία του εισοδηματικού κυκλώματος της οικονομίας, σύμφωνα με το οποίο οι δαπάνες των νοικοκυριών ταυτίζονται με το ακαθάριστο εισόδημα των επιχειρήσεων και του κράτους. Αν δεν ταυτίζεται το ύψος της κατανάλωσης των νοικοκυριών (ιδιωτικής κατανάλωσης) με εκείνη των εθνικών λογαριασμών, οδηγεί στον προσδιορισμό του όγκου της παραοικονομίας και στη διαπίστωση ότι το εθνικό προϊόν είναι υποεκτιμημένο.

2.3.3 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Λόγω του υψηλού ποσοστού της παραοικονομίας φανερώνεται ότι ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας δεν υπολογίζεται από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, έτσι αυτό έχει ως συνέπεια το εθνικό προϊόν που εμφανίζουν οι εθνικοί λογαριασμοί να είναι σημαντικά υποεκτιμημένο. Αυτό οδηγεί σε λανθασμένο και αναποτελεσματικό προγραμματισμό στόχων οικονομικής πολιτικής, διότι η παραοικονομία μπορεί να καταπολεμήσει μέτρα πολιτικής που βασίζονται μόνον στην επίσημη οικονομία.

Επιπρόσθετα, η λειτουργία των παραοικονομούντων εκτός το πλαίσιο της αγοράς που ισχύει και των νόμων συνεπάγεται αθέμιτο ανταγωνισμό και

υπερκέρδη. Επίσης η υποεκτίμηση του ΑΕΠ, οδηγεί σε υποβάθμιση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και σε λανθασμένα συμπεράσματα, τα οποία όμως θα καθορίσουν την ασκούμενη οικονομική πολιτική. Όταν υπάρχει αύξηση στο ποσοστό παραοικονομίας ακολουθείται από σημαντική φοροδιαφυγή, κατά την οποία επιφέρει μειωμένα φορολογικά έσοδα και μεγαλύτερο δημοσιονομικό έλλειμμα.

Όπως εξετάσαμε παραπάνω η φοροδιαφυγή έτσι και η παραοικονομία έχει κάποιες επιπτώσεις προς το ευρύ οικονομικό περιβάλλον. Στην παραοικονομία παρατηρούνται κάποιες θετικές επιδράσεις, κυρίως στην συνολική οικονομική δραστηριότητα.
Συνεπώς:

2.3.3.1 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Στα παρακάτω θα αποκαλύψουμε πώς επιδρά αρνητικά τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην αποτελεσματικότητα του οικονομικού πολιτικού συστήματος καθώς και στον καθορισμό των στόχων και των μέσων του ιδίου του συστήματος.

Συγκεκριμένα :

- Η σκιά της οικονομίας αυξάνεται και αυτό είναι συνέπεια της φορολογίας και σε συνδυασμό με ένα συνεχώς αυξανόμενο φορολογικό σύστημα είναι αναμενόμενο να μειώνονται και τα κρατικά έσοδα από φόρους το οποίο ερμηνεύεται και ως έλλειμμα των κρατικών προϋπολογισμών.
- Η αύξηση της αδήλωτης εργασίας αποτελεί μια αντίδραση από τους πολίτες λόγω της έντονης πίεσης που τους ασκείται από τις κρατικές δραστηριότητες όπως για παράδειγμα, αύξηση της φορολογίας, πολυνομία κ.α.
- Οι δείκτες μέτρησης όπως για παράδειγμα της ανεργίας στους οποίους δείκτες βασίζεται η οικονομική πολιτική της χώρας μπορεί να δίνουν λανθασμένο μέγεθος λόγω παραοικονομίας και έτσι τα μέτρα καταπολέμησής στρέφονται προς άλλη κατεύθυνση λόγω εσφαλμένων στοιχείων.
- Το υψηλό ποσοστό παραοικονομίας αποκαλύπτει ότι ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας δεν καταγράφεται από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, με συνέπεια το εθνικό προϊόν που εμφανίζουν οι εθνικοί λογαριασμοί να είναι σοβαρά υποεκτιμημένο. Η υποεκτίμηση επίσης του ΑΕΠ, οδηγεί σε υποβάθμιση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και σε λανθασμένα συμπεράσματα, τα οποία όμως θα καθορίσουν την ασκούμενη οικονομική πολιτική.
- Όσον αφορά την οικονομική διάρθρωση, στην διανομή του εισοδήματος, στην δημοσιονομική κατάσταση, στην παραγωγικότητα και την διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας δημιουργούνται ασαφής καταγραφές. Σύμφωνα με τον Παυλόπουλο (2002) μάλιστα, όσον αφορά το τελευταίο δημιουργείται εσφαλμένη εικόνα κάποιων πολύ σημαντικών μεγεθών όπως ο

πληθωρισμός, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, και το ποσοστό της ανεργίας.

- Επιπλέον, επηρεάζει σημαντικά την αξιοπιστία των επίσημων στατιστικών στοιχείων οι οποίες αφορούν το ύψος των διάφορων μακροοικονομικών μεγεθών. Τέτοια είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, οι αποταμιεύσεις, η απασχόληση, το επίπεδο των τιμών κ.α. τα οποία δεν είναι αξιόπιστα, διότι δεν αποτυπώνουν επακριβώς ολόκληρη την οικονομική δραστηριότητα λόγω της απόκρυψής της. Η αναξιοπιστία αυτή είναι λογικό να υπάρχει λόγω της παραοικονομίας, όπως επίσης να επηρεάζεται και η επιλογή των μέσων καθώς και η αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής της οποίας εφαρμόζεται (Τάτσο Ν. 2001).

2.3.3.2 ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εκτός από αρνητικές συνέπειες, η παραοικονομία έχει και θετικές συνέπειες στην οικονομία του κράτους. Παρακάτω αναφέρονται οι πιο σημαντικές θετικές συνέπειες της:

Η δημιουργία της παραοικονομίας, οδηγεί σε αύξηση του ανταγωνισμού στον επίσημο τομέα- και σε εξαναγκασμό της δημόσιας διοικήσεως να προβεί σε πρακτικές που ενθαρρύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Το μεγαλύτερο τμήμα των εισοδημάτων που δημιουργούνται με την παραοικονομία, δαπανώνται σε αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται στην επίσημη οικονομία, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξή της. Μπορεί να αναδείξει ένα δυναμικό επιχειρηματικό πνεύμα, το οποίο είναι ικανό να φέρει θετικά αποτελέσματα στην ανταγωνιστικότητα και αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων, να βοηθήσει στην βελτίωση των εξαγωγών, αλλά και να συμβάλλει στον περιορισμό της δραστηριότητας, από την πλευρά του κράτους.

Οι δραστηριότητες στην παραοικονομία, δημιουργούν νέες θέσεις, στον τομέα της μερικής απασχόλησης, με αποτέλεσμα να απασχολούνται άτομα, που διαφορετικά θα ήταν άνεργοι.

2.3.4 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Όσον αφορά την αντιμετώπιση της παραοικονομίας επιβάλλει την ορθολογική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και την παραδειγματική συμπεριφορά των διοικούντων. Ταυτόχρονα απαιτείται απλοποίηση και εκλογή των νομοθετικών πλαισίων με την αποφυγή της συχνής αλλαγής των νόμων και των νομοθετικών διατάξεων για το ίδιο αντικείμενο. Συνεπώς, είναι σημαντικό, ο νομοθέτης να καθορίσει επακριβώς τις παράνομες δραστηριότητες (εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, μαστροπεία κτλ) και πότε

νόμιμες πράξεις καθίστανται παράνομες (όταν δεν δίδεται απόδειξη είσπραξης κάποιου ποσού) και να εφαρμόσει τις ανάλογες αυστηρές ποινές και κυρώσεις. Είναι σκόπιμο επιπλέον, να αποφεύγονται τα οικονομικά προγράμματα που βασίζονται σε μείωση των πραγματικών μισθών και των ημερομισθίων γιατί έτσι ωθούν τους εργαζόμενους και τους ανέργους στην παραοικονομία για να αποκτήσουν τα εισοδήματα εκείνα που τους εξασφαλίζουν ένα ανεκτό επίπεδο επιβίωσης.

2.3.5 Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής με την παραοικονομία διαφέρει από χώρα σε χώρα και είναι μικρή ή μεγάλη ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο, το φορολογικό σύστημα, το βαθμό και τον τρόπο παρέμβασης των αρχών στην οικονομική δραστηριότητα, την τεχνολογία, τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής, τον τρόπο κατάρτισης των εθνικών λογαριασμών κτλ. (Βελέντζας Γ. , 2004)

Υπάρχει η τάση να ταυτίζεται η παραοικονομία με τη φοροδιαφυγή. Τα δύο αυτά φαινόμενα είναι διαφορετικά και είναι δυνατόν να υπάρχει το ένα χωρίς να υπάρχει το άλλο. Η σύνδεση που υπάρχει μεταξύ παραοικονομίας και φοροδιαφυγής είναι ότι ένας από τους σημαντικότερους λόγους ύπαρξης της παραοικονομίας είναι η αποφυγή της πληρωμής φόρων. Η δραστηριοποίηση στο χώρο της παραοικονομίας που οφείλεται σε άλλους λόγους οδηγεί σχεδόν αυτόματα στην φοροδιαφυγή , ώστε να μην αποκαλυφθούν οι κρυφές δραστηριότητες. Έτσι, σε μεγάλο βαθμό όταν υπάρχει το ένα από τα δύο φαινόμενα υπάρχει και το άλλο. Σε καμία περίπτωση όμως δεν ταυτίζονται.

Μέρος της παραοικονομίας παρά το γεγονός ότι δεν καταγράφεται επισήμως, καταλήγει στην καταβολή φόρων μέσω των μεταγενέστερων συναλλαγών με τη φανερή οικονομία. Η παραοικονομία καλύπτει την οικονομική δραστηριότητα η οποία δεν καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς. Η ερμηνεία αυτή αποτελεί μέρος του ευρύτερου ορισμού της παραοικονομίας/ μαύρης οικονομίας, κατά την οποία εμπεριέχονται νόμιμες (π.χ. Αδήλωτη εργασία σε νόμιμες δραστηριότητες) αλλά και μη νόμιμες δραστηριότητες (π.χ. Λαθρεμπόριο, κλοπές).

Όσον αφορά τη φοροδιαφυγή και την παραοικονομία υπάρχουν οι εξής τρεις συνδυασμοί :

α) φοροδιαφυγή με παραοικονομία. Υπάρχει άμεση σχέση φοροδιαφυγής με παραοικονομία, γιατί υπάρχει οικονομική δραστηριότητα η οποία έχει αναπτυχθεί στην παραοικονομία, η οποία προφανώς δεν καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς και τα εισοδήματα που δημιουργούνται ή οι συναλλαγές που γίνονται δεν δηλώνονται στην Εφορία. Παράδειγμα, η

απασχόληση ενός ατόμου που δηλώνει ότι είναι άνεργος για να εισπράττει επίδομα ανεργίας.

β) φοροδιαφυγή χωρίς παραοικονομία. Οικονομική δραστηριότητα της οποίας η προστιθέμενη αξία καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς αλλά τα αντίστοιχα εισοδήματα δεν δηλώνονται και οι άμεσοι φόροι δεν αποδίδονται στις φορολογικές αρχές. Παράδειγμα (οικοδομική δραστηριότητα, αγροτική παραγωγή).

γ) παραοικονομία χωρίς φοροδιαφυγή. Οικονομική δραστηριότητα που δεν καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς και ως εκ τούτου δεν αποτελεί μέρος της επίσημης οικονομίας, ενώ τα εισοδήματά από τις δραστηριότητες αυτές δηλώνονται και οι έμμεσοι φόροι αποδίδονται στις φορολογικές αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ- ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο φορολογικός έλεγχος είναι ιδιαίτερα σημαντικός, διότι βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τον έλεγχο φαίνεται από που προέρχονται τα καθαρά εισοδήματα και σύμφωνα με αυτά πόσο δίκαιο είναι το φορολογικό βάρος.

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μία πλημμυρίδα πάσης φύσεως ελέγχων και μια αντίστοιχη θεαματική αύξηση του αριθμού των ελεγκτών που τους διενεργούν. Έτσι, εκτός από τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και γενικότερα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (financial audit), έχουμε φορολογικό έλεγχο, έλεγχο δημόσιας υγείας (health audit), περιβαλλοντικό έλεγχο, έλεγχο δημοσίων δαπανών και άλλα πολλά.

Ο φορολογικός έλεγχος συλλέγει όλες τις διαδικασίες που προέρχονται από τα ελεγκτικά όργανα με σκοπό τον υπολογισμό της φορολογητέας ύλης που εκ των πραγμάτων δεν δηλώθηκε ή που δηλώθηκε ανακριβώς. Ο βασικός στόχος των φορολογικών ελέγχων είναι φυσικά η ανακοπή της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.

Σύμφωνα με τις βάσεις του φορολογικού ελέγχου τίθενται με τις διατάξεις του ν.2238/1994 άρθρο 66 παρ. 1 βάση με την οποία : “Ο προϊστάμενος της ελεγκτικής υπηρεσίας ελέγχει την ακρίβεια των επιδιδόμενων δηλώσεων και προβαίνει σε έρευνα για την εξακρίβωση υπόχρεων που δεν έχουν υποβάλει δήλωση.”

Α. Δαλαμάγκας, 2000. Φορολογικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων. Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας.

Έπειτα η διαδικασία των φορολογικών ελέγχων ολοκληρώνεται με τον τελικό υπολογισμό του φόρου και τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου, η οποία οδηγείται στον φορολογούμενο μαζί με τον τελικό υπολογισμό του φόρου.

Με άλλα λόγια λέγοντας φορολογικό έλεγχο εννοούμε το σύνολο των ελεγκτικών διαδικασιών και επαληθεύσεων που εκτελούνται από τα κατάλληλα όργανα (ελεγκτές) και εφαρμόζονται στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία στα στοιχεία των επιχειρήσεων με σκοπό (Δαλαμάγκας, 1985):

- Τον έλεγχο των τηρούμενων βιβλίων της ελεγχόμενης εταιρίας για να διαπιστωθεί αν όλες οι εγγραφές στηρίζονται σε νόμιμα δικαιολογητικά και αν το σύνολο της συναλλακτικής δραστηριότητας έχει καταχωρηθεί στα προβλεπόμενα τηρούμενα βιβλία της εταιρίας, έτσι ώστε αυτά να χαρακτηριστούν ως επαρκή ή ανεπαρκή,
- τη διαπίστωση της υποβολής των φορολογικών δηλώσεων και των λοιπών προβλεπόμενων καταστάσεων από τους διάφορους κώδικες και νόμους της ελληνικής
- Τη διαπίστωση της υποβολής των προβλεπόμενων δηλώσεων και εξακρίβωσης του περιεχομένου αυτών, σε σχέση πάντα με τη συναλλακτική δραστηριότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα όπως αυτά προκύπτουν από τα προβλεπόμενα και τηρούμενα λογιστικά βιβλία και στοιχεία σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΒΣ και τις αρχές της λογιστικής (Ε.Γ.Λ.Σ).
- Τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων και των οικονομικών αποτελεσμάτων.

3.2 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται στις εξής μορφές:

- Προληπτικός Έλεγχος,
- Προσωρινός Έλεγχος,
- Τακτικός Έλεγχος - Υποχρεωτικός Τακτικός Έλεγχος και
- Ειδικός Έλεγχος.

3.2.1 Προληπτικός Έλεγχος

Ο προληπτικός έλεγχος έχει ως στόχο τον εντοπισμό των παραβάσεων, καθώς ο έλεγχος γίνεται χωρίς να προηγηθεί ενημέρωση ότι θα γίνει έλεγχος στην επιχείρηση έτσι ώστε οι φορολογούμενοι να “συνηθίσουν” στην ύπαρξη των ελέγχων με σκοπό να λειτουργήσει αποτρεπτικά στην διάπραξη φορολογικών παραβάσεων. Επίσης ο έλεγχος αυτός θεωρείται ουσιαστικός και σύντομος. Ακόμα πραγματοποιείται έλεγχος σε οποιαδήποτε βιβλία ή στοιχεία ή έγγραφα εκτός από αυτά που τηρούνται υποχρεωτικά.

Γίνεται προληπτικά κατά την διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου και αναφέρεται στον έλεγχο: Εκτός και εντός της επιχείρησης που έχει να κάνει με την διακίνηση αγαθών που έχει σκοπό τη διαπίστωση μετακίνησης αυτών με τα προβλεπόμενα στοιχεία και με σκοπό της ορθής εφαρμογής των διατάξεων του Κ.Β.Σ.

3.2.2 Προσωρινός Έλεγχος

Συνδυάζει προληπτικό και τακτικό έλεγχο και φέρει τη δυνατότητα έκδοσης προσωρινών φύλλων ελέγχου. Στον Προσωρινό έλεγχο αναγράφονται οι οφειλές των επιχειρήσεων σύμφωνα με τα βιβλία που τηρεί η επιχείρηση και τα στοιχεία που παρέλειψαν να συνυποβάλλουν στις δηλώσεις ή υπέβαλλαν ανακριβείς δηλώσεις.

Στον συγκεκριμένο έλεγχο υπόκεινται οι επιχειρήσεις που: *Δεν υποβάλλουν δηλώσεις, Υποβάλλουν αρνητικές δηλώσεις, Υπάρχουν πληροφορίες φοροδιαφυγής, Εφαρμόζουν εσφαλμένα τις φορολογικές διατάξεις.*

Κορομηλάς Γ. & Γιαννόπουλος Χ.

Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Αθήνα 2006

3.2.3 Τακτικός Έλεγχος

Ο έλεγχος αυτός εκτελείται βάση των διατάξεων του άρθρου 66 του ν.2238/1994. Στον τακτικό έλεγχο υπολογίζεται η φορολογητέα ύλη βάση των δεδομένων που αναγράφονται στα βιβλία είτε από άλλα στοιχεία και πληροφορίες. Γίνεται υποχρεωτικός έλεγχος για τα φορολογικά αντικείμενα μέσα σε (3) έτη από τη λήξη της προθεσμίας της φορολογικής περιόδου σε όλες τις επιχειρήσεις όταν:

- Είναι μπλεγμένες σε περιπτώσεις έκδοσης ή λήψης πλαστών ή εικονικών στοιχείων ή νόθευση φορολογικών στοιχείων ή υπόθεση λαθρεμπορίας.
- Διακόπτουν οριστικά την εργασία τους.

Τέλος για την πραγματοποίηση του τακτικού ελέγχου πρέπει να υπάρξει

έγγραφο εντολή του προϊσταμένου της αρμόδιας Δ.Ο.Υ ή άλλου οργάνου.

Κορομηλάς Γ. & Γιαννόπουλος Χ.
Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Αθήνα 2006

3.2.4 Ειδικός Έλεγχος

Ανάλογα με το αντικείμενο που εξετάζει ο φορολογικός έλεγχος διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Έλεγχος κώδικα βιβλίων και στοιχείων,
- Έλεγχος φορολογίας εισοδήματος,
- Έλεγχος φόρου προστιθέμενης αξίας,
- Έλεγχος φόρου μισθωτών υπηρεσιών,
- Έλεγχος επενδύσεων και αναπτυξιακών κινήτρων,
- Λοιποί παρακρατούμενοι φόροι.

Φλιτούρης Α. “Ελεγκτική” Θεσσαλονίκη 2007 ΤΕΙ Σερρών

Φυσικά υπάρχουν και οι έκτακτοι εποχιακοί έλεγχοι οι οποίοι είναι οι εξής: Χριστουγέννων, Πάσχα, Θερινής, Τουριστικής περιόδου, Παραεμπορίου, Διακύμανσης των τιμών και συντελεστών μικτού κέρδους.

3.3 ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

Πριν από τον φορολογικό έλεγχο εκδίδεται εντολή ελέγχου η οποία στέλνεται εγγράφως στον φορολογούμενο. Εφόσον σταλεί η εντολή ελέγχου ο ελεγχόμενος θα πρέπει να κινητοποιηθεί για να προσκομίσει ότι στοιχεία χρειάζονται σε διάστημα πέντε ημερών προκειμένου να δικαιολογήσει τις πρωτογενείς καταθέσεις των λογαριασμών του σε βάθος χρόνου (από το 2013 και μετά ή σε περίπτωση νέου στοιχείου από το 2008).

Ταυτόχρονα επειδή η εντολή του ελέγχου αποτελεί και έλεγχο με έμμεσες τεχνικές θα πρέπει ο ελεγχόμενος να συμπληρώσει και ένα ερωτηματολόγιο που έχει να κάνει με τις έμμεσες τεχνικές και στην συνέχεια ο φορολογούμενος παραδίδεται στους αρμόδιους μαζί με τα στοιχεία που υποστηρίζει ότι ενισχύουν τους ισχυρισμούς του. Κατόπιν της επεξεργασίας των στοιχείων που εξετάστηκαν οι ελεγκτικές αρχές κοινοποιούν το “ Προσωρινό Σημείωμα Διαπιστώσεων Ελέγχου”.

Στο παραπάνω αυτό σημείωμα είναι καταγεγραμμένες αναλυτικά όλες οι τεχνικές και τα στοιχεία που έχει λάβει υπόψη του ο έλεγχος, ενώ γι'αυτά που έχουν απορριφθεί κατά την διάρκεια του ελέγχου, θα πρέπει να αναφέρεται ο

λόγος για τον οποίο δεν έγιναν αποδεκτά.

Στο σημείο αυτό και στην προσπάθεια διασφάλισης του Δημοσίου, δύναται η ελεγκτική υπηρεσία να προχωρήσει, μέσω των εισαγγελικών αρχών σε δέσμευση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του ελεγχόμενου (τραπεζικούς λογαριασμούς, μετοχές, ακίνητα κλπ). Τα παραπάνω παραμένουν δεσμευμένα έως την οριστική περαίωση του ελέγχου.

Ο ελεγχόμενος μπορεί να ζητήσει αντίγραφα των εγγράφων στα οποία ασκήθηκε ο έλεγχος (π.χ. το ιστορικό των τραπεζικών κινήσεων που διαθέτει ο έλεγχος).

Στην περίπτωση που ο ελεγχόμενος φέρει αντιρρήσεις σχετικά με τα αποτελέσματα του ελέγχου ο ελεγχόμενος έχει στην διάθεσή του είκοσι μέρες για να αναφέρει τις αντιρρήσεις αυτές. Μετά το διάστημα του είκοσημέρου, η ελεγκτική αρχή έχει ένα μήνα ώστε να επεξεργαστεί τα νέα δεδομένα και να κοινοποιήσει την “έκθεση ελέγχου προσδιορισμού φόρου” σύμφωνα με τις αντιρρήσεις που προηγήθηκαν. Ύστερα από την κοινοποίηση, το ποσό που έχει προκύψει, βεβαιώνεται στις οφειλές του φορολογούμενου.

Ο ελεγχόμενος έχει στη διάθεσή του ένα μήνα προκειμένου να καταθέσει Ενδικοφανή Προσφυγή ενώπιον της Διεύθυνσης Επίλυσης διαφορών της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία έχει την δυνατότητα να εξετάσει τους ισχυρισμούς του ελεγχόμενου και είτε να τους αποδεχθεί, είτε να τους απορρίψει μέσα σε διάστημα τεσσάρων μηνών.

Καθ' όλη την διάρκεια των τεσσάρων μηνών, το βεβαιωμένο ποσό είναι απαιτητό με ότι αυτό συνεπάγεται από πλευράς των φορολογικών αρχών, εκτός και αν ο ελεγχόμενος πληρώσει το 50% του βεβαιωμένου ποσού πριν την κατάθεση της Ενδικοφανούς Προσφυγής και ζητήσει αναστολή του άλλου 50%. Υπό σπάνιες περιπτώσεις δύναται να ανασταλεί η πληρωμή όλου του ποσού προκειμένου να εξεταστεί η ενδικοφανής προσφυγή.

Μετά το πέρας του τετραμήνου και στην περίπτωση που η Δ.Ε.Δ δεν έχει πάρει θέση, η προσφυγή θεωρείται σιωπηρός απορριπτέα και ο φορολογούμενος θα πρέπει να αποφασίσει εάν θα ακολουθήσει τη δικαστική οδό ή θα εξοφλήσει το φόρο που έχει επιβληθεί.

3.4 ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

Οι φορολογικοί έλεγχοι διενεργούνται από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Η σημασία τους στην φορολογική διοίκηση εν γένει είναι σπουδαία και συγκρίνεται με την όλη δομή και λειτουργία των διοικητικών φορολογικών αρχών. Συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες που ασκούν φορολογικό έλεγχο είναι οι εξής:

- ΑΡΜΟΔΙΑ Δ.Ο.Υ
- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΠΕΚΑ)
- Οικονομικοί Επιθεωρητές
- Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων
- Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές
- Λογιστής Φοροτεχνικός
- Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε)

Η αρμοδιότητα ελέγχου που ασκεί κάθε ένα από αυτά τα όργανα είναι διαφορετικής φύσης και έκτασης. Αναλυτικότερα:

- ΑΡΜΟΔΙΑ Δ.Ο.Υ

Η αρμόδια Δ.Ο.Υ ενεργεί τους εξής ελέγχους: τακτικό έλεγχο σε επιχειρήσεις, προληπτικό και προσωρινό έλεγχο, εμπορικό έλεγχο σε δηλώσεις, έλεγχο μεταβίβασης εταιρικών μεριδίων ή μετοχών και βεβαίωση-είσπραξη φόρων. Ο τακτικός φορολογικός έλεγχος αναφέρεται σε επιχειρήσεις με ετήσια ακαθάριστα έσοδα έως 8.000.000 ευρώ.

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΠΕΚΑ)

Οι επιχειρησιακοί στόχοι των ΠΕΚΑ αφορούν τη λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της αδήλωτης και της υποδηλωμένης εργασίας, με την ενίσχυση των επιτόπιων ελέγχων σε συνδυασμό με την διενέργεια τακτικών, με απώτερο σκοπό τον έλεγχο της εφαρμογής της ασφαλιστικής νομοθεσίας, αναφορικά με τους όρους απασχόλησης των εργαζόμενων.

Η αναγκαιότητα σύστασης και λειτουργίας των ΠΕΚΑ συνίσταται στην ανάγκη προστασίας των ασφαλισμένων καθώς και των ίδιων των εργοδοτών από εκείνους που παραβιάζουν την ασφαλιστική νομοθεσία σε βάρος του κοινωνικού συνόλου.

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΕΣ

Οι οικονομικοί επιθεωρητές έχουν ως αρμοδιότητες την παρακολούθηση, εποπτεία και τον έλεγχο του βεβαιωτικού, εισπρακτικού, ελεγκτικού και διαχειριστικού έργου των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών του

δημόσιου τομέα, των Ν.Π.Δ.Δ., των Ο.Τ.Α., των Δ.Ε.Κ.Ο και των Ν.Π.Ι.Δ. ή άλλων οργανισμών που επιχορηγούνται με οποιοδήποτε τρόπο από τον κρατικό προϋπολογισμό, από Ν.Π.Δ.Δ και από την Ε.Ε. ή άλλους διεθνείς οργανισμούς. Τέλος, πραγματοποιούν τον έλεγχο του <<πόθεν έσχες>> των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών, ιδιαίτερα εκείνων που ασχολούνται με τον έλεγχο κάθε μορφής.

- **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων, επιπέδου Διεύθυνσης, υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ονομάζεται "Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων Υπουργείου Οικονομικών" και έχει έδρα τον νομό Αττικής. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων έχει ως αποστολή τη διερεύνηση και εξιχνίαση σε όλη την Επικράτεια των ποινικών αδικημάτων και πειθαρχικών παραπτώματων (φαινόμενα χρηματισμού), που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών και των εποπτευόμενων από αυτό Νομικών Προσώπων.

Επιπλέον, διενεργεί ελέγχους του "πόθεν έσχες" (δηλ. της περιουσιακής κατάστασης) των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών. Η υπηρεσία αυτή στελεχώνεται από υπαλλήλους του κλάδου Οικονομικών Επιθεωρητών του Υπουργείου Οικονομικών και από υπαλλήλους που τους ανατίθενται καθήκοντα Οικονομικού Επιθεωρητή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 13 του ν. 2343/1995.

- **ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ**

Οι Ορκωτοί Λογιστές είναι αποκλειστικώς αρμόδιοι για την άσκηση του τακτικού ελέγχου της οικονομικής διαχείρισεως και των οικονομικών καταστάσεων:

α) Των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην των δήμων και κοινοτήτων.

β) Των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που εξυπηρετούν δημόσιο κοινωφελή σκοπό και επιχορηγούνται από το κράτος, βάσει ειδικής διατάξεως νόμου ή κατ' εξουσιοδότηση τούτου.

γ) Των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιριών, των εταιρικών επενδύσεων χαρτοφυλακίου, των εταιρικών διαχειρίσεων αμοιβαίων κεφαλαίων, των εταιριών χρηματοδοτικών μισθώσεων και των ενώσεων συνεταιριστικών οργανώσεων.

δ) Των ανώνυμων εταιριών (Α.Ε), εταιριών περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε), των ετερόρρυθμων κατά μετοχές εταιριών (Ε.Ε), κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 42α του Κ.Ν.2190/1920, και των κοινοπραξιών αυτών.

ε) Των ενοποιημένων λογαριασμών (οικονομικών καταστάσεων) του άρθρου 100 παρ. 1 του Κ.Ν.2190/1920 των συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

ζ) Των ανώνυμων εταιριών, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο καθώς και των ανώνυμων εταιριών το οποίο το μετοχικό κεφάλαιο, εν λόγω ή εν μέρει, έχει αναληφθεί με δημόσια εγγραφή.

η) Των εταιριών ή οργανισμών ή και δραστηριοτήτων γενικά που με βάση διατάξεις νόμου υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές είναι επίσης αποκλειστικώς αρμόδιοι για την διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, πάνω σε θέματα οικονομικής διαχείρισεως ή καταστάσεως ή οποιοδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, κοινοπραξίας, ειδικού λογαριασμού ή ομάδα περιουσίας, που απαιτεί λογιστικές γνώσεις.

- **ΛΟΓΙΣΤΗΣ ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΣ**

Λογιστής - Φοροτεχνικός είναι ο κάτοχος ειδικής άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος, ο οποίος ασχολείται κατ'επάγγελμα ως μισθωτός ή ελεύθερος επαγγελματίας με λογιστικές και φοροτεχνικές εργασίες επιτηδευματιών ή και άλλων φυσικών προσώπων.

Έργο των λογιστών-φοροτεχνικών είναι η ορθή εφαρμογή των λογιστικών αρχών, προτύπων και σχεδίων γενικών και κλαδικών, η εποπτεία και η εφαρμογή διαδικασιών για τον προορισμό της φορολογητέας ύλης και των αναλογούντων φόρων, η ενημέρωση και η τήρηση των φορολογικών βιβλίων, η κατάρτιση και η υπογραφή οικονομικών καταστάσεων, ισολογισμών και αποτελεσμάτων χρήσεως επιχειρήσεων και οργανισμών, η σύνταξη, υπογραφή και υποβολή φορολογικών δηλώσεων, συμπληρωματικών και στατιστικών στοιχείων προς τις Δημόσιες Υπηρεσίες καθώς και μισθολογικών καταστάσεων, ασφαλιστικών εισφορών και προγραμμάτων εργασίας.

Πιο αναλυτικά ο έλεγχος περιλαμβάνει:

- i. Δειγματοληπτικός έλεγχος των λογιστικών καταχωρήσεων.
- ii. Έλεγχος των μηνιαίων των μισθολογικών καταστάσεων και προγραμμάτων εργασίας.
- iii. Συμφωνία λογαριασμών Γενική Λογιστικής και Εμπορικής Διαχείρισης.
- iv. Έλεγχος και συμφωνία των μεριδίων και θεωρημένων ισοζυγίων της αποθήκης.
- v. Σύνταξη των δηλώσεων παρακρατούμενων φόρων και των δηλώσεων Φ.Π.Α.
- vi. Καθοδήγηση για την μηνιαία έκδοση θεωρημένων βιβλίων.
- vii. Έλεγχος των πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου, έτσι ώστε το περιεχόμενο τους να είναι εναρμονισμένο με τα

προβλεπόμενα των διατάξεων της Φορολογικής και Εμπορικής νομοθεσίας.

viii. Καταχώρηση των εγγράφων τακτοποίησης και των προβλέψεων καθώς και κλείσιμο των λογιστικών βιβλίων στο τέλος της χρήσης.

ix. Καθοδήγηση για την σύνταξη των θεωρημένων βιβλίων απογραφής εντός των προβλεπόμενων χρονικών ορίων.

x. Σύνταξη του ισολογισμού, της κατάστασης αποτελεσμάτων και του πίνακα διάθεσης καθώς και του προσαρτήματος.

xi. Προετοιμασία της ετήσιας δήλωσης της φορολογίας εισοδήματος, της εκκαθαριστικής δήλωσης Φ.Π.Α., των οριστικών δηλώσεων παρακρατούμενων φόρων από μισθωτές υπηρεσίες και των λοιπών ετήσιων δηλώσεων φόρου που απαιτούνται ανάλογα με την περίπτωση.

• ΣΩΜΑ ΔΙΩΞΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (Σ.Δ.Ο.Ε)

Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε), υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, της οποίας προΐσταται μετακλητός Ειδικός Γραμματέα.

Αποστολή του Σ.Δ.Ο.Ε. είναι:

- Η έρευνα, ο εντοπισμός και η καταστολή οικονομικών παραβάσεων ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), οι απάτες και παρατυπίες, οι παραβάσεις που σχετίζονται με προμήθειες, επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις, οι παράνομες χρηματοπιστωτικές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και γενικά οι οικονομικές απάτες σε βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ε.Ε., ανεξάρτητα από τον τρόπο τέλεσης.

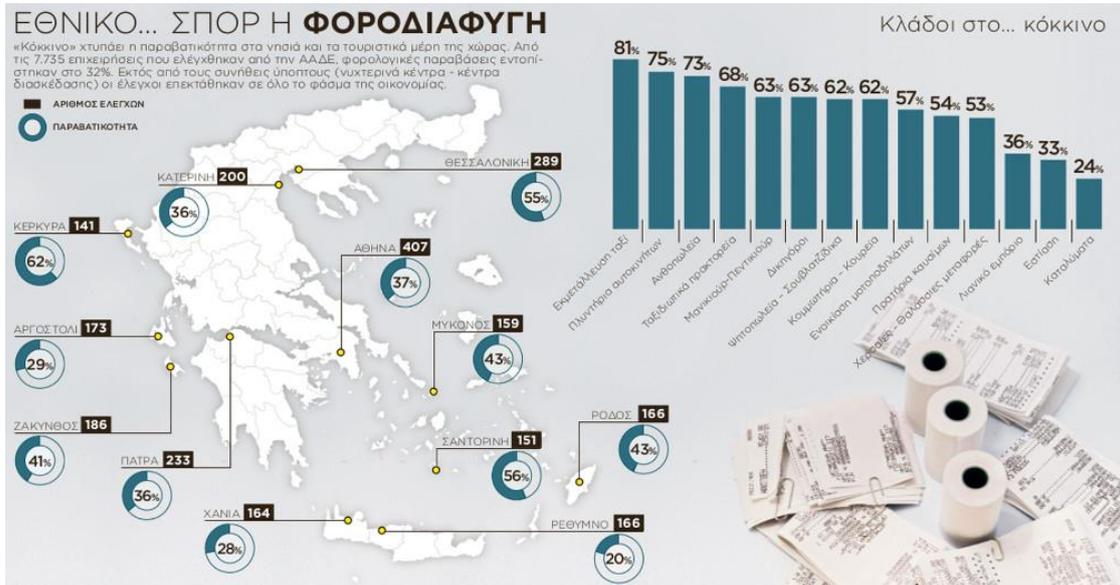
-Ο προληπτικός έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος, ιδίως στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, με έμφαση στο Φ.Π.Α., καθώς και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της τελωνειακής νομοθεσίας.

-Η έρευνα, αποκάλυψη και καταπολέμηση παράνομων συναλλαγών, απατών και δραστηριοτήτων, που διενεργούνται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, του διαδικτύου και νέων τεχνολογιών.

-Η πρόληψη, δίωξη και καταπολέμηση άλλων παραβάσεων, όπως παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και εκρηκτικών, πρόδρομων και ψυχοτρόπων ουσιών, τοξικών και επικίνδυνων ουσιών (ραδιενεργά και πυρηνικά υλικά, τοξικά απόβλητα κτλ), αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών.

-Η επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου με διενέργεια ελέγχων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου.

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΔΔΕ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

Σύμφωνα με πληροφορίες, τον Ιούνιο, οι περιοχές όπου πραγματοποιήθηκαν οι περισσότεροι έλεγχοι ήταν η Αθήνα με 407 ελέγχους, κατά τους οποίους διαπιστώθηκε 37% παραβατικότητα, η Θεσσαλονίκη, όπου διενεργήθηκαν 289 έλεγχοι και εντοπίστηκαν παραβάσεις σε πάνω από τους μισούς (55%) και ακολουθούν η Πάτρα με 233 ελέγχους και 36% παραβατικότητα, η Κατερίνη με 200 ελέγχους (36% παραβατικότητα), η Ζάκυνθος 186 έλεγχοι και 41% παραβατικότητα, το Ηράκλειο με 28% παραβατικότητα, το Αργοστόλι όπου διενεργήθηκαν 173 έλεγχοι με 29% παραβατικότητα, Ρέθυμνο 166 έλεγχοι (20% παραβατικότητα), Ρόδος 166 έλεγχοι (43% παραβατικότητα), Χανιά με 164 ελέγχους και 28% παραβατικότητα, Μύκονος όπου διενεργήθηκαν 159 έλεγχοι και ποσοστό παραβατικότητας 43%, η Σαντορίνη με 151 ελέγχους και 56% παραβατικότητα και η Κέρκυρα όπου διενεργήθηκαν 141 έλεγχοι και η παραβατικότητα χτύπησε "κόκκινο", φθάνοντας στο 62%.

Σε ό,τι αφορά την κατάταξη της παραβατικότητας ανά οικονομική δραστηριότητα, η λίστα που κατάρτισε η ΑΑΔΕ ανά κλάδο, έχει ως εξής:

- Εκμετάλλευση ταξί 81%
- Πλυντήρια αυτοκινήτων 75%
- Ανθοπωλεία 73%
- Ταξιδιωτικά πρακτορεία 68%
- Μανικιούρ-Πεντικιούρ 63%

- Δικηγόροι 63%
- Ψητοπωλεία – Σουβλατζίδικα (χωρίς τραπεζοκαθίσματα) 62%
- Κομμωτήρια – Κουρεία 62%
- Ενοικίαση μοτοποδηλάτων 57%
- Πρατήρια καυσίμων 54%
- Χερσαίες – Θαλάσσιες μεταφορές 53%
- Λιανικό εμπόριο 36%
- Εστίαση 33%
- Καταλύματα 24%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ-ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ- ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

4.1 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

4.1.1 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Ο βαθμός οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών και η ποιότητα των φοροτεχνικών αρχών, η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση και είσπραξη φόρων και ο βαθμός λογιστικής οργάνωσης των οικονομικών οργάνων, φανερώνουν την ικανότητα της φορολογούσας αρχής να αντιμετωπίσει την τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή. Όπως και σε πολλές χώρες, η φοροδιαφυγή είναι βαθιά ριζωμένη στην ελληνική οικονομία και είναι αδύνατο να εξαλειφθεί εντελώς. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε, είναι να προτείνουμε κάποια μέτρα αντιμετώπισης και περιορισμού της, όπως είναι τα παρακάτω:

- **ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ**

Εφ' όσον το νοητικό επίπεδο των ανθρώπων καθορίζεται από την εκπαίδευση που παρέχεται από μικρή ηλικία, ο χώρος της παιδείας θα έπρεπε να

αναδιαμορφωθεί από το Δημοτικό, μέχρι το Πανεπιστήμιο. Οι μαθητές οφείλουν να διδάσκονται, από την αρχή της μαθησιακής τους δραστηριότητας, τη σωστή φορολογική συμπεριφορά, ως μελλοντικοί μισθωτοί ή επιχειρηματίες, για να αποκτήσουν σωστή φορολογική συνείδηση σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

- **ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ**

Απαιτείται η σωστή, αποτελεσματική και δίκαια κατανομή των καταβληθέντων απ' τους πολίτες φόρων και στοχευμένη δημοσιονομική πολιτική στη μείωση των κρατικών δαπανών. Αυτό θα περιορίσει αισθητά τη φοροδιαφυγή, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος. Οι πολίτες, βλέποντας πως τα χρήματα τα οποία καταβάλουν σε φόρους, αξιοποιούνται σωστά από το κράτος, καλύπτοντας βασικές ανάγκες (όπως νοσηλεία, παιδεία κ.τ.λ.), τότε είναι και αναμενόμενο οι φορολογούμενοι να εμπιστευτούν περισσότερο το κράτος, βλέποντας ανάπτυξη στην κοινωνία της καθημερινότητας τους.

- **ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**

Μια απλούστερη μορφή των φορολογικών διατάξεων, θα βοηθούσε καλύτερα στο να είναι κατανοητή από όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας ή νοητικού επιπέδου. Επίσης η ενίσχυση των πληροφοριακών συστημάτων (όπως το TAXIS), θα βοηθούσε στην πραγματοποίηση συχνότερων ελέγχων και διασταυρώσεων φορολογικών στοιχείων.

- **ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ**

Για να ενισχυθεί ο ρόλος των αποδείξεων και των παραστατικών στην βελτίωση των φορολογικών εσόδων, κρίνεται κατάλληλο να αυξηθεί η έκπτωση του φόρου για συγκεκριμένες δαπάνες, ακόμα και αν αυτό επιβαρύνει κάποια άλλα φορολογικά έσοδα. Αυτό, θα οδηγήσει τους φορολογούμενους να αλλάξουν την νοοτροπία τους, ώστε να τους συμφέρει να εκδίδουν αποδείξεις για οποιαδήποτε υπηρεσία που παρέχουν και έτσι να δηλώνουν τους φόρους τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για να αντιμετωπίσει αυτό το φαινόμενο και να εξασφαλίσει την προστασία των κρατών-μελών της, έχει καθιερώσει από το 1993, το σύστημα ελέγχου αριθμού ΦΠΑ (VIES). Το VIES, παρακολουθεί τις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές συναλλαγές, για την ορθή απόδοση του Φ.Π.Α. Σε κάθε ενδοκοινοτική συναλλαγή, ελέγχεται ο τρόπος εξόφλησης καθενός τιμολογίου, αν υπάρχει δηλαδή παραστατικό τράπεζας για την οικονομική συναλλαγή του σχετικού ποσού. Η έλλειψη των σχετικών παραστατικών, και ο ισχυρισμός της επιχείρησης ότι η συναλλαγή έγινε με μετρητά και όχι με την μεσολάβηση κάποιας τράπεζας, καθιστά ύποπτη την επιχείρηση και οδηγείται σε διεξαγωγή ελέγχου.

- **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ**
Από 1/1/2011 και έπειτα, έχει αποφασιστεί, πως κάθε συναλλαγή μεταξύ των επιχειρήσεων κάθε κατηγορίας, καθώς και οι μισθοδοσίες, πρέπει να γίνονται υποχρεωτικά μέσω επαγγελματικών τραπεζικών λογαριασμών.

4.1.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΗΨΗ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ

1. Υποχρεωτική χρήση καρτών για όλες τις συναλλαγές από ένα ποσό και πάνω (500,01 ευρώ).
Ταυτόχρονα θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι με την υποστήριξη των τραπεζών θα μπορεί να ελέγχεται η εφαρμογή του μέτρου. Θα μπορούσε το ανώτατο όριο χρήσης μετρητών να διαφοροποιείται ανά κλάδο, ανάλογα με την κατάσταση του σε κατηγορία κινδύνου (υψηλού μέτρου-χαμηλού) φοροδιαφυγής.
2. Υποχρεωτική καταβολή μισθοδοσίας και εισφορών σε Ασφαλιστικά Ταμεία μέσω τραπεζικών ηλεκτρονικών συναλλαγών και άμεση απόδοση των εισφορών στα ταμεία.
3. Υποχρεωτική χρήση τερματικών αποδοχής καρτών (POS) από όλες τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες που συναλλάσσονται με πελάτες.
4. Μείωση των αμοιβών που λαμβάνουν οι τράπεζες επί των συναλλαγών με την χρήση πλαστικού χρήματος. Οι τράπεζες πρέπει να συμβάλουν από την μεριά τους και να μην επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις, με υπέρογκες προμήθειες, επί της αξίας των συναλλαγών. Επίσης, οι τράπεζες πρέπει να μην παρακρατούν ποσά από τις εισπράξεις, μέσω ηλεκτρονικών συναλλαγών, για την εξόφληση απαιτήσεων τους από τις επιχειρήσεις.
5. Να καθιερωθούν κίνητρα στους πελάτες αλλά και στις επιχειρήσεις έτσι ώστε να ενθαρρυνθούν στη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών πχ - κτίσιμο αφορολόγητου με τις δαπάνες που προκύπτουν από βεβαιώσεις τραπεζών - συμμετοχή σε κλήρωση για την λήψη δώρων - μείωση φορολογικού συντελεστή σε επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές - επιστροφή μέρους της αξίας της συναλλαγής.
6. Υποχρεωτικά όλες οι πληρωμές του Δημοσίου να γίνονται σε ηλεκτρονική μορφή, π.χ. πληρωμή επιδομάτων, πληρωμή εξόδων κυβερνητικών υπαλλήλων κλπ.

7. Παρακράτηση μέρους του αναλογούντος ΦΠΑ κάθε συναλλαγής μέσω κάρτας, απευθείας από τις τράπεζες μέσω των τερματικών αποδοχής καρτών και άμεση απόδοσή τους στο κράτος.

8. Ενημέρωση και εκπαίδευση πολιτών (επιχειρηματιών και καταναλωτών) για τα οφέλη από τη χρήση καρτών στις καθημερινές συναλλαγές, για τους ίδιους και το κράτος.

4.1.3 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από την ελληνική βουλή, έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς, σχέδια νόμου με σκοπό την εύρεση κατάλληλων τρόπων, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της παραοικονομίας. Οι περισσότεροι απ' αυτούς τους νόμους έχουν εφαρμοστεί, ακόμα περισσότεροι όμως έχουν "παγώσει", χωρίς να έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Μερικοί απ' τους προαναφερθέντες νόμους είναι οι ακόλουθοι:

- **ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**

Είναι προφανές, πως η απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, έχει ρόλο προτεραιότητας, καθώς οι φορολογικές υποχρεώσεις του επιχειρηματία ή του φορολογούμενου, είναι πιο ξεκάθαρες και κατανοητές, αποφεύγοντας έτσι φαινόμενα "κακής συνεννόησης" με την εφορία.

- **ΟΡΘΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ**

Μία δίκαια κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των φορολογουμένων, βασισμένη στα πραγματικά δεδομένα της οικονομίας, είναι σημαντική, διότι οι φορολογούμενοι θα συμμορφωθούν στους νόμους πιο σύμφωνα και πιο αποτελεσματικά.

- **ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ**

Οι νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές, που προβλέπει ο νόμος για τους φορολογούμενους, δεν πρέπει να αποκρύπτονται και να καταργούνται, αλλά να παραχωρούνται. Αυτό, θα οδηγήσει στην δημιουργία εμπιστοσύνης του φορολογούμενου, απέναντι στις φορολογικές αρχές, καθώς και την ευκολότερη συμμόρφωσή του στους κανόνες.

- **ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ-ΚΡΑΤΟΥΣ**

Τα τελευταία χρόνια, με την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας, είναι προφανές πως, η εμπιστοσύνη των φορολογουμένων απέναντι στο κράτος, έχει κλονιστεί, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της παραοικονομίας. Προφανώς,

είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αυτή η εμπιστοσύνη και συνεργασία να αποκατασταθεί, όσο το δυνατόν πιο πολύ, και να χτιστεί πάνω σε νέες βάσεις.

- **ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣΤΕΣ**

Για παράδειγμα, η παροχή κινήτρων στους αγοραστές μέσω εκπτώσεων ή επιστροφών οδηγεί σε όλο και πιο συχνή χρήση της κάρτας, όπως συνέβη στην Νότιο Κορέα στην οποία οι συναλλαγές με κάρτες επί του τζίρου της αγοράς αυξήθηκαν από 16% σε 65% μέσα σε μια δεκαετία, κατατάσσοντας τη χώρα στη δεύτερη θέση μεταξύ των μελών του ΟΑΣΑ με την υψηλότερη αποδοτικότητα του ΦΠΑ.

- **ΠΑΡΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ "ΠΛΑΣΤΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ"**

Επιστροφή χρημάτων με τη μορφή μετρητών που θα πιστώνονται στην κάρτα και θα μειώνουν τον λογαριασμό για τον κάτοχο, σχεδιάζει να εφαρμόσει η κυβέρνηση για όσους χρησιμοποιούν πλαστικό χρήμα σε συναλλαγές άνω των 50 ή 70 ευρώ. Αναγκαία προϋπόθεση που θα εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του μέτρου είναι η κατηγοριοποίηση των συναλλαγών με βάση τη φοροδιαφυγή που υπάρχει σε κάθε κλάδο. Με βάση αυτή τη διαβάθμιση, οι συναλλαγές σε σούπερ μάρκετ, στις οποίες η φοροδιαφυγή είναι μικρή, θα έχουν μικρή επιστροφή, έστω 0,5%. Σε καταστήματα ένδυσης ή υπόδησης, που η φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη, η επιστροφή μπορεί να αυξάνεται στο 2% και να κλιμακώνεται π.χ. στο 5% σε καταστήματα εστίασης. Ανάλογα με το ύψος της επιστροφής που θα πιστώνεται στον κάτοχο της κάρτας, θα μπορεί να φτάνει το 10% για υπηρεσίες από υδραυλικούς, ηλεκτρολόγους ή και γιατρούς, στους οποίους η φοροδιαφυγή είναι γενικευμένη. Και σε αυτή την περίπτωση καθοριστικό μέγεθος που θα κρίνει το ύψος της επιστροφής στους κατόχους των καρτών είναι η αύξηση των αδήλων εισοδημάτων, έτσι ώστε να αντισταθμίζει το κόστος που θα επιβαρύνεται το Δημόσιο.

- **ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ**

Όπως και για την φοροδιαφυγή, έτσι και για την παραοικονομία, η παιδεία έχει ιδιαίτερη σημασία. Ωφέλιμη θα ήταν, η δημιουργία φορολογικών μαθημάτων, ακόμα και στα πιο πρώιμα στάδια της εκπαίδευσης, για την σωστή υπόδειξη διαχείρισης των οικονομιών των νέων στο μέλλον. Βέβαια, ο καθένας μπορεί να επεκτείνει τις φορολογικές γνώσεις του μέσω της παιδείας, παρακολουθώντας μεταπτυχιακά μαθήματα, σεμινάρια, τις εξελίξεις των φορολογικών νόμων στο ιντερνέτ, στα Μ.Μ.Ε., σε ενημερωτικές εφημερίδες κ.α.

- **ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ**

Η φορολογούμενες αρχές, οφείλουν να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στους φορολογούμενους επιχειρηματίες, ειδικά σ' αυτούς που είναι νέοι στην αγορά

εργασίας, δημιουργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Όπως προαναφέρθηκε, η σωστή εκπαίδευση και καθοδήγηση των καινούργιων επιτηδευματιών, είναι ωφέλιμη, καθώς μαθαίνουν να σέβονται από την αρχή της σταδιοδρομίας τους να συμμορφώνονται στους κανόνες των φορολογικών αρχών.

- **ΣΥΧΝΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ**

Η πραγματοποίηση συχνότερων ελέγχων από τα αρμόδια τμήματα του κράτους, όπως η Σ.Δ.Ο.Ε., είναι ένα μέτρο αρκετά αποδοτικό, για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.

- **ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ**

Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του κράτους πρέπει να ενισχυθούν, με την πρόσληψη περισσότερων αντιπροσώπων, ώστε να εποπτεύεται η τήρηση του φορολογικού νόμου σωστά και συχνότερα.

- **ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ**

Τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται, για την δημιουργία συστήματος παρακολούθησης των περιουσιακών στοιχείων των φορολογουμένων. Αυτό βοηθάει στην αυτοματοποίηση και το μικρότερο κόστος των ελέγχων.

- **ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΕΠΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Η παροχή κινήτρων στους φορολογουμένους, όπως οι απαλλαγές από πρόστιμα, κυρώσεις κ.α., είναι αρκετό ώστε να αποκαλύψουν περιπτώσεις παράβασης του νόμου που έχουν υπόψιν τους, αφού βέβαια υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για τον παραβάτη.

- **ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Προφανώς και η αύξηση της παραγωγικότητας, είναι αναγκαία στην Ελλάδα, καθώς περισσότερο ρευστό στην οικονομία της χώρας, θα επιφέρει και περισσότερες εισροές στο κράτος, ενισχύοντας έτσι τα χρηματικά του αποθεματικά. Για το λόγο αυτό, πρέπει να μεταβληθούν οι φορολογικοί κανόνες ώστε να ευνοηθεί η παραγωγικότητα και να πληρωθούν οι φόροι που πρέπει.

- **ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ-ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και ιδιαίτερα αυτό το χρονικό διάστημα, υπάρχει τεράστια εισροή προσφύγων και μεταναστών. Πρέπει να υπάρξει αυστηρή καταγραφή τους, καθώς είναι γνωστό πως το μεγαλύτερο ποσοστό ανασφάλιστων εργαζομένων είναι αυτοί. Το πρόβλημα αυτό, το έχουν προξενήσει κυρίως οι εργοδότες, καθώς προσφέρουν αρκετά χαμηλό μισθό, που δεν ανταποκρίνεται στη δουλειά που μπορεί να αποδίδουν οι εργαζόμενοι, είτε στις ώρες που μπορεί να εργάζονται στην επιχείρησή τους. Από την άλλη πλευρά, επωφελούνται και οι αλλοδαποί μετανάστες, διότι

μπορούν να εργαστούν χωρίς άδεια παραμονής, έχοντας εξασφαλίσει ένα μικρό εισόδημα για να μπορέσουν να καλύψουν τα είδη πρώτης ανάγκης τους. Γι' αυτούς τους λόγους, θα πρέπει οι επιχειρηματίες να ευαισθητοποιηθούν, ώστε να σταματήσουν να καταφεύγουν στην παράνομη απασχόληση αλλοδαπών, αλλά να είναι αντίθετοι, προλαμβάνοντας έτσι ένα μεγάλο κομμάτι της παραοικονομίας. Η παροχή κινήτρων και ενίσχυση από το κράτος θα βοηθήσει σ' αυτή την κατεύθυνση.

4.2 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ, ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το εισόδημα που δε δηλώνεται αποτελεί ένα σημαντικό έλλειμμα για τα δημόσια έσοδα τα οποία πρέπει να καλύψουν, συνεχώς αυξανόμενες, καθορισμένες ανάγκες.

Για την κάλυψη των αναγκών αυτών οι κυβερνήσεις ωθούνται σε συνεχή φορολογική αφαίμαξη των πολιτών, κυρίως όσων είναι εύκολος ο φορολογικός εντοπισμός. Η αντιμετώπιση της παραοικονομίας επιβάλλει την ορθολογική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και την παραδειγματική συμπεριφορά των διοικούντων.

Παράλληλα απαιτείται απλοποίηση και εκλογίκευση των νομοθετικών πλαισίων με την αποφυγή της συχνής αλλαγής των νόμων και της πανοπερμίας των νομοθετικών διατάξεων για το ίδιο αντικείμενο. Είναι απαραίτητο, συνεπώς, ο νομοθέτης να καθορίσει επακριβώς τις παράνομες δραστηριότητες (εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, κλπ) και τις νόμιμες πράξεις που καθίστανται παράνομες (όταν δεν δίδεται απόδειξη είσπραξης κάποιου ποσού) και τις αντίστοιχες αυστηρές ποινές και κυρώσεις. Είναι σκόπιμο επίσης, να αποφεύγονται τα οικονομικά προγράμματα που βασίζονται σε μείωση των πραγματικών μισθών και των ημερομισθίων, γιατί ωθούν τους εργαζόμενους και τους ανέργους στην παραοικονομία για να αποκτήσουν τα εισοδήματα εκείνα που τους εξασφαλίζουν ένα ανεκτό επίπεδο επιβίωσης.

Προκειμένου, λοιπόν, να καταπολεμηθούν με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο και με τη βοήθεια σύγχρονων τεχνολογικών μέσων το προς εξέταση ιδιαίτερος ανησυχητικά φαινόμενα, η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας προτείνει τη διενέργεια αυστηρών ελέγχων σε τρία πεδία:

Πρωτίστως, θα πρέπει να επικεντρωθούμε στη σύλληψη των παράνομων προϊόντων κατά την είσοδό τους στην χώρα, μέσω της γενικευμένης χρήσης ειδικών μηχανημάτων στις πύλες εισόδου (τελωνεία και μεγάλα λιμάνια). Με την υλοποίηση της πρότασης αυτής, πρόκειται να αντιμετωπίσει δραστικά και να εξαλείψει το φαινόμενο της παραοικονομίας, επλύνοντας έτσι τις βασικές

πτυχές του προβλήματος. Ακολούθως, ενδείκνυται η εντατικοποίηση αυστηρών ελέγχων στις αποθήκες χονδρικής διανομής και πώλησης όπου συγκεντρώνονται τα παράνομα εμπορεύματα. Οι τοποθεσίες που συγκεντρώνουν τέτοια κέντρα διακίνησης είναι γνωστά και το μόνο που απομένει είναι η πολιτική βούληση και η ενεργοποίηση της Πολιτείας. Έπειτα, θα πρέπει να διενεργούνται εξονυχιστικοί έλεγχοι τόσο στα εμπορεύματα υπαίθριου εμπορίου όσο και στις άδειες των μικροπωλητών, όπου κατά κύριο λόγο διατίθενται τα προϊόντα παραοικονομίας, εξ' αιτίας της έλλειψης ελέγχων, αλλά και μη εφαρμογής μέχρι σήμερα των υφιστάμενων νόμων. Τέλος, με τις παραπάνω πρωτοβουλίες, οι ελεγκτές καλό θα ήταν να εντοπίζουν, να κατασχέτουν και να καταστρέφουν άμεσα, απαλλαγμένοι από γραφειοκρατικές διαδικασίες τα παρανόμως εισαχθέντα και διακινηθέντα εμπορεύματα. Η παραοικονομία θα συνεχίσει να αναπτύσσεται όσο το κράτος δεν επιχειρεί μια ριζική αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να επικεντρωθούμε στη βελτίωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα αυξημένη και γι' αυτό το κράτος δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του και δεν μπορεί να βγει από την ύφεση στην οποία βρίσκεται.

Μερικές ενέργειες που πρέπει να γίνουν προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή είναι:

- Να συσταθεί μια μονάδα διενέργειας τακτικών επιτόπιων ελέγχων στην αγορά, με στόχο τη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- Να υπάρχει παρακολούθηση της εξέλιξης όλων των φυσικών προσώπων. Κάθε χρόνο θα πρέπει να δηλώνονται τα ακίνητα και τα κινητά τους περιουσιακά στοιχεία.
- Να εφαρμόζονται ποινικές κυρώσεις μέχρι και φυλάκιση σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν.
- Να ελεγχτούν οι εφοριακοί για τις υποθέσεις που έλεγξαν.

Είναι καλό επίσης, να απλοποιηθεί η νομοθεσία και να δημιουργηθεί ένα ευέλικτο ορθολογικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Πρέπει να βελτιωθεί η επικοινωνία των φορολογικών αρχών και της δικαιοσύνης. Πρέπει ο έλεγχος που πραγματοποιείται από το κράτος να είναι αποτελεσματικός. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα διασταύρωσης και διαχρονικής παρακολούθησης των φορολογικών δεδομένων μέσα από ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα. Επιπλέον, είναι σημαντικό να παταχθεί η διαφθορά στο ελεγκτικό σώμα και να περιοριστούν οι προσωπικές επαφές των φορολογούμενων με τους ελεγκτές. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να απολυθούν όλοι οι ελεγκτές που εμπλέκονται σε χρηματισμό, να τους ασκηθεί ποινική δίωξη και να τους απαγορευτεί η πρόσληψή τους ξανά στον δημόσιο

τομέα. Ακολούθως, θα πρέπει να διαχωριστούν οι φοροελεγκτικές αρχές από τις φοροεισπρακτικές υπηρεσίες και να οριστεί ένα τρίτο ανεξάρτητο σώμα για τον έλεγχο των δύο πλευρών. Θα πρέπει να υπάρχει πλήρης αυτοματοποίηση όλων των φορολογικών διαδικασιών των πολιτών.

Ωφέλιμο για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα ήταν επίσης, να αλλάξει η νοοτροπία που έχουν οι πολίτες ότι υπάρχει ατιμωρησία, η εκτεταμένη διαφθορά και άνιση μεταχείριση των φορολογούμενων. Επομένως, θα πρέπει όλοι οι πολίτες που φοροδιαφεύγουν να τιμωρηθούν άμεσα και αυστηρά έτσι ώστε να αποδοθεί κοινωνική δικαιοσύνη.

Τέλος, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή θα πρέπει το κράτος να υποχρεώνει τους πολίτες να πληρώνουν μέσω των καρτών με αποτέλεσμα να μην μπορούν να μην εκδώσουν παραστατικό για την συγκεκριμένη συναλλαγή κι έτσι αναγκαστικά δεν μπορούν να φοροδιαφύγουν. Ενώ υπάρχουν πολλά άτομα που χρησιμοποιούν τις κάρτες τους για τις πληρωμές τους είναι πάρα πολλά τα άτομα που χρησιμοποιούν ακόμα μετρητά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την καταγραφή των αποτελεσμάτων είναι η Μέθοδος της Αναλυτικής Ιεραρχικής προσέγγισης, γνωστής ως ΑΗΡ ή η μέθοδος του T. Saaty.

Η ΑΗΡ δε μετρά κάθε παράγοντα που αλληλεπιδρά με κάποια εναλλακτική απόφαση ή κάποιο κριτήριο μεμονωμένα αλλά σε σχετική σύγκριση με κάποιον αντίστοιχο παράγοντα. Με λίγα λόγια βαθμολογεί την σημαντικότητα του ενός παράγοντα σε σύγκριση με την σημαντικότητα κάποιου άλλου, βασίζεται δηλαδή αποκλειστικά στις δυαδικές συγκρίσεις, οι οποίες παρέχουν, μέσα από την κλίμακα του Saaty, και το μετρήσιμο αποτέλεσμα.

Η δομή της μεθόδου ξεκινά διαχωρίζοντας το πρόβλημα σε μικρότερα κομμάτια και στη συνέχεια χρησιμοποιεί δυαδικές συγκρίσεις ώστε να καθορίσει τις προτεραιότητες σε κάθε ιεραρχία. Η ΑΗΡ βασίζεται ουσιαστικά σε τρεις αρχές: αποσύνθεση, σχετικές συγκρίσεις και σύνθεση των προτεραιοτήτων (Saaty, 1986).

Πρέπει αρχικά να γίνουν απόλυτα κατανοητές αυτές οι τρεις αρχές:

- Αποσύνθεση

Σύμφωνα με την αρχή της αποσύνθεσης για να κατασκευαστεί μια ιεραρχία, η οποία αποτελεί βασικό συστατικό της μεθόδου, πρέπει να εντοπιστούν τα βασικά στοιχεία του προβλήματος. Για τον εντοπισμό των στοιχείων αυτών είναι απαραίτητη η αποσύνθεση του προβλήματος σε επίπεδα με την μορφή δέντρου. Στο πρώτο επίπεδο του δέντρου βρίσκεται ο τελικός στόχος – απόφαση. Ακολουθείται από τα βασικά κριτήρια που επηρεάζουν την απόφαση στο δεύτερο επίπεδο, τα υποκριτήρια αυτών στο τρίτο και συνεχίζεται με ανάλογο τρόπο. Κάθε επίπεδο λοιπόν, είναι η αποσύνθεση του ακριβώς προηγούμενου. Με τον τρόπο αυτό το πρόβλημα, σπάει σε επιμέρους κομμάτια: γενικές έννοιες, οι οποίες είναι αβέβαιες, γίνονται πιο ειδικές και σαφείς. Στο τελευταίο επίπεδο του δέντρου παραθέτονται οι εναλλακτικές αποφάσεις.

- Σχετικές συγκρίσεις

Οι συγκρίσεις κατά ζεύγη που ακολουθούν την αποσύνθεση του προβλήματος, ποσοτικοποιούν την σημασία του κάθε κριτηρίου (ή υποκριτηρίου) στο εκάστοτε επίπεδο σε σχέση με το κάθε στοιχείο που συνδέεται στο ανώτερο ακριβώς επίπεδο. Μέσω των συγκρίσεων αυτών προκύπτουν οι πίνακες προτιμήσεων, οι οποίοι παρέχουν στη συνέχεια την εκτίμηση των σχετικών βαρών για κάθε κριτήριο (ή υποκριτήριο) και για κάθε εναλλακτική.

- Σύνθεση των προτεραιοτήτων

Τα σχετικά βάρη που υπολογίζονται μέσω των πινάκων προτιμήσεων υποδεικνύουν την σύνθεση των προτεραιοτήτων, η οποία οδηγεί εν συνεχεία στην κατασκευή της ιεραρχίας. Η ιεραρχία είναι ένας ιδιαίτερος τύπος συστήματος, ο οποίος βασίζεται στην υπόθεση ότι οι οντότητες οι οποίες έχουν προσδιοριστεί μπορούν να ομαδοποιηθούν σε ασυνεχή – ασύνδετα σύνολα, με τις οντότητες της μιας ομάδας να επηρεάζουν μόνο μια άλλη ομάδα και να επηρεάζονται αντίστοιχα από μια μόνο άλλη ομάδα. Τα στοιχεία σε κάθε ομάδα – επίπεδο της ιεραρχίας υποθέτονται ότι είναι ανεξάρτητα. Σύμφωνα με τον Saaty, το βασικό πρόβλημα σε μια ιεραρχία είναι η επίδιωξη εξαγωγής πληροφορίας και γνώσης στα υψηλότερα επίπεδα μέσω των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στα επίπεδα και όχι απευθείας από τα στοιχεία που περιλαμβάνει κάθε επίπεδο. Σταδιακά έχουν εμφανιστεί πολλές μέθοδοι για την δόμηση συστημάτων σε ιεραρχίες, στις φυσικές και στις κοινωνικές επιστήμες και ιδίως, στη γενική θεωρία συστημάτων που σχετίζεται με τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των κοινωνικών συστημάτων.

Στην μαθηματική θεωρία των ιεραρχιών ο Saaty και οι συνεργάτες του ανέπτυξαν μια μέθοδο για την αξιολόγηση της επιρροής του ενός επιπέδου σε ένα γειτονικό ανώτερο επίπεδο, μέσω της σύνθεσης των προτεραιοτήτων των

στοιχείων του ενός επιπέδου συγκριτικά με κάθε στοιχείο του γειτονικού επιπέδου. Η σύνθεση αυτή αναπτύσσεται από κάτω προς τα πάνω μέσα σε μια ιεραρχία και αποτελεί ουσιαστικά τον κορμό της μεθόδου AHP. Τα στοιχεία του ενός επιπέδου συγκρίνονται ένα προς ένα με δυαδικές συγκρίσεις, βαθμολογείται σύμφωνα με την απόλυτη κλίμακα του Saaty η σχετική σημασία του ενός με βάση το άλλο και έτσι προκύπτει η σύνθεση των προτεραιοτήτων, η οποία φανερώνει την επιρροή του ενός επιπέδου στο γειτονικό.

Τα πλεονεκτήματα των ιεραρχιών (Saaty, 1980):

1. Η ιεραρχική αναπαράσταση ενός συστήματος είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική στο να περιγράφει πώς οι αλλαγές των προτεραιοτήτων στα ανώτερα επίπεδα, επηρεάζουν τις προτεραιότητες των στοιχείων στα χαμηλότερα επίπεδα.
2. Δίνουν λεπτομερείς πληροφορίες για την δομή και τη λειτουργία ενός συστήματος στα χαμηλότερα επίπεδα και παρέχουν μια συνολική εικόνα των παραγόντων και των σκοπών τους στα υψηλότερα επίπεδα. Επιπλέον, οι περιορισμοί στα στοιχεία ενός επιπέδου αντιπροσωπεύονται αποτελεσματικότερα στο αμέσως υψηλότερο επίπεδο, εξασφαλίζοντας ότι ικανοποιούνται. Για παράδειγμα, η φύση μπορεί να λαμβάνεται ως παράγοντας του οποίου ο στόχος να είναι η χρήση ενός συγκεκριμένου υλικού και να υπόκεινται σε ορισμένους νομούς ως περιορισμούς.
3. Τα φυσικά συστήματα συντίθενται ιεραρχικά, δηλαδή μέσω μιας διαρθρωτικής κατασκευής χωρίζονται σε ενότητες - επίπεδα και τελικώς συνθέτονται οι ενότητες μεταξύ τους. Αυτά τα συστήματα εξελίσσονται αποτελεσματικότερα από αυτά που συντίθενται σαν σύνολο.
4. Η ιεραρχίες ως συστήματα είναι σταθερά και ταυτόχρονα ευέλικτα. Σταθερά γιατί οι μικρές αλλαγές έχουν μικρή επίδραση και ευέλικτα γιατί οι προσθήκες σε μια καλά δομημένη ιεραρχία δεν διαταράσσουν την απόδοση της ως σύστημα.

Με δεδομένο το ότι οι άνθρωποι είναι σε θέση να πραγματοποιούν καλύτερα σχετικές και όχι απόλυτες συγκρίσεις, η κλίμακα που προτείνει ο Saaty, όπου υπάρχει αντιστοίχιση μεταξύ ενός συνόλου λεκτικών διαβαθμίσεων και μιας αριθμητικής κλίμακας, επιτρέπει την εξαγωγή των προτεραιοτήτων μέσα από μια διαδικασία λεκτικών συγκρίσεων. Επομένως η κλίμακα είναι:

Στάθμιση	Ορισμός	Εξήγηση
1	Ιση σημασία	Τα δύο στοιχεία συμβάλλουν εξίσου στο στόχο
3	Ασθενής προτίμηση	Η εμπειρία ή η κρίση ευνοεί ελαφρά το ένα στοιχείο σε σχέση με το άλλο
5	Ισχυρή προτίμηση	Η εμπειρία ή η κρίση ευνοεί καθαρά το ένα στοιχείο σε σχέση με το άλλο
7	Αποδεδειγμένη προτίμηση	Η κυριαρχία του ενός στοιχείου έχει αποδειχθεί στην πράξη
9	Απόλυτη προτίμηση	Έχει αποδειχθεί στον υπερθετικό βαθμό η κυριαρχία του ενός στοιχείου στην επίτευξη του στόχου
2, 4, 6, 8	Ενδιάμεσες τιμές	Αν υπάρχει ανάγκη για υποδιαιρέσεις

Πίνακας 1-4, Η Θεμελιώδης κλίμακα της Αναλυτικής Ιεραρχικής Μεθόδου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Ο σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας που πραγματοποιήθηκε είναι να διαπιστωθούν και να αναλυθούν τα βασικότερα κριτήρια αλλά και τα υποκριτήρια που θεωρούν συγκεκριμένες ομάδες πολιτών ότι είναι αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα με σχετικό ερωτηματολόγιο συγκεκριμένα στον νομό Κορινθίας και στον νομό Πρεβέζης. Οι ομάδες που επιλέχθηκαν να ερωτηθούν, είναι οι λογιστές, εφοριακοί και επιχειρηματίες του νομού Κορίνθου και εκπαιδευτικοί, υπάλληλοι σε ΟΤΑ και Ιδιωτικοί Υπάλληλοι (τράπεζας) στο νομό Πρεβέζης.

Τα ερωτηματολόγια μας δόθηκαν έτοιμα από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας κ. Μιχαήλ Διακομιχάλη.

Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου γίνεται αναφορά στο θέμα, δίνονται τα κριτήρια και τα υποκριτήρια, τα οποία αναλύουμε στο επόμενο κεφάλαιο. Στη δεύτερη σελίδα εξηγείται ο τρόπος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και η κλίμακα τις σχετικής σημαντικότητας. Στην ενδέκατη και τελευταία σελίδα αναφέρεται ότι το ερωτηματολόγιο θα χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση πτυχιακής εργασίας, ακόμη αναφέρονται τα στοιχεία του επιβλέποντα καθηγητή, τα στοιχεία της φοιτήτριας και το τμήμα στο οποίο φοιτά.

Αναλυτικότερα για την έρευνα, στο νομό Κορινθίας δόθηκαν 18 συνολικά ερωτηματολόγια σε λογιστές, σε εφοριακούς 16 ερωτηματολόγια, ενώ στους επιχειρηματίες δόθηκαν 9 ερωτηματολόγια της ίδιας περιοχής. Τέλος, στον νομό Πρεβέζης δόθηκαν 25 ερωτηματολόγια σε εκπαιδευτικούς, σε εργαζομένους σε ΟΤΑ μοιράστηκαν 31 ερωτηματολόγια και σε τραπεζοϋπαλλήλους της Πρέβεζας δόθηκαν 10 ερωτηματολόγια.

Αφού συλλέχθηκαν τα ερωτηματολόγια έγινε εισαγωγή των δεδομένων στο πρόγραμμα expert choice 2000. Τα αποτελέσματα που βγήκαν μεταφέρθηκαν στο λογιστικό φύλλο Excel 2010 όπου δημιουργήθηκαν οι πίνακες και τα αντίστοιχα γραφήματα για την καλύτερη κατανόηση των πινάκων. Οι πίνακες εμφανίζουν δύο τιμές την global και την local. Η σημαντικότητα των κριτηρίων και των κριτηρίων μετριέται σε τιμή global.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

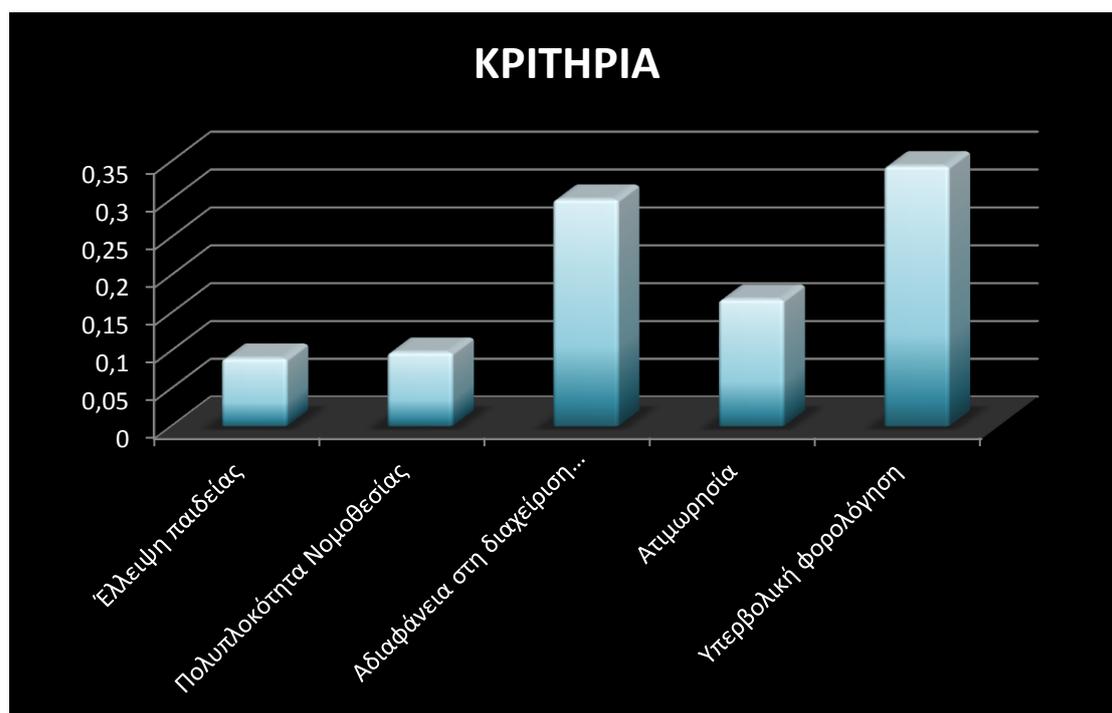
Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

	<u>Local</u>	<u>Global</u>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,090	0,090
Επιχειρηματική ηθική	0,158	0,014
Φορολογική συνείδηση	0,300	0,027
Μορφωτικό επίπεδο	0,246	0,022
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,296	0,027
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,098	0,098
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,262	0,025
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,272	0,027
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,158	0,016
Γραφειοκρατία	0,308	0,030

<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,300	0,300
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,219	0,066
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,298	0,089
Κακή διαχείριση	0,261	0,078
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,222	0,067
<i>Ατιμωρησία</i>	0,168	0,168
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,292	0,049
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,356	0,060
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,352	0,059
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,344	0,344
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,268	0,092
Τεκμήρια φορολόγησης	0,177	0,061
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,225	0,077
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,330	0,114

Για την καλύτερη κατανόηση του πίνακα χρησιμοποιήθηκαν γραφήματα. Στο παρακάτω γράφημα αναλύουμε τα κριτήρια. Χρησιμοποιούνται οι τιμές global των κριτηρίων οι οποίες αναφέρονται στο ποσοστό συμμετοχής κάθε κριτηρίου (και υποκριτηρίου) στο θέμα της έρευνας.

Τα κριτήρια των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Από το παραπάνω διάγραμμα όπως φαίνεται οι επιχειρηματίες της Κορινθίας θεωρούν ως πρώτη και σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την Υπερβολική Φορολόγηση με ποσοστό 34,4%. Στη συνέχεια ακολουθεί η Αδιαφάνεια στη Διαχείριση Δημοσίων Εσόδων με ποσοστό 30,0% και αμέσως μετά η Ατιμωρησία με ποσοστό 16,8% και η Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας με ποσοστό 9,8%. Τέλος, θεωρούν ότι λιγότερη σημαντική αιτία είναι η Έλλειψη Παιδείας με ποσοστό 9%.

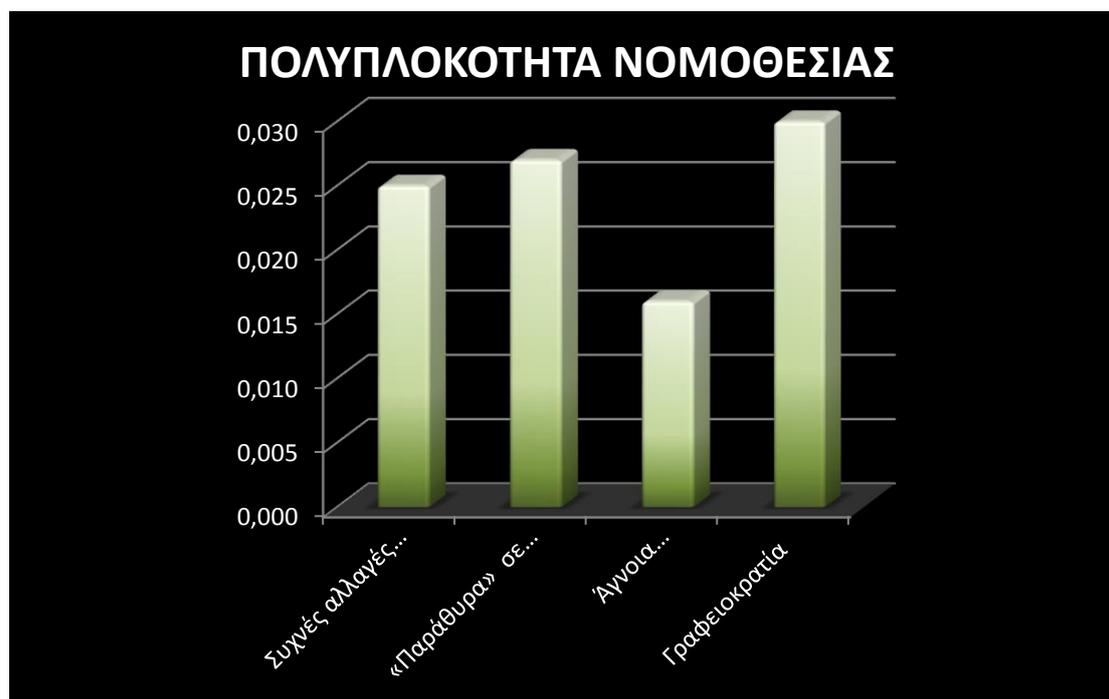
Στη συνέχεια θα εξετάσουμε ξεχωριστά τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου. Οι τιμές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι τιμές GLOBAL οι οποίες αναφέρονται στο ποσοστό συμμετοχής του υποκριτηρίου στο κριτήριο όπου ανήκει.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

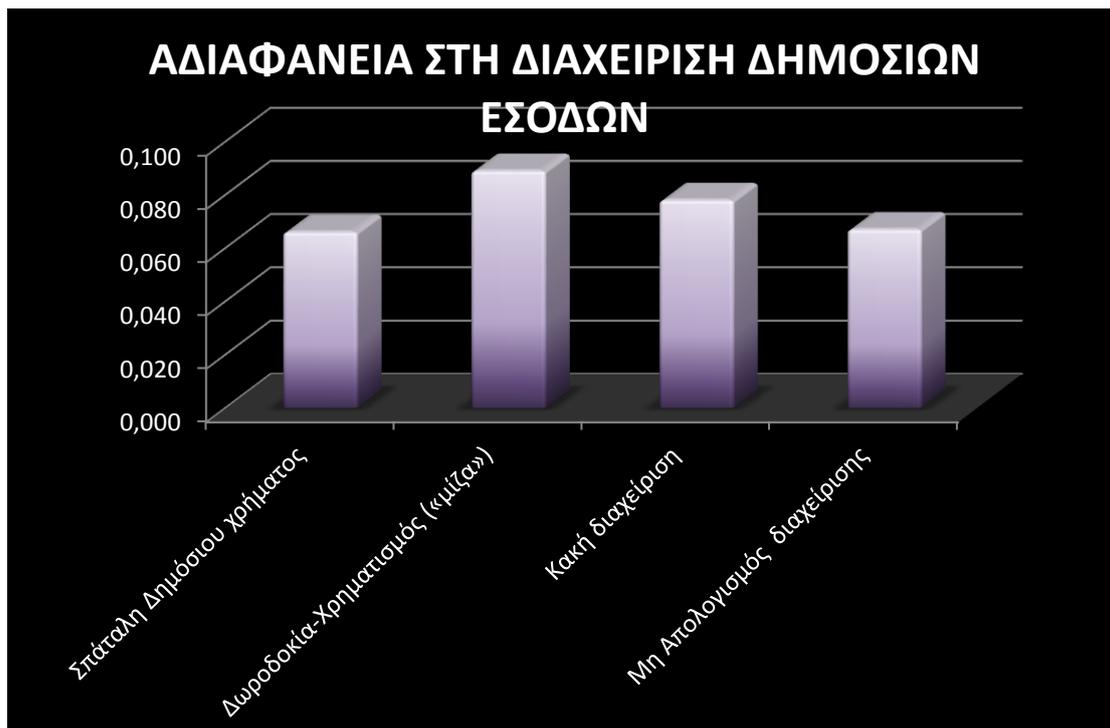
Όπως φαίνεται τα σημαντικότερα υποκριτήρια του κριτηρίου “ Έλλειψη Παιδείας” είναι η φορολογική συνείδηση και η Κουλτούρα φορολογούμενων με το ίδιο ποσοστό 2,7%. Ακολουθεί το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 2,2%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες τις Κορινθίας θεωρούν την Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 1,4%.

Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

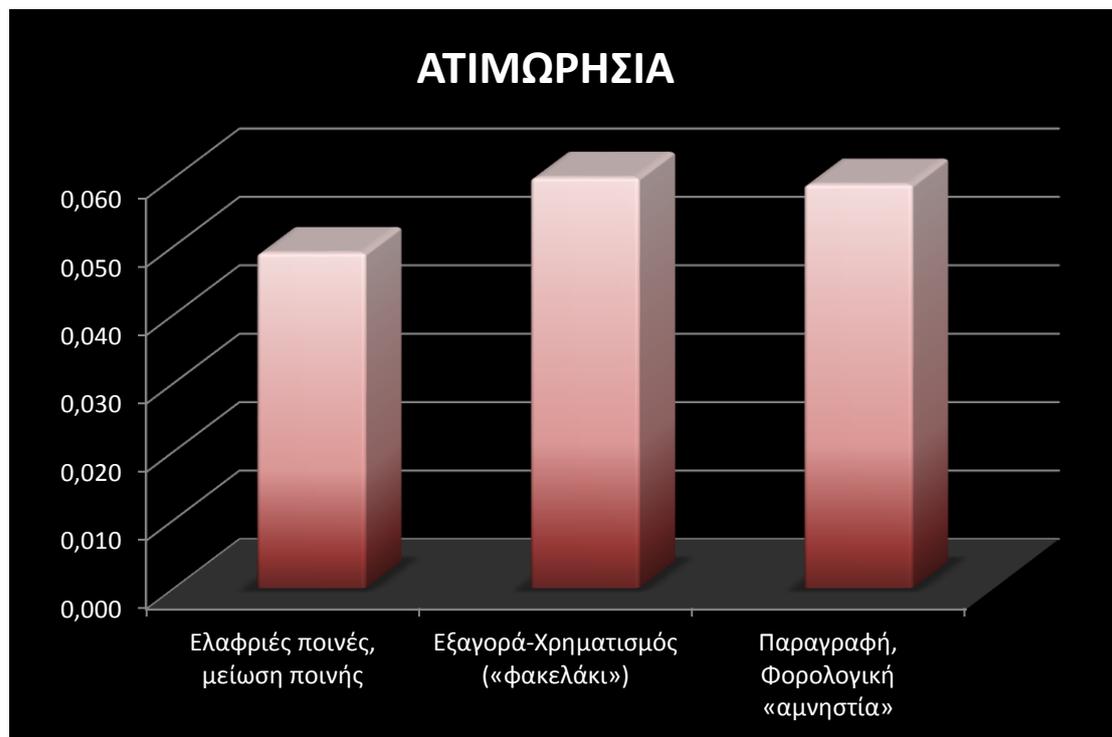
Παρατηρείτε ότι από το παραπάνω διάγραμμα τα υποκριτήρια του κριτηρίου “ Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας” το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι η Γραφειοκρατία με ποσοστό 3% ενώ ακολουθούν τα “παράθυρα” σε νόμους ή “Νόμιμες” απαλλαγές με ποσοστό 2,7% και οι Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους με ποσοστό 2,5%. Τέλος, ως λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες της Κορινθίας θεωρούν την Άγνοια ισχυρόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 1,6%.

Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

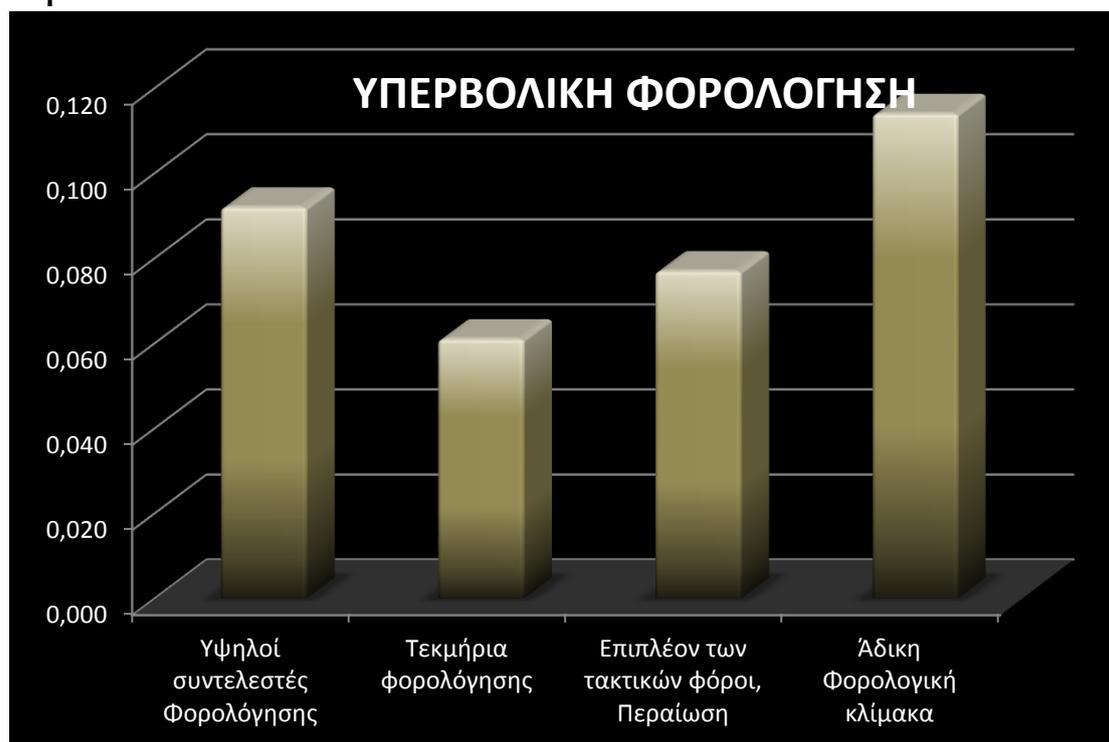
Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι τα υποκριτήρια του κριτηρίου “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων” το υποκριτήριο αυτό με την μεγαλύτερη σημαντικότητα είναι η Δωροδοκία-Χρηματισμός (“μίζα”) με ποσοστό 8,9% ενώ ακολουθούν η κακή διαχείριση με ποσοστό 7,8% και ο Μη απολογισμός διαχείρισης με ποσοστό 6,7%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες της Κορινθίας θεωρούν τη Σπατάλη δημοσίου χρήματος με ποσοστό 6,6%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμωρησίας» των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι τα υποκριτήρια του κριτηρίου “Ατιμωρησία” το σημαντικότερο είναι η Εξαγορά-χρηματισμός (“φακελάκι”) με ποσοστό 6% ενώ ακολουθεί η παραγραφή, φορολογική “αμνηστία” με ποσοστό 5,9%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες της Κορινθίας θεωρούν τις ελαφριές ποινές, μείωση ποινής με ποσοστό 4,9%.

Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση» των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

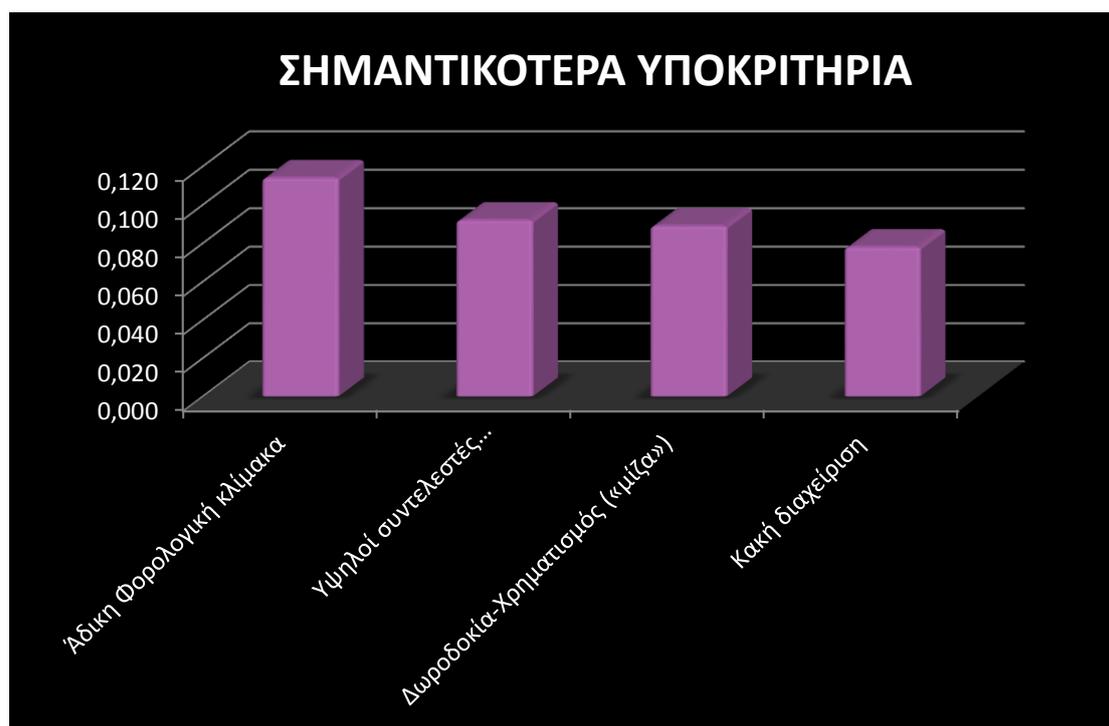

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι από τα υποκριτήρια του κριτηρίου “Υπερβολική φορολόγηση” το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι η Άδικη φορολογική κλίμακα με ποσοστό 11,4% ενώ ακολουθούν οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 9,2% και οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση με ποσοστό 7,7%. Τέλος ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες της Κορινθίας θεωρούν τα Τεκμήρια φορολόγησης με ποσοστό 6,1%.

7.1.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

Αφού παραθέσουμε τα κριτήρια και τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου, στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε ποια είναι τα σημαντικότερα υποκριτήρια και ποια τα λιγότερο σημαντικά. Η σύγκριση γίνεται σε τιμές GLOBAL όπου μετριέται η σημαντικότητα των υποκριτηρίων σε σχέση με τα υπόλοιπα υποκριτήρια. Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται όλα τα υποκριτήρια των επιχειρηματιών Κορινθίας.

Σημαντικότερα υποκριτήρια των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Παρατηρούμε ότι για τους της Κορινθίας ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο με ποσοστό 11,4% κατατάσσεται η Άδικη φορολογική κλίμακα και ακολουθούν οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 9,2% που ανήκουν και οι δύο στο υποκριτήριο “Υπερβολική φορολόγηση” την οποία έχουν κατατάξει στην πρώτη θέση. Ως τρίτο σημαντικό υποκριτήριο είναι η Δωροδοκία-χρηματισμός (“μίζα”), ακολουθεί και το τέταρτο υποκριτήριο το οποίο είναι η κακή διαχείριση με ποσοστό 7,8% τα οποία ανήκουν στο κριτήριο “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων το οποίο έχουν κατατάξει δεύτερο.

Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των επιχειρηματιών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Ως λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι επιχειρηματίες της Κορινθίας έθεσαν την Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 1,4% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Έλλειψη παιδείας” το οποίο έχουν κατατάξει στην τελευταία θέση. Ως το δεύτερο λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 1,6% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” και το έχουν κατατάξει στην προτελευταία θέση. Στη συνέχεια ακολουθεί το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 2,2% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Έλλειψη παιδείας” και έχει καταταχθεί στην τελευταία θέση και οι Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους με ποσοστό 2,5% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” και έχει καταταχθεί στην προτελευταία θέση.

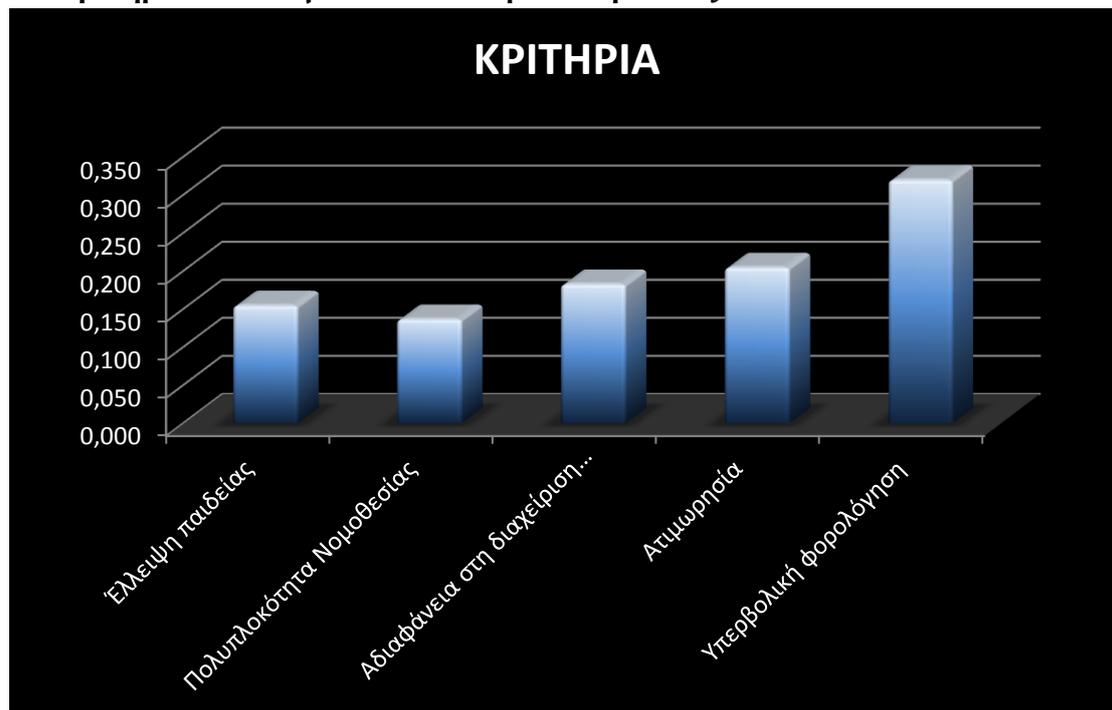
7.2 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας σχετικά με τους λογιστές του νομού Κορινθίας. Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα τον πίνακα θα προβούμε στη δημιουργία γραφημάτων ούτως ώστε να μπορέσουμε στο τέλος να κάνουμε μία σύγκριση όλων των κριτηρίων και των υποκριτηρίων. Αρχικώς θα μελετηθούν τα κριτήρια και στη συνέχεια τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου.

Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

	<u>Local</u>	<u>Global</u>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,155	0,155
Επιχειρηματική ηθική	0,205	0,032
Φορολογική συνείδηση	0,261	0,040
Μορφωτικό επίπεδο	0,328	0,051
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,206	0,032
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,137	0,137
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,219	0,030
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,378	0,052
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,183	0,025
Γραφειοκρατία	0,220	0,030
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,183	0,183
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,241	0,044
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,409	0,075
Κακή διαχείριση	0,194	0,036
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,156	0,028
<i>Ατιμωρησία</i>	0,205	0,205
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,265	0,054
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,433	0,089
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,302	0,062
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,320	0,320
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,401	0,128
Τεκμήρια φορολόγησης	0,182	0,059
Επιπλέον των τακτικών φόροι,		
Περαίωση	0,156	0,050
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,261	0,083

Τα κριτήρια των λογιστών του νομού Κορινθίας

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα οι λογιστές της Κορινθίας έχουν ως πρώτη και σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής το κριτήριο “Υπερβολική φορολόγηση” με ποσοστό 32%. Ως δεύτερη σημαντική αιτία κατατάσσουν το κριτήριο “Ατιμωρησία” με ποσοστό 20,5%. Στη συνέχεια ακολουθεί η “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων” με ποσοστό 18,3% και η “Ελλειψη παιδείας” με ποσοστό 15,5%. Τέλος το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους λογιστές Κορινθίας ως αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι η “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” με ποσοστό 13,7%.

Στη συνέχεια θα εξεταστούν τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου ξεχωριστά.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των λογιστών του νομού
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

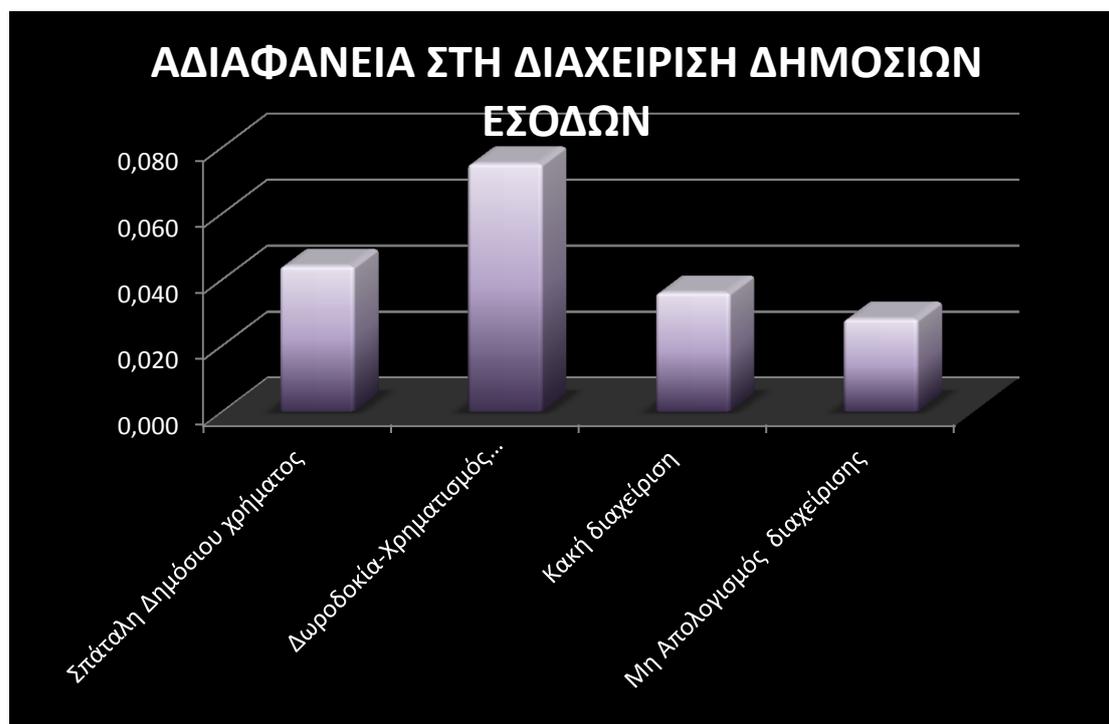
Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου “Έλλειψη παιδείας” είναι το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 5,1%. Ως δεύτερη η Φορολογική συνείδηση με ποσοστό 4,0%. Τέλος για τους λογιστές της Κορινθίας ακολουθούν με το ίδιο ποσοστό 3,2% η Επιχειρηματική ηθική και η Κουλτούρα φορολογούμενων.

Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

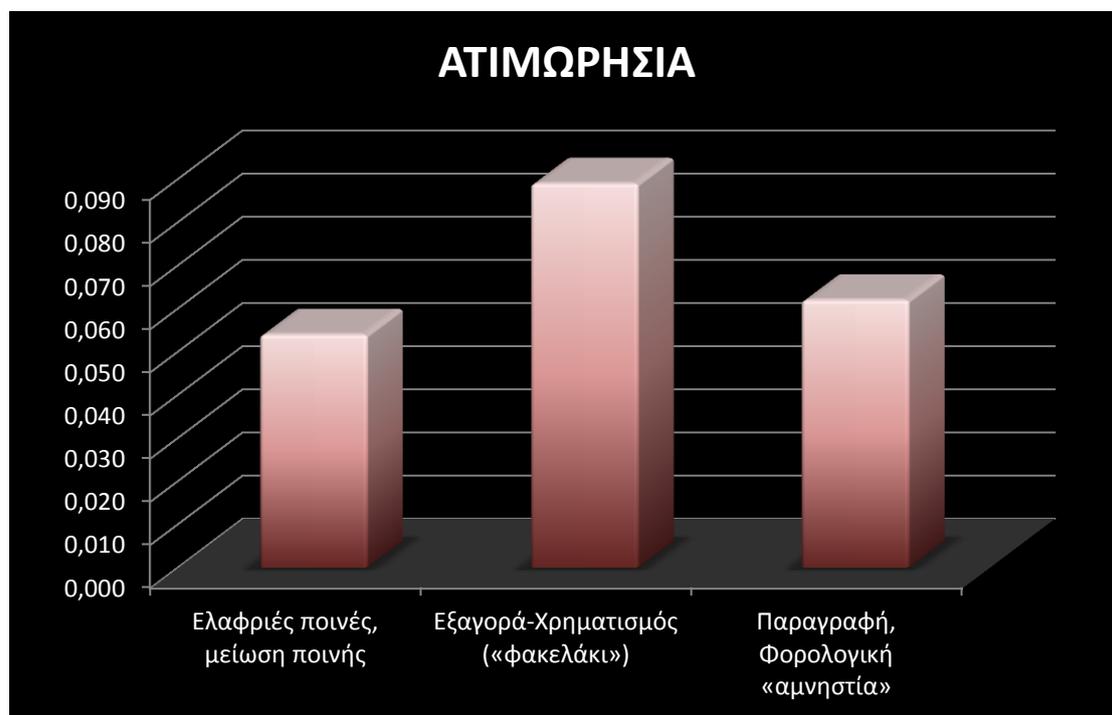
Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο για τους λογιστές της Κορινθίας είναι τα Παράθυρα σε νόμους ή “Νόμιμες” απαλλαγές με ποσοστό 5,2%. Ακολουθούν οι Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους και η Γραφειοκρατία υποκριτήρια τα οποία βρίσκονται στην ίδια θέση με ποσοστό 3,0%. Τέλος για τους λογιστές της Κορινθίας το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι η Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 2,5%.

Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι λογιστές της Κορινθίας θεωρούν ως τη σημαντικότερη αιτία το υποκριτήριο Δωροδοκία-χρηματισμός ("μίζα") δίνοντας το ποσοστό 7,5%. Ως δεύτερη σημαντική αιτία κατατάσσουν τη Σπατάλη δημοσίου χρήματος ενώ ακολουθεί και η Κακή διαχείριση με ποσοστά 4,4% και 3,6% αντίστοιχα. Τέλος, για τους λογιστές της Κορινθίας το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι ο Μη απολογισμός διαχείρισης με ποσοστό 2,8%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμώρησια» των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΟΥ

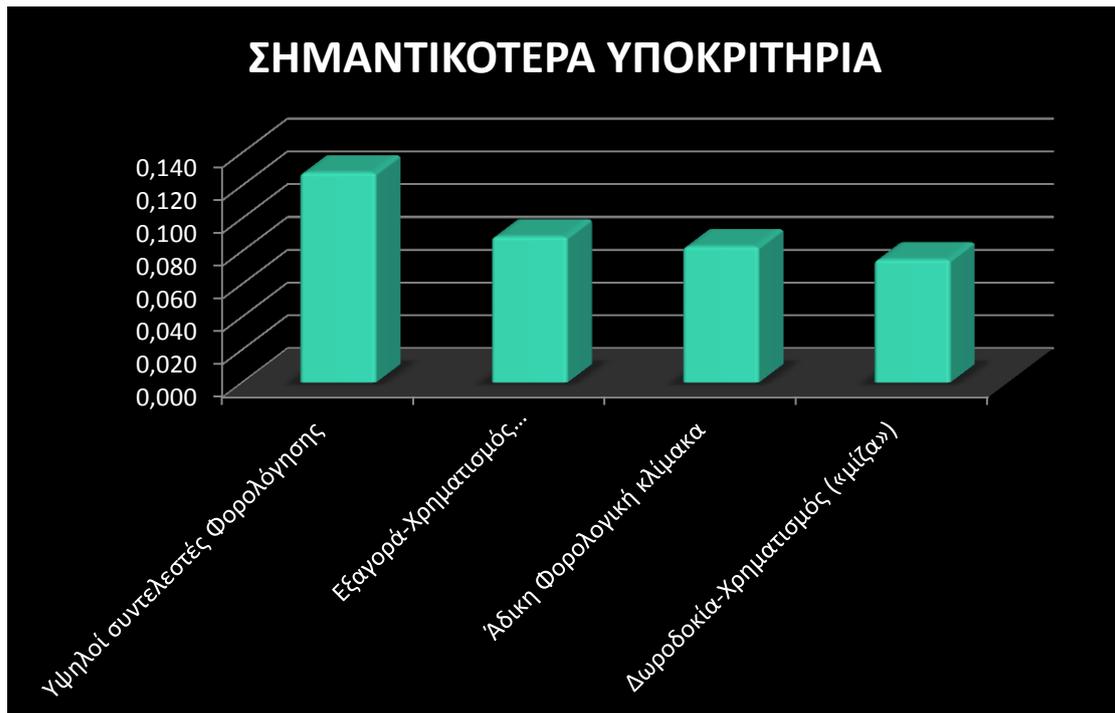
Από τα παραπάνω διαγράμματα διαπιστώνεται ότι για τους λογιστές της Κορινθίας το πιο σημαντικό υποκριτήριο είναι η Εξαγορά-χρηματισμός (“φακελάκι”) με ποσοστό 8,9%. Ακολουθεί η “παραγραφή, φορολογική “αμνηστία” με ποσοστό 6,2%. Τέλος, η λιγότερη σημαντική αιτία είναι οι Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής με ποσοστό 5,4%.

Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση» των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι για τους λογιστές της Κορινθίας το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου “Υπερβολική φορολόγηση” είναι οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 12,8%. Ως δεύτερη σημαντική αιτία ακολουθεί η Άδικη φορολογική κλίμακα με ποσοστό 8,3%. Στη συνέχεια ως τρίτη σημαντική αιτία έθεσαν τα Τεκμήρια φορολόγησης με ποσοστό 5,9% ενώ ως τη λιγότερη σημαντική αιτία κατέταξαν τους Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση με ποσοστό 5%.

7.2.1 Σημαντικότερα και τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Διαπιστώνεται ότι για τους λογιστές της Κορινθίας ως η πιο σημαντική αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι το υποκριτήριο Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 12,8% που ανήκει στο κριτήριο “Υπερβολική φορολόγηση” το οποίο έχουν κατατάξει στην πρώτη θέση. Ως δεύτερη σημαντική αιτία έχουν κατατάξει το υποκριτήριο Εξαγορά-χρηματισμός (“φακελάκι”) με ποσοστό 8,9% που ανήκει στο κριτήριο “Ατιμωρησία” το οποίο έχουν κατατάξει στη δεύτερη θέση. Ως τρίτη σημαντική αιτία είναι η Άδικη φορολογική κλίμακα με ποσοστό 8,3% που ανήκει στο κριτήριο “Υπερβολική φορολόγηση” που βρίσκεται στην πρώτη θέση και τέλος η Δωροδοκία-χρηματισμός (“μίζα”) με ποσοστό 7,5% που ανήκει στο κριτήριο “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων το οποίο έχουν κατατάξει στην τρίτη θέση.

Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των λογιστών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

“Όσον αφορά τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια από το παραπάνω διάγραμμα για τους λογιστές της Κορινθίας είναι το υποκριτήριο Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 2,5% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” και επίσης το έχουν κατατάξει στην τελευταία θέση. Ακολουθεί ο Μη απολογισμός διαχείρισης με ποσοστό 2,8% που ανήκει στο κριτήριο “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων που το έχουν κατατάξει στην τρίτη θέση. Τέλος τα υποκριτήρια Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους και Γραφειοκρατία βρίσκονται στην ίδια θέση με 3% που ανήκουν στο κριτήριο “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” τα οποία έχουν κατατάξει στην τελευταία θέση.

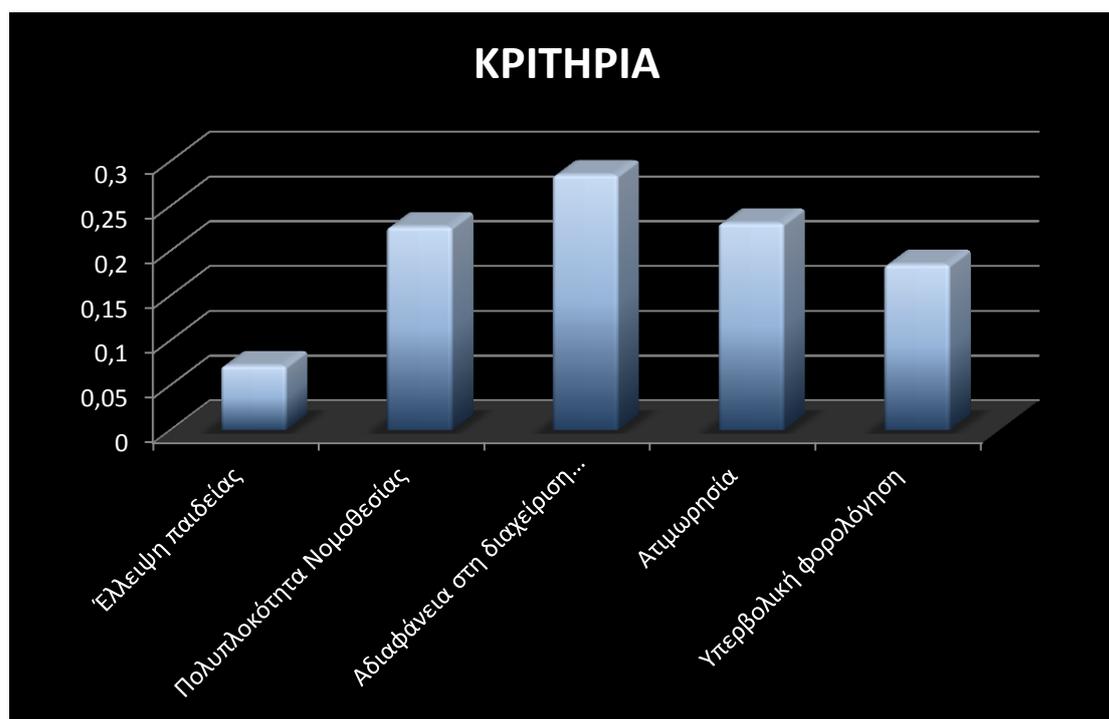
7.3 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΝ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας σχετικά με τους Εφοριακούς του Ν. Κορινθίας. Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα τον πίνακα θα προβούμε στη δημιουργία γραφημάτων ούτως ώστε να μπορέσουμε στο τέλος να κάνουμε μία σύγκριση όλων των κριτηρίων και των υποκριτηρίων. Αρχικώς θα μελετηθούν τα κριτήρια και στη συνέχεια τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου. Η ανάλυση των κριτηρίων έγινε στις τιμές global.

Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

	<u>Local</u>	<u>Global</u>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,090	0,090
Επιχειρηματική ηθική	0,158	0,014
Φορολογική συνείδηση	0,300	0,027
Μορφωτικό επίπεδο	0,246	0,022
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,296	0,027
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,098	0,098
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,262	0,025
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,272	0,027
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,158	0,016
Γραφειοκρατία	0,308	0,030
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,300	0,300
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,219	0,066
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,298	0,089
Κακή διαχείριση	0,261	0,078
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,222	0,067
<i>Ατιμωρησία</i>	0,168	0,168
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,292	0,049
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,356	0,060
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,352	0,059
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,344	0,344
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,268	0,092
Τεκμήρια φορολόγησης	0,177	0,061
Επιπλέον των τακτικών φόροι,		
Περαίωση	0,225	0,077
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,330	0,114

Τα κριτήρια των εφοριακών του νομού ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Όπως διαπιστώνουμε από το παραπάνω διάγραμμα το σημαντικότερο κριτήριο είναι η “Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων” με ποσοστό 28,5%. Στη συνέχεια ακολουθεί η “Ατιμωρησία με ποσοστό 23,1% και αμέσως μετά η “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” με ποσοστό 22,7% και η “Υπερβολική φορολόγηση” με 18,5%. Ως το λιγότερο σημαντικό κριτήριο είναι η “Έλλειψη παιδείας” με ποσοστό 7,2%.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου ξεχωριστά.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των εφοριακών του νομού Κορινθίας

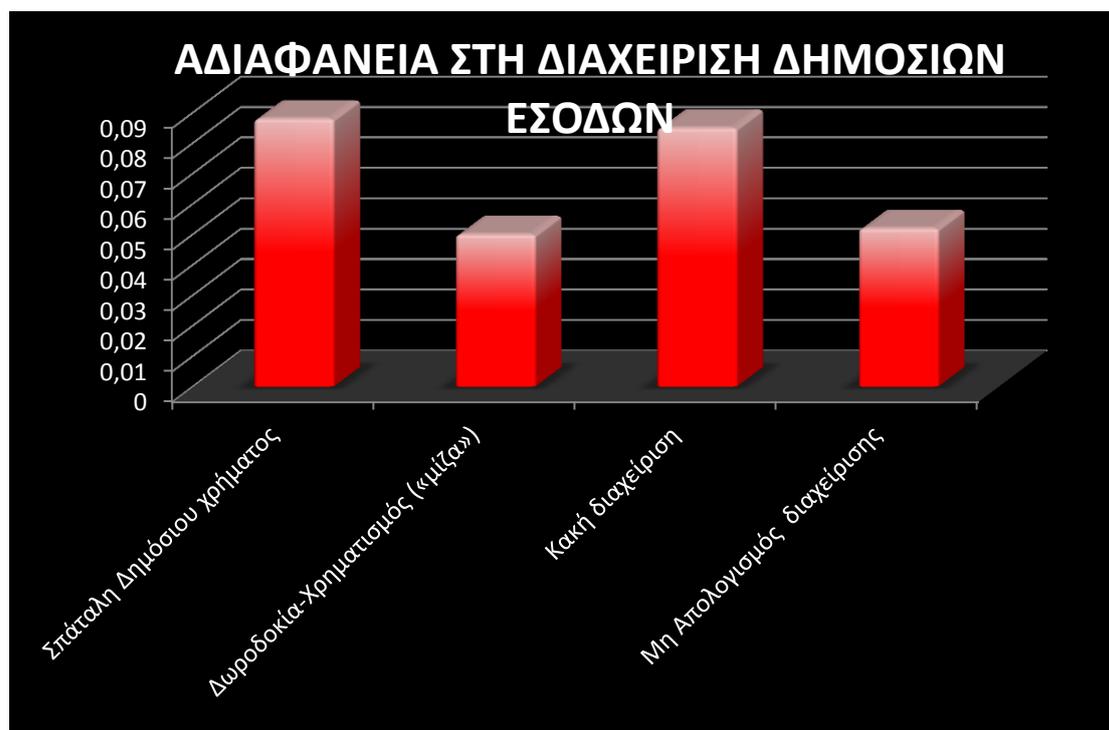
Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι η Φορολογική συνείδηση με ποσοστό 2,6%. Με λίγη διαφορά ακολουθεί η Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 2,2% και το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 1,4%. Τέλος ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι εφοριακοί της Κορινθίας κατατάσσουν την Κουλτούρα φορολογούμενων με ποσοστό 1%.

Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των εφοριακών του νομού Κορινθίας

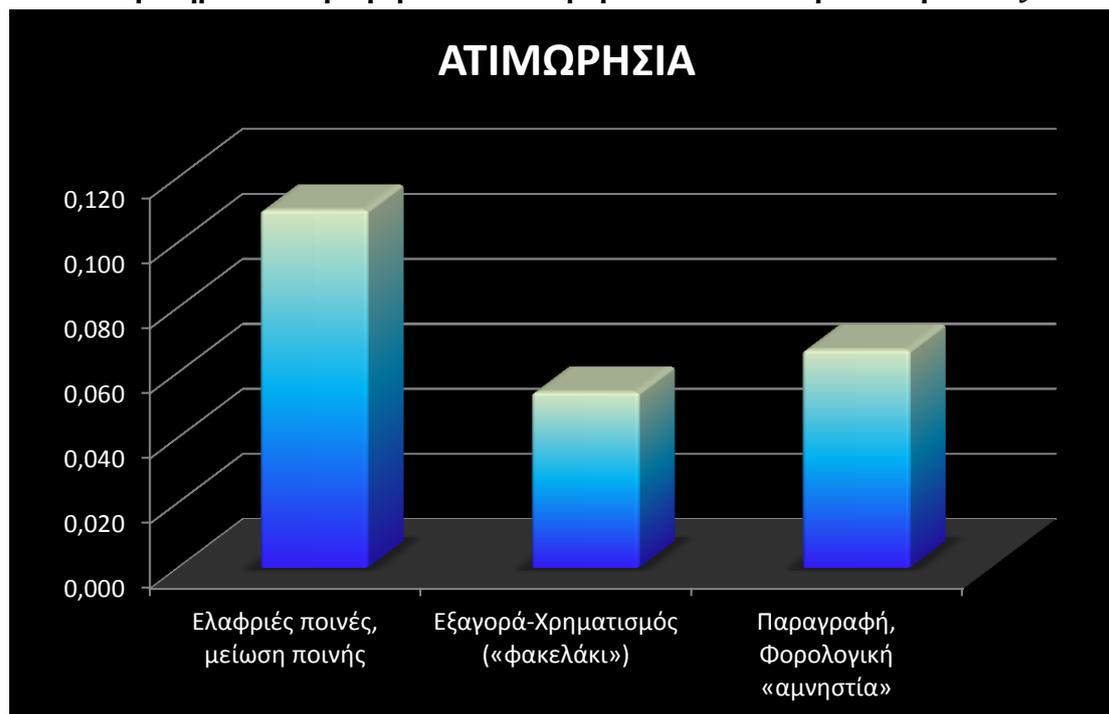
Διαπιστώνεται ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο για τους εφοριακούς της Κορινθίας είναι η “Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων και η Γραφειοκρατία που βρίσκονται στην ίδια θέση με ποσοστό 7,1% στη συνέχεια ακολουθούν οι Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογή τους με ποσοστό 5,6%. Τέλος ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι εφοριακοί της Κορινθίας κατατάσσουν τα “Παράθυρα” σε νόμους ή “Νόμιμες” απαλλαγές με ποσοστό 2,9%.

Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των εφοριακών του νομού Κορινθίας

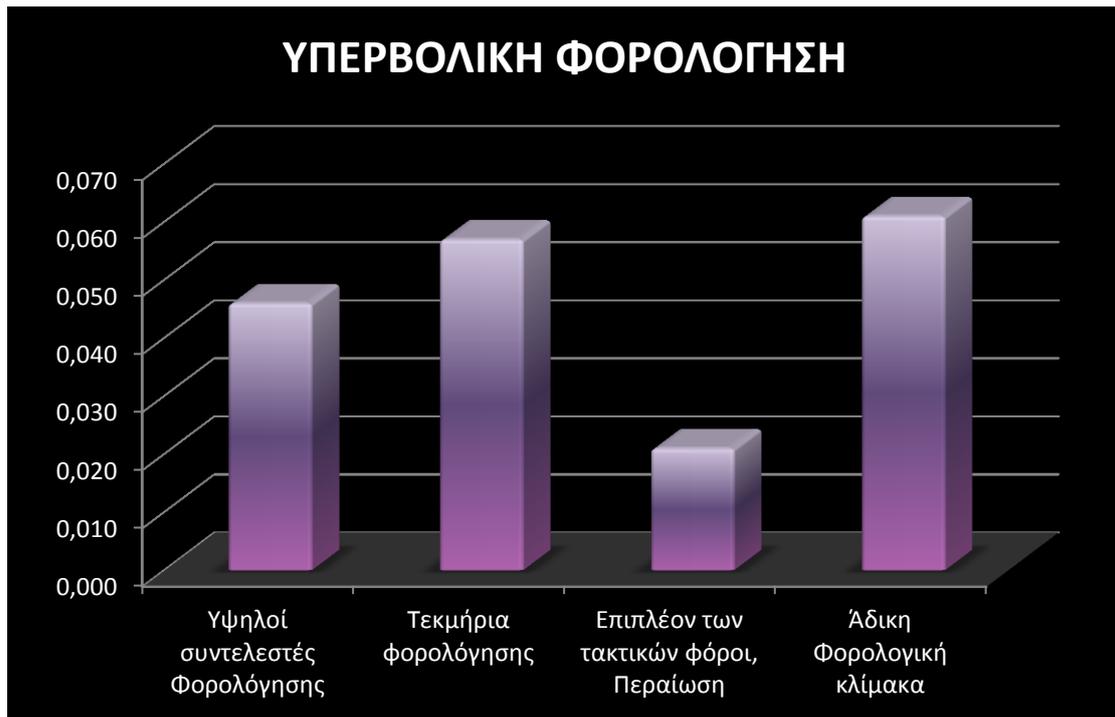
Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εφοριακοί της Κορινθίας έχουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο τη Σπατάλη δημοσίου χρήματος με ποσοστό 8,8%. Ωστόσο με μικρή διαφορά μεταξύ τους ακολουθεί η Κακή διαχείριση με ποσοστό 8,5% ενώ ακολουθεί ο Μη απολογισμός διαχείρισης με ποσοστό 5,2% και τέλος με μικρή διαφορά ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι εφοριακοί κατατάσσουν τη Δωροδοκία-χρηματισμός (“μίζα”) με ποσοστό 5%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμωρησία» των εφοριακών του νομού Κορινθίας

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εφοριακοί της Κορινθίας ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο κατατάσσουν τις Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής με ποσοστό 11%. Στη δεύτερη θέση κατατάσσουν τη Παραγραφή, φορολογική “αμνηστία” με ποσοστό 6,7%. Τέλος ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο κατατάσσουν την Εξαγορά-χρηματισμός (“φακελάκι”) με ποσοστό 5,4%.

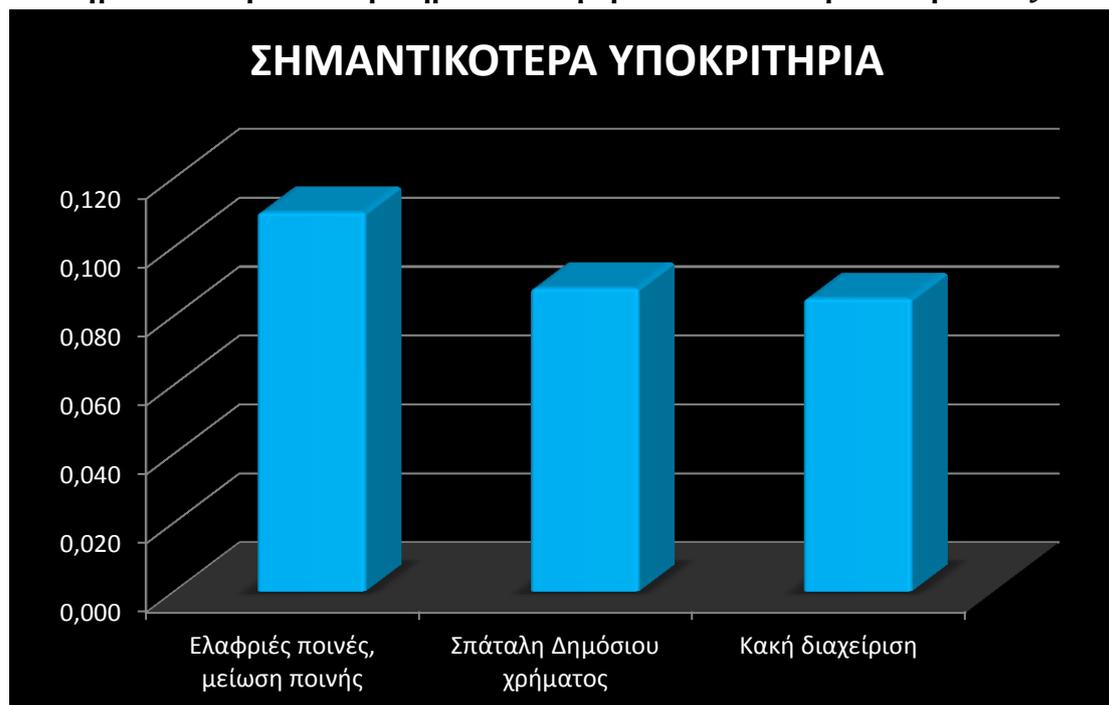
Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση » των εφοριακών του νομού Κορινθίας

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εφοριακοί της Κορινθίας θέτουν ως πρώτη σημαντική αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την Άδικη φορολογική κλίμακα με ποσοστό 6,1%. Ακολουθούν με μικρή διαφορά τα Τεκμήρια φορολόγησης με ποσοστό 5,7% και οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 4,6%. Τέλος ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι λογιστές της Κορινθίας κατατάσσουν την Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση με ποσοστό 2,1%.

7.3.1 Σημαντικότερα και τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των εφοριακών του νομού ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τα σημαντικότερα υποκριτήρια των εφοριακών του νομού Κορινθίας

Διαπιστώνεται ότι για τους εφοριακούς της Κορινθίας το σημαντικότερο υποκριτήριο ως αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι οι Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής με ποσοστό 11,0%, υποκριτήριο που ανήκει στο κριτήριο "Ατιμωρησία" το οποίο έχουν κατατάξει στη δεύτερη θέση. Ως δεύτερη σημαντική αιτία κατατάσσουν την Σπατάλη δημοσίου χρήματος με ποσοστό 8,8% και ακολουθεί η Κακή διαχείριση με ποσοστό 8,5%, υποκριτήρια τα οποία ανήκουν στο κριτήριο "Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων" το οποίο έχουν κατατάξει στην πρώτη θέση.

Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των εφοριακών του νομού Κορίνθου

Ως τα λιγότερα σημαντικά υποκριτήρια οι εφοριακοί της Κορινθίας έθεσαν την Κουλτούρα φορολογούμενων με ποσοστό 1% ενώ ακολουθεί και το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 1,4%, υποκριτήρια τα οποία ανήκουν στο κριτήριο “Έλλειψη παιδείας” το οποίο έχουν κατατάξει στην τελευταία θέση. Τέλος ακολουθούν οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση με ποσοστό 2,1% το οποίο ανήκει στο κριτήριο “Υπερβολική φορολόγηση” το οποίο έχουν κατατάξει στην προτελευταία θέση.

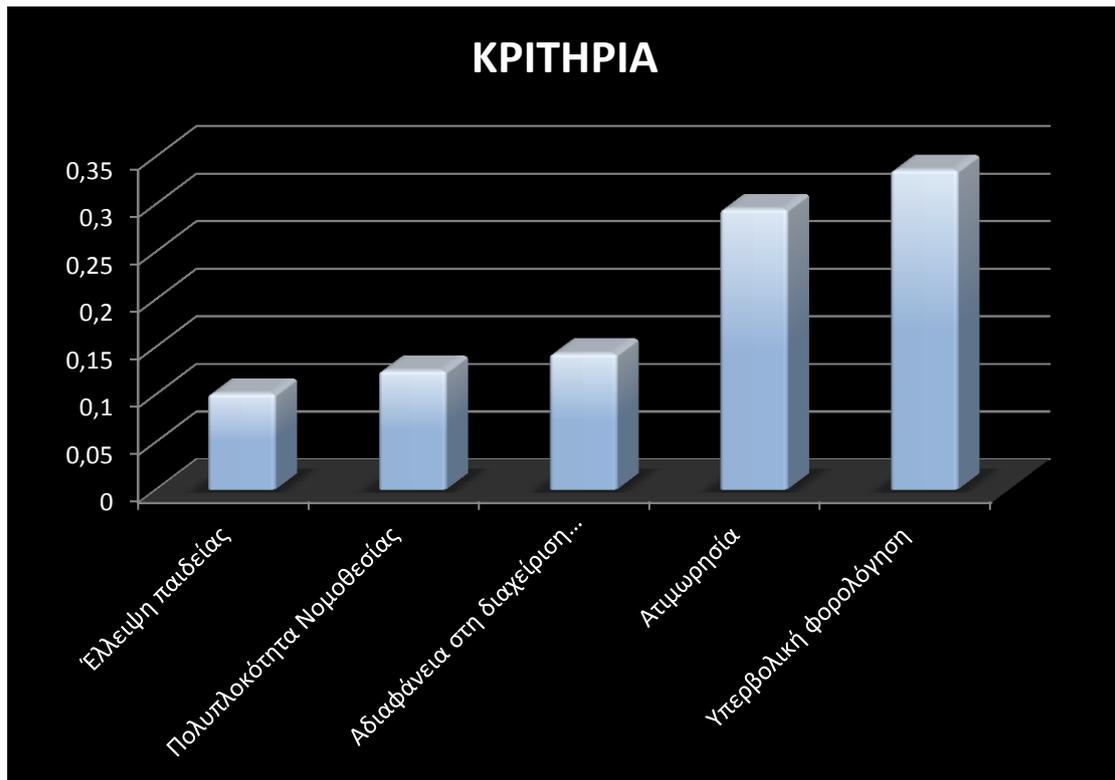
7.4 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΟΤΑ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΟΤΑ

	<u>Local</u>	<u>Global</u>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,101	0,101
Επιχειρηματική ηθική	0,162	0,016
Φορολογική συνείδηση	0,324	0,033
Μορφωτικό επίπεδο	0,212	0,021
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,302	0,031
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,125	0,125
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,275	0,034
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,358	0,045
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,151	0,019
Γραφειοκρατία	0,216	0,027
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,143	0,143
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,228	0,033
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,253	0,036
Κακή διαχείριση	0,313	0,045
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,206	0,030
<i>Ατιμωρησία</i>	0,295	0,295
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,371	0,109
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,282	0,083
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,347	0,102
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,336	0,336
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,265	0,089
Τεκμήρια φορολόγησης	0,222	0,074
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση	0,207	0,070
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,306	0,103

Για την καλύτερη κατανόηση του πίνακα χρησιμοποιήθηκαν γραφήματα. Στο παρακάτω διάγραμμα αναλύουμε τα κριτήρια. Χρησιμοποιούνται οι τιμές global των κριτηρίων οι οποίες αναφέρονται στο ποσοστό συμμετοχής του κάθε κριτηρίου (και υποκριτηρίου) στο θέμα της έρευνας.

Τα κριτήρια των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρέβεζας

Από το παραπάνω διάγραμμα γίνεται αντιληπτό ότι οι εργαζόμενοι σε ΟΤΑ της Πρέβεζας θεωρούν ως πρώτη και σημαντικότερη αιτία της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την Υπερβολική Φορολόγηση με ποσοστό 33,6%. Αμέσως μετά ακολουθεί η Ατιμωρησία με ποσοστό 29,5% και στη συνέχεια η Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων με ποσοστό 14,3% και η Πολυπλοκότητα νομοθεσίας με ποσοστό 12,5%. Τέλος, ως λιγότερη σημαντική αιτία θεωρούν την Έλλειψη παιδείας η οποία έχει ποσοστό μόλις 10,1%.

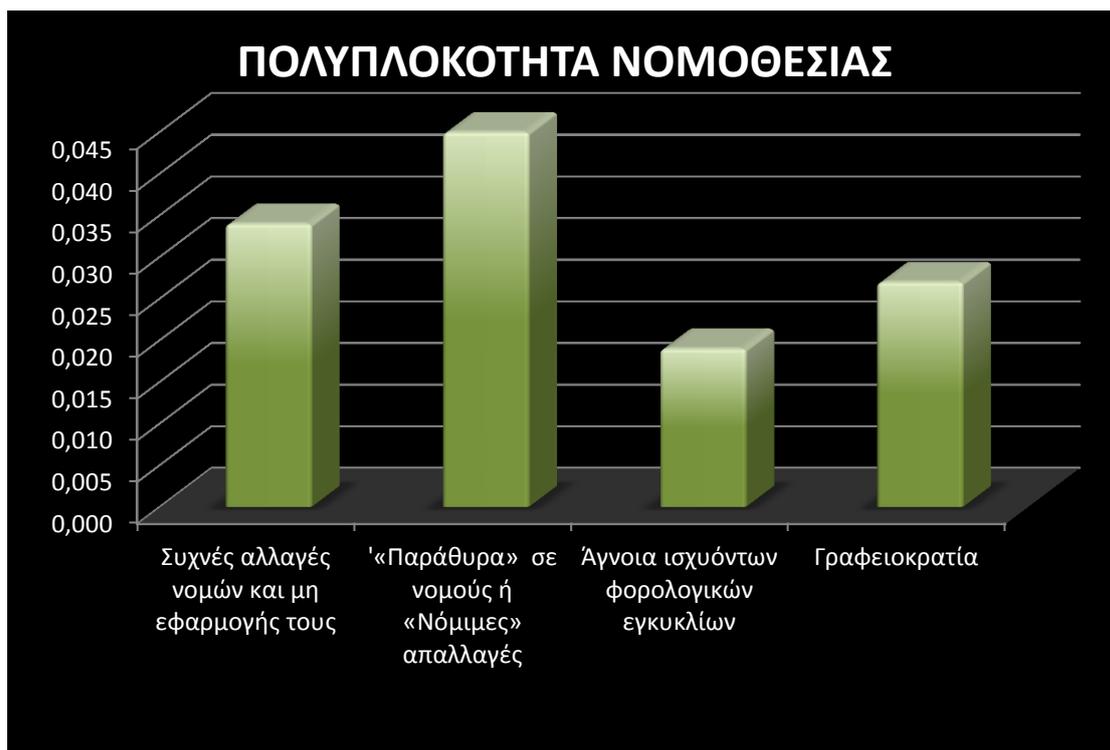
Στην συνέχεια θα αναλύσουμε τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου. Οι τιμές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι τιμές global.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

Όπως παρατηρούμε το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου "Έλλειψη παιδείας" για τους εργαζόμενους σε ΟΤΑ είναι η Φορολογική Συνείδηση με ποσοστό 3,3%. Ακολουθεί η κουλτούρα των φορολογουμένων με ποσοστό 3,1% και ύστερα το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 2,1%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι εργαζόμενοι σε ΟΤΑ θεωρούν την Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 1,6%.

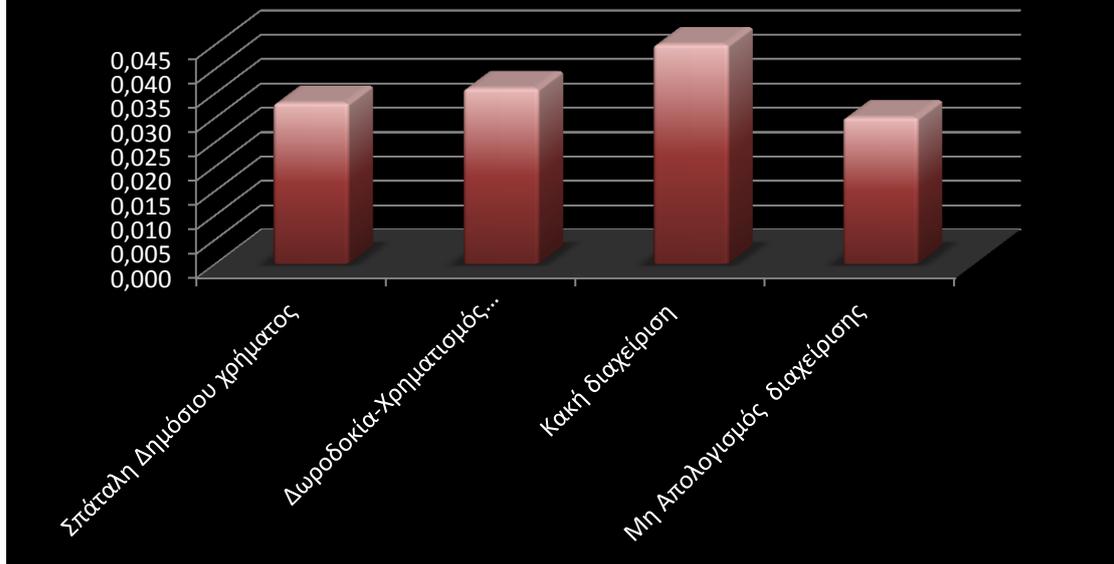
Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι από τα υποκριτήρια του κριτηρίου "Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας" το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι τα "Παράθυρα" σε νόμους ή "νόμιμες" απαλλαγές με ποσοστό 4,5%, ενώ ακολουθούν οι Συχνές αλλαγές των νόμων και η μη εφαρμογή τους με ποσοστό 3,4% και η Γραφειοκρατία με ποσοστό 2,7%. Τέλος, το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εργαζομένους σε ΟΤΑ είναι η Άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 1,9%.

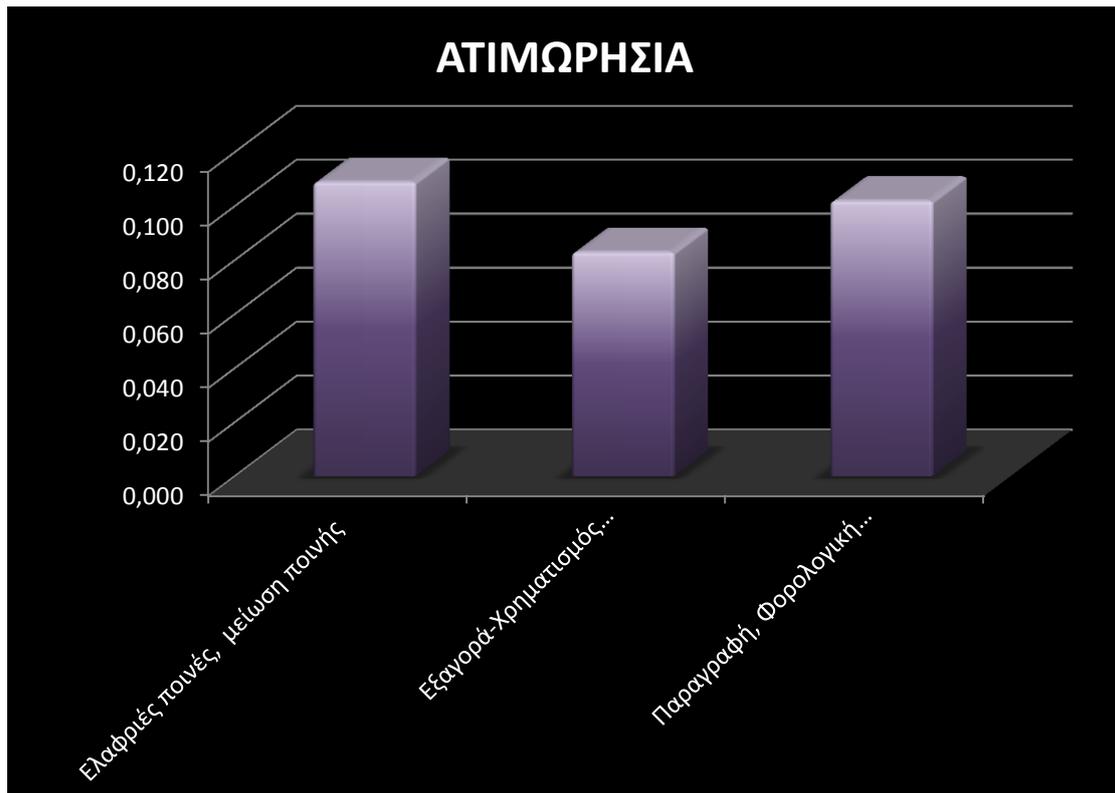
Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι από τα υποκριτήρια του κριτηρίου "Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων" το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι η Κακή διαχείριση με ποσοστό 4,5%, ενώ ακολουθούν η Δωροδοκία-χρηματισμός ("μίζα") με ποσοστό 3,6% και η Σπατάλη δημοσίου χρήματος με ποσοστό 3,3%. Τέλος, το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εργαζομένους σε ΟΤΑ είναι ο Μη απολογισμός διαχείρισης με ποσοστό 3%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμωρησία» των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι από τα υποκριτήρια του κριτηρίου "Ατιμωρησία" το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι "Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής" με ποσοστό 10,9%, ενώ ακολουθεί η Παραγραφή, φορολογική "αμνηστία" με ποσοστό 10,2%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εργαζομένους σε ΟΤΑ είναι η Εξαγορά-Χρηματισμός ("φακελάκι") με ποσοστό 8,3%.

Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση» των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

Από το παρακάτω διάγραμμα διακρίνουμε ότι από τα υποκριτήρια του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι Άδικη Φορολογική κλίμακα με ποσοστό 10,3% ενώ ακολουθούν οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 8,9% και τα Τεκμήρια φορολόγησης με ποσοστό 7,4%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εργαζομένους σε ΟΤΑ είναι οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση με ποσοστό 7%.

7.4.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

Αφού παραθέσαμε τα κριτήρια και τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου, στην υποενότητα αυτή θα εξετάσουμε ποια είναι τα σημαντικότερα και ποια τα λιγότερο σημαντικά. Η σύγκριση γίνεται σε τιμές global όπου μετριέται η σημαντικότητα των υποκριτηρίων σε σχέση με τα υπόλοιπα υποκριτήρια.

Σημαντικότερα υποκριτήρια των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρεβέζης

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Διαπιστώνεται ότι για τους Εργαζόμενους σε ΟΤΑ της Πρέβεζας ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο με ποσοστό 10,9% κατατάσσονται οι "Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής" το οποίο ανήκει στο κριτήριο "Ατιμωρησία" το οποίο όμως έχουν κατατάξει στην δεύτερη θέση. Ως το δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο είναι Άδικη Φορολογική κλίμακα με ποσοστό 10,3% που ανήκει στο κριτήριο "Υπερβολική φορολόγηση" το οποίο έχουν κατατάξει στην πρώτη θέση και ως το τρίτο σημαντικό υποκριτήριο είναι η Παραγραφή, φορολογική "αμνηστία" με ποσοστό 10,2% το οποίο έχουν κατατάξει στην δεύτερη θέση.

Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των Εργαζομένων σε ΟΤΑ του νομού Πρέβεζης

Ως τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ της Πρέβεζας έθεσαν την Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 1,6% το οποίο ανήκει στο κριτήριο "Έλλειψη παιδείας" το οποίο έχουν κατατάξει στην τελευταία θέση. Ακολουθούν η Άγνοια των ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με ποσοστό 1,9% το οποίο ανήκει στο κριτήριο "Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας" το οποίο έχουν κατατάξει στην προτελευταία θέση και ως το τρίτο λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι το "Μορφωτικό επίπεδο" με ποσοστό 2,1% το οποίο ανήκει στο κριτήριο "Έλλειψη παιδείας" το οποίο έχουν θέσει στην τελευταία θέση.

7.5 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

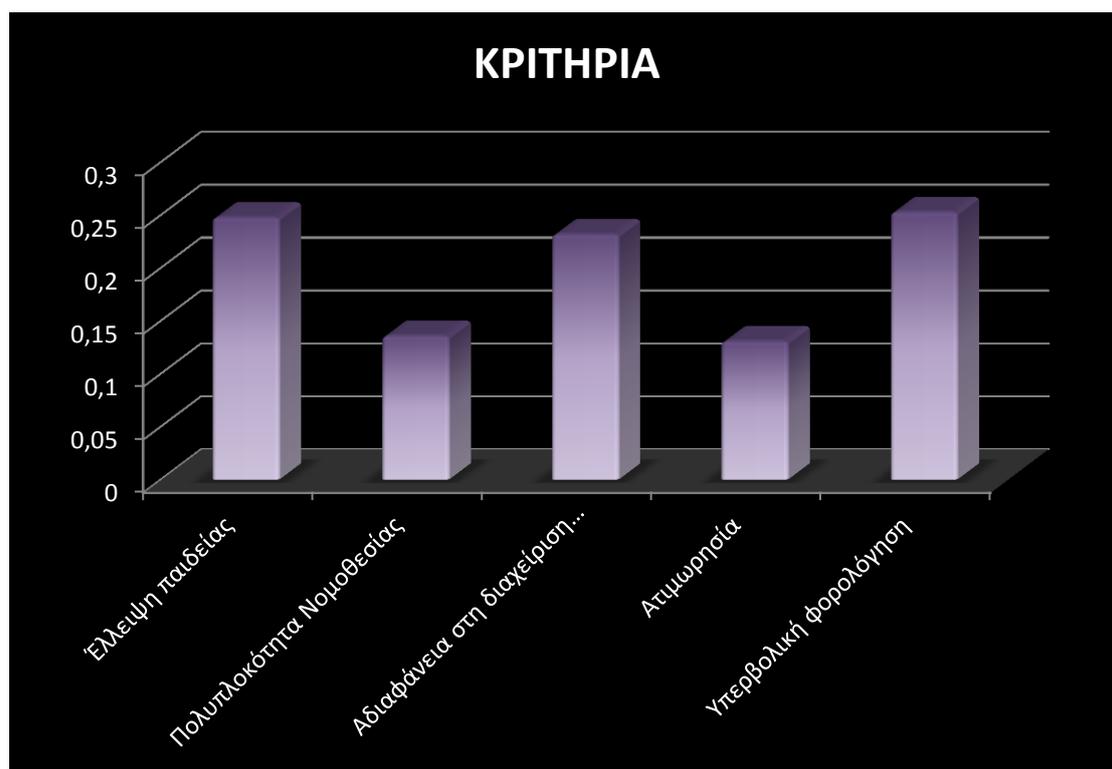
Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας σχετικά με τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας. Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα τον πίνακα θα προβούμε στη δημιουργία γραφημάτων ούτως ώστε να μπορέσουμε στο τέλος να κάνουμε μία σύγκριση όλων των κριτηρίων και των υποκριτηρίων. Αρχικώς, θα μελετηθούν τα κριτήρια και έπειτα τα υποκριτήρια του κάθε υποκριτηρίου.

Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

	<i>Local</i>	<i>Global</i>
<i>Έλλειψη παιδείας</i>	0,096	0,096
Επιχειρηματική ηθική	0,239	0,023

Φορολογική συνείδηση	0,227	0,022
Μορφωτικό επίπεδο	0,288	0,028
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,246	0,024
<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,173	0,173
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,286	0,049
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,314	0,054
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,195	0,034
Γραφειοκρατία	0,205	0,036
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,275	0,275
Σπάταλη Δημόσιου χρήματος	0,331	0,091
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,190	0,052
Κακή διαχείριση	0,263	0,072
Μη Απολογισμός διαχείρισης	0,216	0,060
<i>Ατιμωρησία</i>	0,203	0,203
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,273	0,055
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,523	0,106
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,204	0,041
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,253	0,253
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,244	0,062
Τεκμήρια φορολόγησης	0,286	0,072
Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση	0,158	0,040
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,312	0,079

Τα κριτήρια των Εκπαιδευτικών του νομού Πρέβεζας

Όπως διαπιστώνουμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι εκπαιδευτικοί της Πρέβεζας θεωρούν ως πρώτη και σημαντικότερη αιτία της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την Υπερβολική Φορολόγηση με ποσοστό 25,3% ενώ με μικρή διαφορά μεταξύ τους ακολουθούν τα κριτήρια "Έλλειψη παιδείας" με ποσοστό 24,8%, η "Αδιαφάνεια στην διαχείριση δημοσίων εσόδων" με 23,2% και η Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας με 13,6%. Τέλος, λιγότερη σημαντική αιτία για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας θεωρείται η ατιμωρησία με ποσοστό 13,1%.

Στην συνέχεια εξετάζουμε τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου ξεχωριστά.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Έλλειψης παιδείας» για τους εκπαιδευτικούς στην Πρέβεζα είναι το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 7,7%. Με λίγη διαφορά ακολουθούν η φορολογική συνείδηση με ποσοστό 6,4% και η κουλτούρα φορολογούμενων με 5,7%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Έλλειψης παιδείας» οι εκπαιδευτικοί της Πρέβεζας κατατάσσουν την Επιχειρηματική ηθική με ποσοστό 5%.

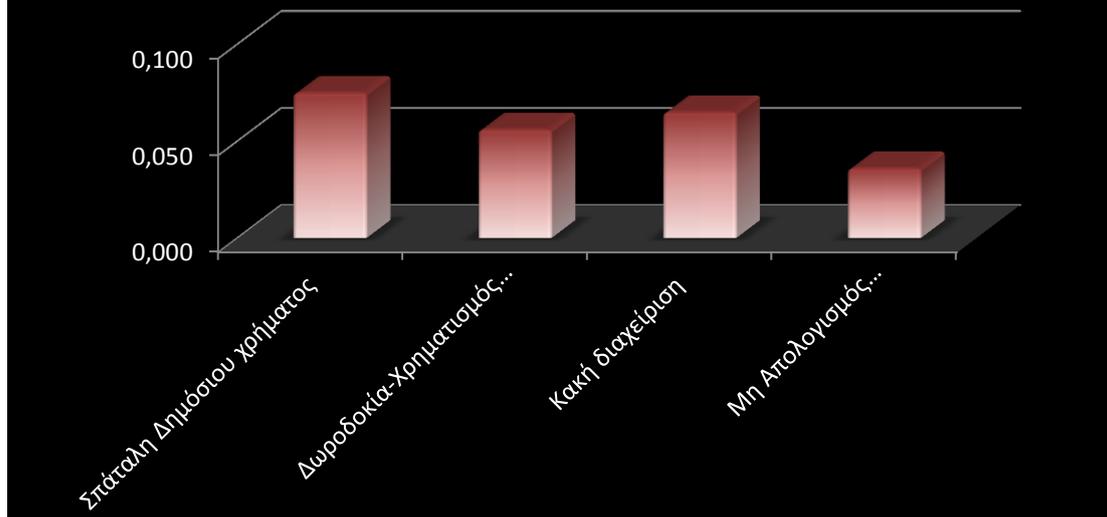
Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζεται η σειρά κατάταξης των υποκριτηρίων του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας». Διαπιστώνεται ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας είναι οι "Συχνές αλλαγές νόμων και η μη εφαρμογή τους" με ποσοστό 4,4%. Ως δεύτερη σημαντική αιτία με μικρή διαφορά έρχονται τα "Παράθυρα" σε νόμους ή "νόμιμες" απαλλαγές με ποσοστό 3,4% και ως τρίτη σημαντική αιτία η γραφειοκρατία με ποσοστό 3,2%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας είναι η "Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων" με ποσοστό 2,5%.

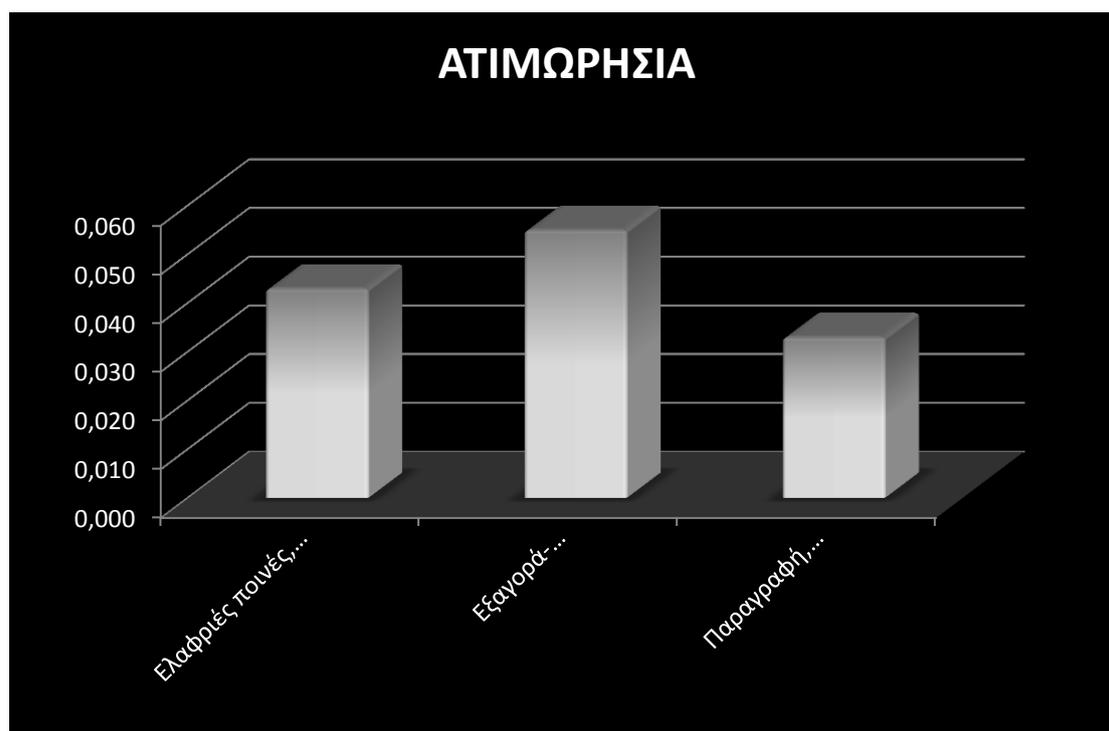
Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Στο παρακάτω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί της Πρέβεζας κατατάσσουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» την "Σπατάλη δημοσίου χρήματος" με ποσοστό 7,5%. Ωστόσο με μικρή διαφορά μεταξύ τους ακολουθούν η "Κακή διαχείριση" με 6,5% ποσοστό και η Δωροδοκία-Χρηματισμός ("μίζα") με 5,6% ποσοστό. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας είναι ο "Μη απολογισμός διαχείρισης" με ποσοστό 3,6%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμωρησία» των Εκπαιδευτικών του νομού Πρέβεζας

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί της Πρέβεζας κατατάσσουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Ατιμωρησία» την "εξαγορά -χρηματισμός ("φακελάκι") με ποσοστό 5,5%. Στην δεύτερη θέση με μικρή διαφορά κατατάσσουν τις "ελαφριές ποινές, μείωση ποινής" με 4,3%. Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας είναι η Παραγραφή, φορολογική "Αμνηστία" με μόλις 3,3% ποσοστό.

Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση» των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

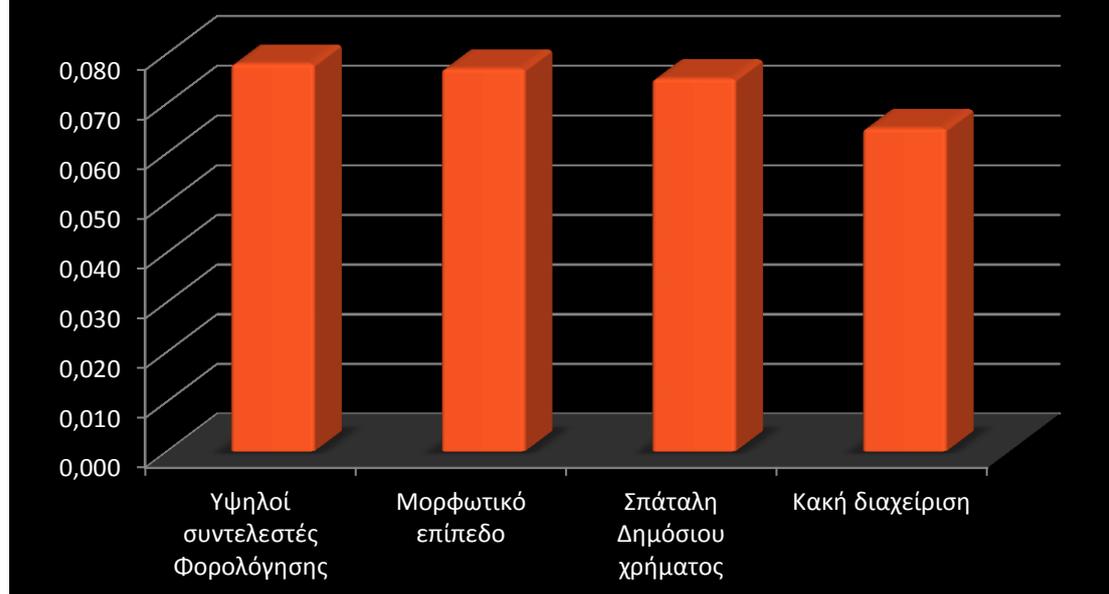

Από το παρακάτω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί της Πρέβεζας κατατάσσουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» τους υψηλούς συντελεστές φορολόγησης με ποσοστό 7,8%. Στην συνέχεια ακολουθούν με σχετικά μικρή διαφορά μεταξύ τους τα "τεκμήρια φορολόγησης" με ποσοστό 6,2% και η "Άδικη φορολογική κλίμακα" με ποσοστό 5,7%. Τέλος, για τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας ως τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» έχουν τους "Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαίωση" με 5,6% ποσοστό.

7.5.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

Σημαντικότερα υποκριτήρια των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

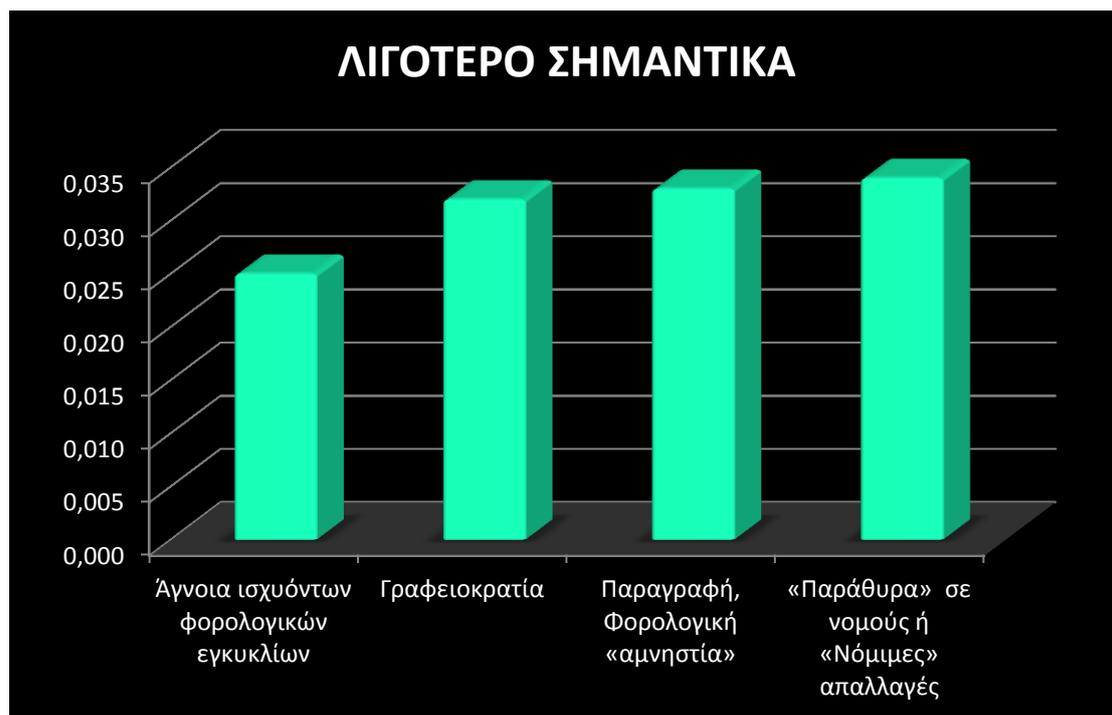

Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα διαπιστώνεται ότι για τους Εκπαιδευτικούς του νομού Πρεβέζης το σημαντικότερο υποκριτήριο ως αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι οι "Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης" με ποσοστό 7,8%, το οποίο υποκριτήριο ανήκει στο κριτήριο "Υπερβολική Φορολόγηση" το οποίο βρίσκεται στην πρώτη θέση της κατάταξης των κριτηρίων.

Ως δεύτερη σημαντική αιτία κατατάσσουν το Μορφωτικό επίπεδο με ποσοστό 7,7% υποκριτήριο που ανήκει στο κριτήριο "Έλλειψη παιδείας" όπου στην σειρά κατάταξης βρίσκεται στην δεύτερη θέση και τέλος το τρίτο πιο σημαντικό υποκριτήριο του θέματος, για τους εκπαιδευτικούς είναι η σπατάλη δημοσίου χρήματος με ποσοστό 7,5% το οποίο ανήκει στο κριτήριο "Αδιαφάνεια διαχείρισης δημοσίων εσόδων" το οποίο βρίσκεται στην τρίτη θέση της κατάταξης.

Τέλος, ως τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια οι εκπαιδευτικοί του Ν. Πρεβέζης έθεσαν την "Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων" με ποσοστό 2,5% και δεύτερο λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο η "Γραφειοκρατία" που ανήκουν και τα δύο στο τέταρτο κατά σειρά κατάταξης στο "Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας". Ως τρίτο λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια ακολουθεί ο "Μη απολογισμός διαχείρισης" του κριτηρίου "Αδιαφάνεια στην διαχείριση δημοσίων εσόδων" με σειρά κατάταξης τρίτη, με ποσοστό 3,6%.

Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των Εκπαιδευτικών του νομού Πρεβέζης

7.6 Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ) ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας σχετικά με τους εκπαιδευτικούς της Πρέβεζας. Για να κατανοήσουμε όμως καλύτερα τον πίνακα θα προβούμε στη δημιουργία γραφημάτων ούτως ώστε να μπορέσουμε στο τέλος να κάνουμε μία σύγκριση όλων των κριτηρίων και των υποκριτηρίων. Χρησιμοποιούνται οι τιμές global των κριτηρίων οι οποίες αναφέρονται στο ποσοστό συμμετοχής του κάθε κριτηρίου (και υποκριτηρίου) στο θέμα της έρευνας.

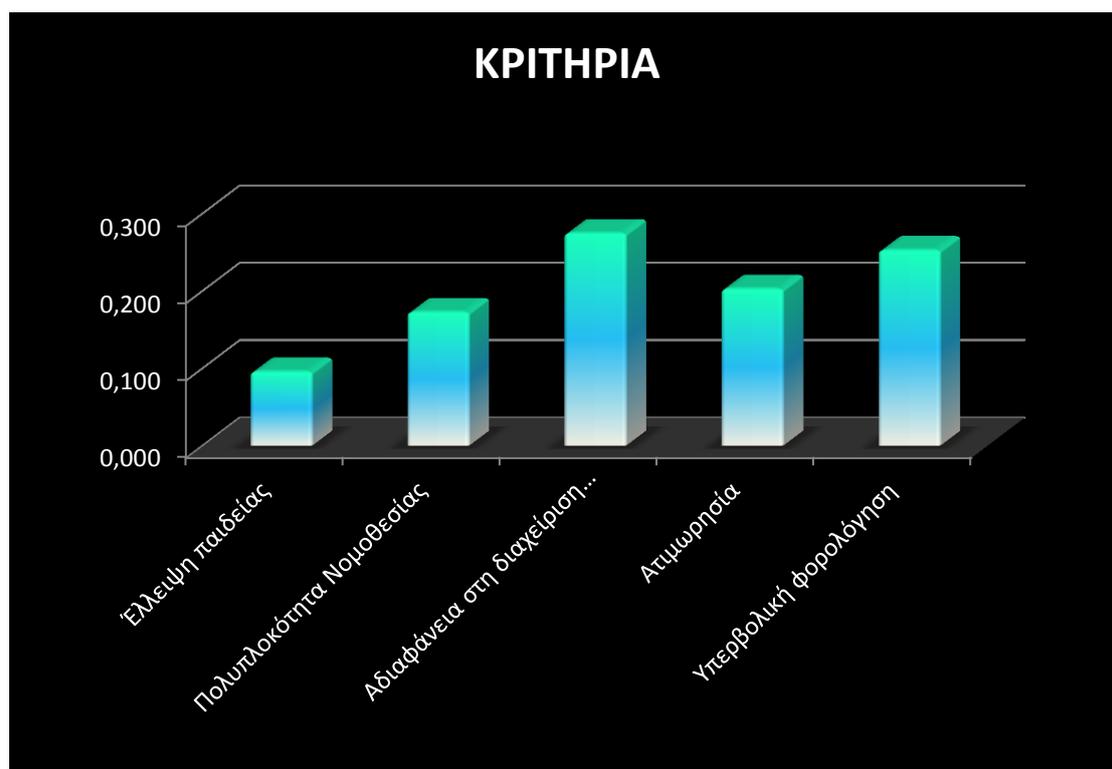
Αρχικώς, θα μελετηθούν τα κριτήρια και έπειτα τα υποκριτήρια του κάθε υποκριτηρίου.

Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

	<u>Local</u>	<u>Global</u>
Έλλειψη παιδείας	0,096	0,096
Επιχειρηματική ηθική	0,239	0,023
Φορολογική συνείδηση	0,227	0,022
Μορφωτικό επίπεδο	0,288	0,028
Κουλτούρα φορολογούμενων	0,246	0,024

<i>Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας</i>	0,173	0,173
Συχνές αλλαγές νομών και μη εφαρμογής τους	0,286	0,049
«Παράθυρα» σε νομούς ή «Νόμιμες» απαλλαγές	0,314	0,054
Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων	0,195	0,034
Γραφειοκρατία	0,205	0,036
<i>Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων</i>	0,275	0,275
Σπάταλη Δημόσιου		
χρήματος	0,331	0,091
Δωροδοκία-Χρηματισμός («μίζα»)	0,190	0,052
Κακή διαχείριση	0,263	0,072
Μη Απολογισμός		
διαχείρισης	0,216	0,060
<i>Ατιμωρησία</i>	0,203	0,203
Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής	0,273	0,055
Εξαγορά-Χρηματισμός («φακελάκι»)	0,523	0,106
Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία»	0,204	0,041
<i>Υπερβολική φορολόγηση</i>	0,253	0,253
Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης	0,244	0,062
Τεκμήρια φορολόγησης	0,286	0,072
Επιπλέον των τακτικών φόροι,		
Περαίωση	0,158	0,040
Άδικη Φορολογική κλίμακα	0,312	0,079

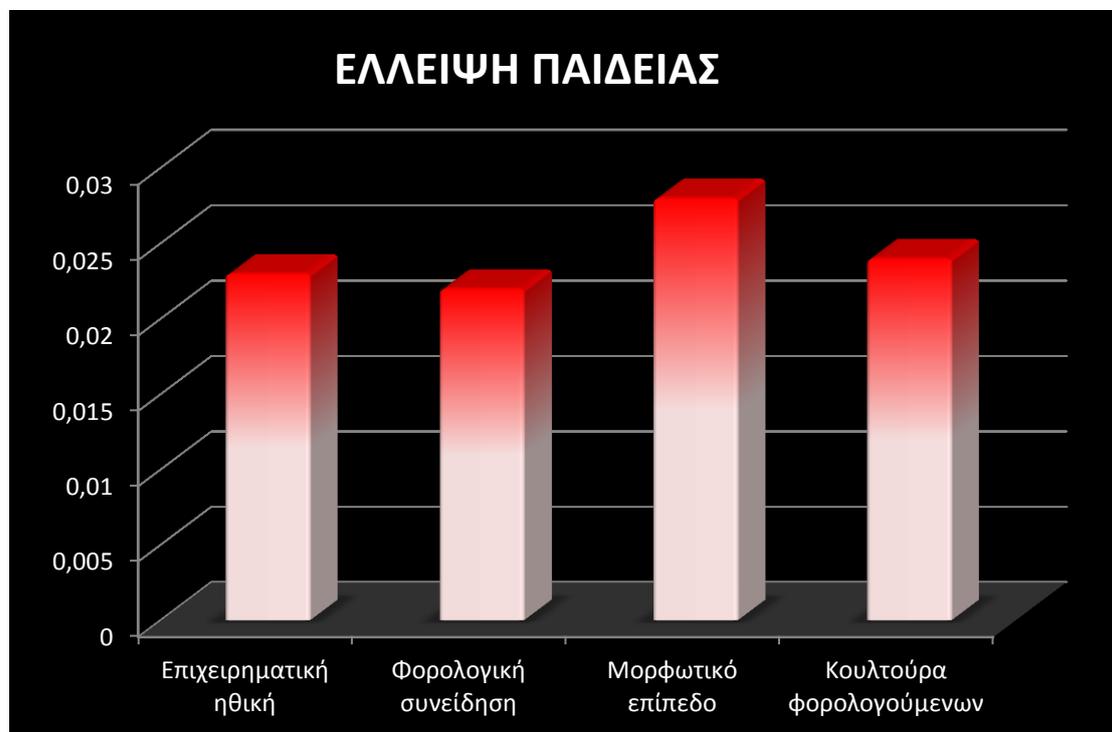
Τα κριτήρια των Εργαζομένων σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω ραβδόγραμμα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι (Τραπεζικοί) στην Πρέβεζα έχουν ως πρώτη και σημαντικότερη αιτία της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής την "Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων" με ποσοστό 27,5%. Αμέσως μετά ακολουθεί το κριτήριο "Υπερβολική φορολόγηση" με ποσοστό 25,3%, στη συνέχεια έχουν κατατάξει την "Ατιμωρησία" με 20,3% ποσοστό. Τέλος, έρχονται με σειρά η "Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας" με 17,3% και τελευταίο κριτήριο για τους ιδιωτικούς υπαλλήλους (Τραπεζοϋπαλλήλους) είναι η "Ελλειψη παιδείας" με αρκετά μεγάλη απόκλιση από τα υπόλοιπα μόλις 9,6% ποσοστό.

Στην συνέχεια θα εξεταστούν τα υποκριτήρια του κάθε κριτηρίου ξεχωριστά.

Τα υποκριτήρια «Έλλειψης παιδείας» των Εργαζομένων σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

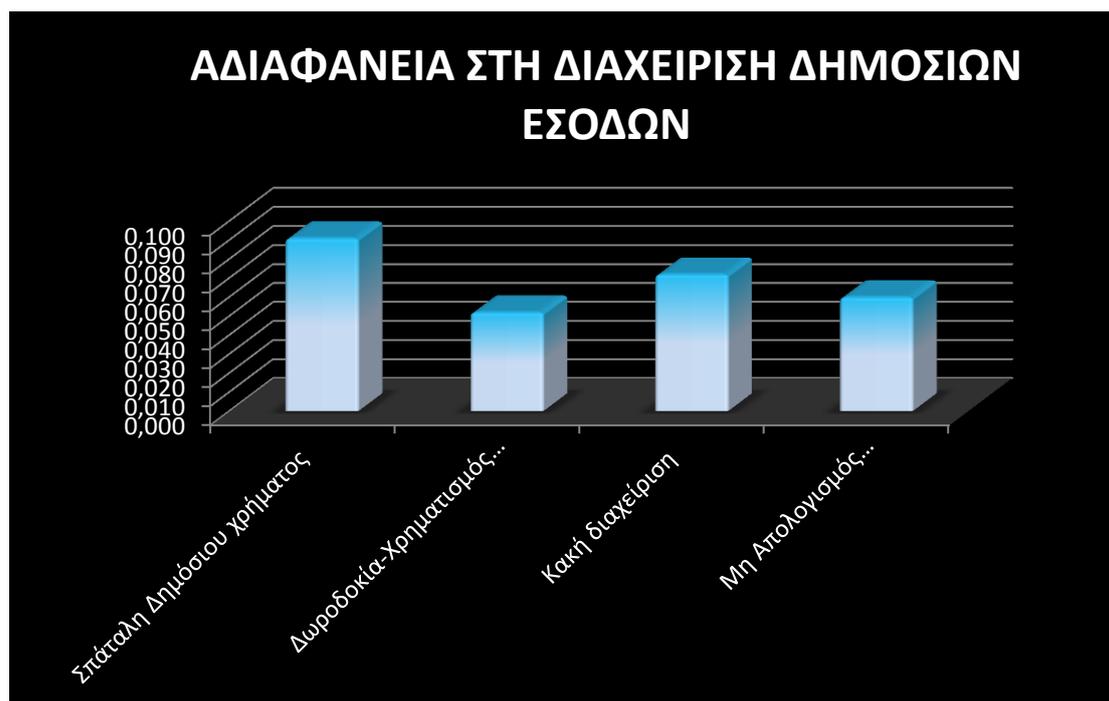
Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου "Έλλειψη παιδείας" είναι το "Μορφωτικό επίπεδο" με ποσοστό 2,8%. Με μικρή διαφορά ακολουθούν έρχονται ως δεύτερη και τρίτη αιτία αντίστοιχα, η "Κουλτούρα φορολογούμενων" με 2,4% ποσοστό και η "Επιχειρηματική ηθική" με ποσοστό 2,3%. Τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου αυτού, οι Τραπεζικοί έχουν την "Φορολογική συνείδηση" με ποσοστό 2,2%.

Τα υποκριτήρια «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» των Εργαζομένων σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

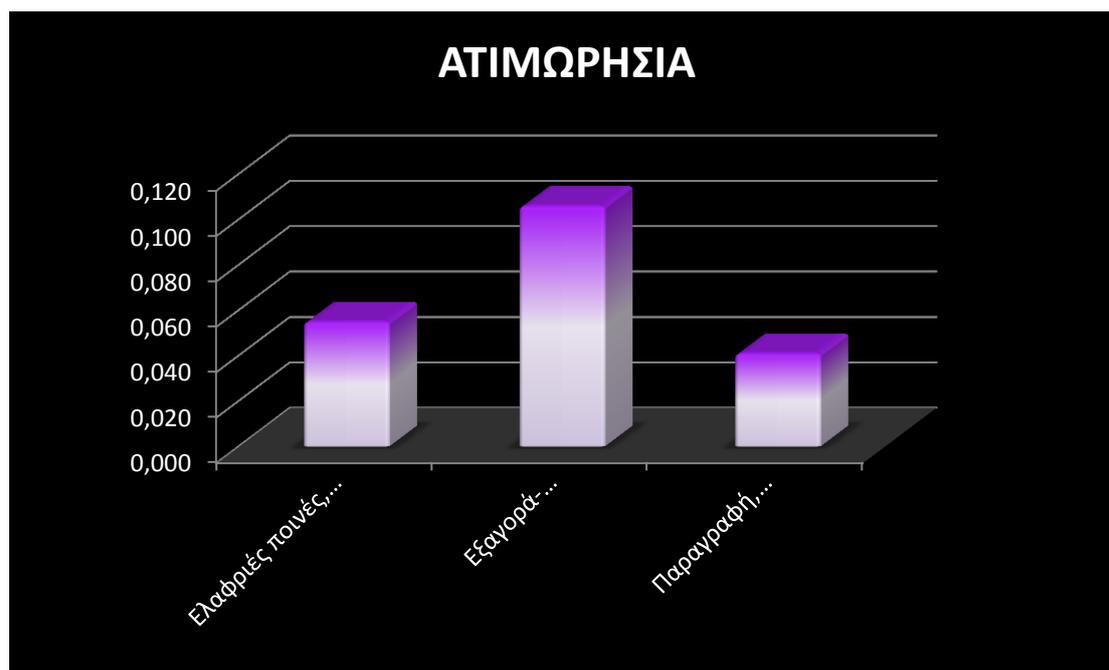
Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο για τους εργαζόμενους σε Τράπεζες της Πρέβεζας είναι τα "Παράθυρα" σε νόμους ή "νόμιμες" απαλλαγές με ποσοστό 5,4%. Αμέσως μετά έχουν κατατάξει το υποκριτήριο "Συχνές αλλαγές νόμων και μη εφαρμογής τους με 4,9% και ως προ τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου «Πολυπλοκότητα νομοθεσίας» για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης είναι η "Γραφειοκρατία με ποσοστό 3,6% και τέλος με μικρή διαφορά κατατάσσεται η "Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων με μόλις 3,4% ποσοστό.

Τα υποκριτήρια «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» των
Εργαζομένων σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

Όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» είναι η "Σπατάλη Δημοσίου χρήματος" με 9,1% ποσοστό. Με αρκετή μεγάλη διαφορά από το πρώτο υποκριτήριο αμέσως μετά έρχονται η "Κακή διαχείριση" και ο "Μη απολογισμός" με 7,2% και 6% αντίστοιχα. Τέλος, τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου «Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων» για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης είναι η Δωροδοκία-Χρηματισμός ("μίζα") με ποσοστό μόλις 5,2%.

Τα υποκριτήρια «Ατιμωρησία» των Εργαζομένων σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Ατιμωρησία» είναι η "Εξαγορά-Χρηματισμός ("φακελάκι") με ποσοστό 10,6%. Στη συνέχεια ακολουθούν με διαφορά αρκετά μεγάλη από την πρώτη οι "Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής με ποσοστό 5,5% και η Παραγραφή, Φορολογική "αμνηστία" που βρίσκεται ως τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου «Ατιμωρησία», με ποσοστό 4,1%.

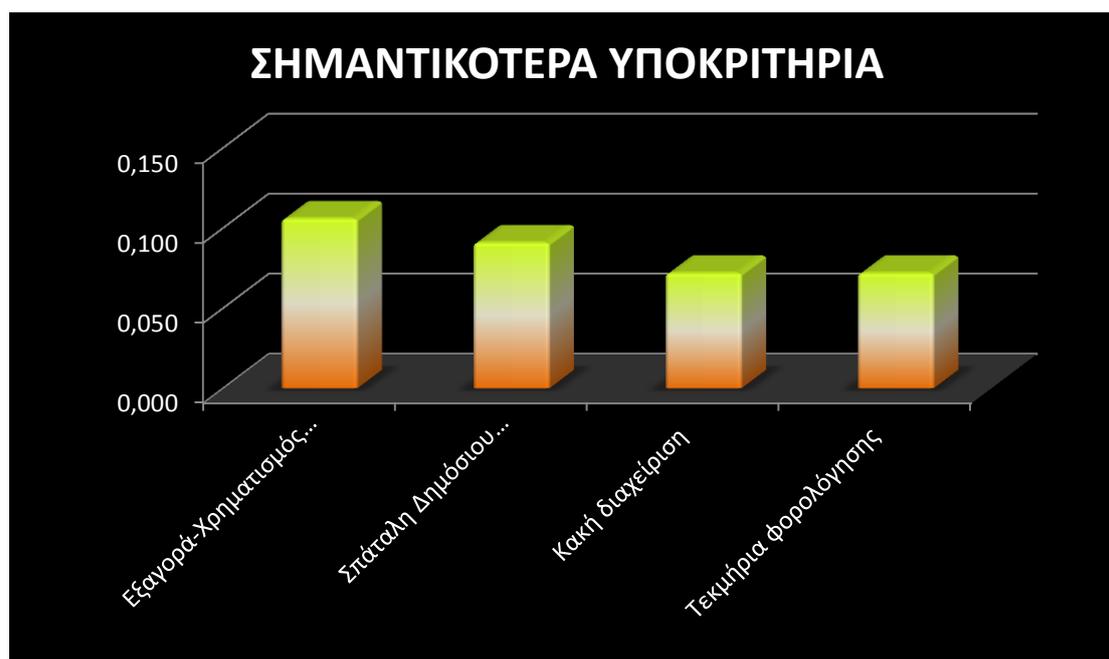
Τα υποκριτήρια «Υπερβολική φορολόγηση» των Εργαζομένων Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

Από το παρακάτω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» είναι η "Άδικη φορολογική κλίμακα" με ποσοστό 7,9%. Με μικρή διαφορά ακολουθεί ως δεύτερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» τα "Τεκμήρια φορολόγησης" με 7,2% ποσοστό και ύστερα έρχονται στην τρίτη θέση οι "Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης" με ποσοστό 6,2% . Τέλος, με αρκετή απόκλιση το τελευταίο υποκριτήριο του κριτηρίου «Υπερβολική φορολόγηση» για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης είναι οι "Επιπλέον των τακτικών φόροι" με ποσοστό μόλις 4%.

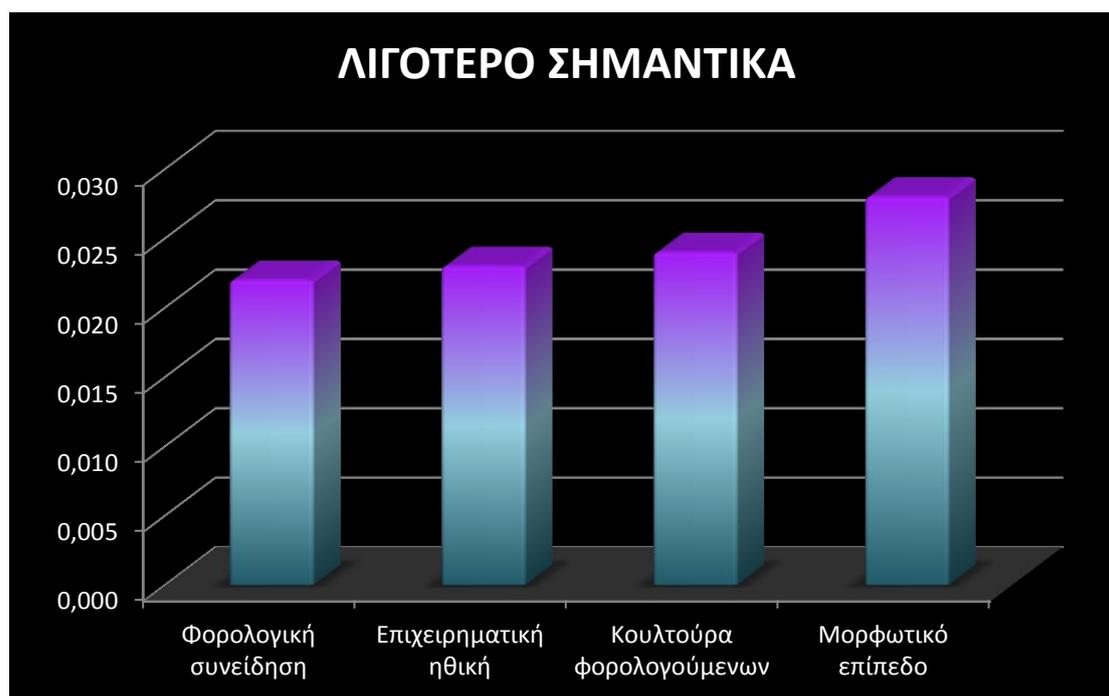
7.6.1 ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ

Σημαντικότερα υποκριτήρια των Εργαζομένων Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

Διαπιστώνεται ότι για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης ως η πιο σημαντική αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι το υποκριτήριο Εξαγορά-Χρηματισμός ("φακελάκι") που βρίσκεται στο κριτήριο "Ατιμωρησία" με ποσοστό 10,6%. Ως δεύτερη σημαντική αιτία έχουν κατατάξει την "Σπατάλη δημόσιου χρήματος" το οποίο υποκριτήριο ανήκει στο κριτήριο Αδιαφάνεια στην διαχείριση δημοσίων εσόδων το οποίο το έχουν στην πρώτη θέση με τα κριτήρια, με ποσοστό 9,1%. Ως τρίτη σημαντική αιτία για τους Εργαζομένους σε Τράπεζες του νομού Πρεβέζης είναι το υποκριτήριο "Αδίκη φορολογική κλίμακα" που ανήκει στο κριτήριο "Υπερβολική φορολόγηση" το οποίο βρίσκεται στην δεύτερη θέση των κριτηρίων, με ποσοστό 7,9%.

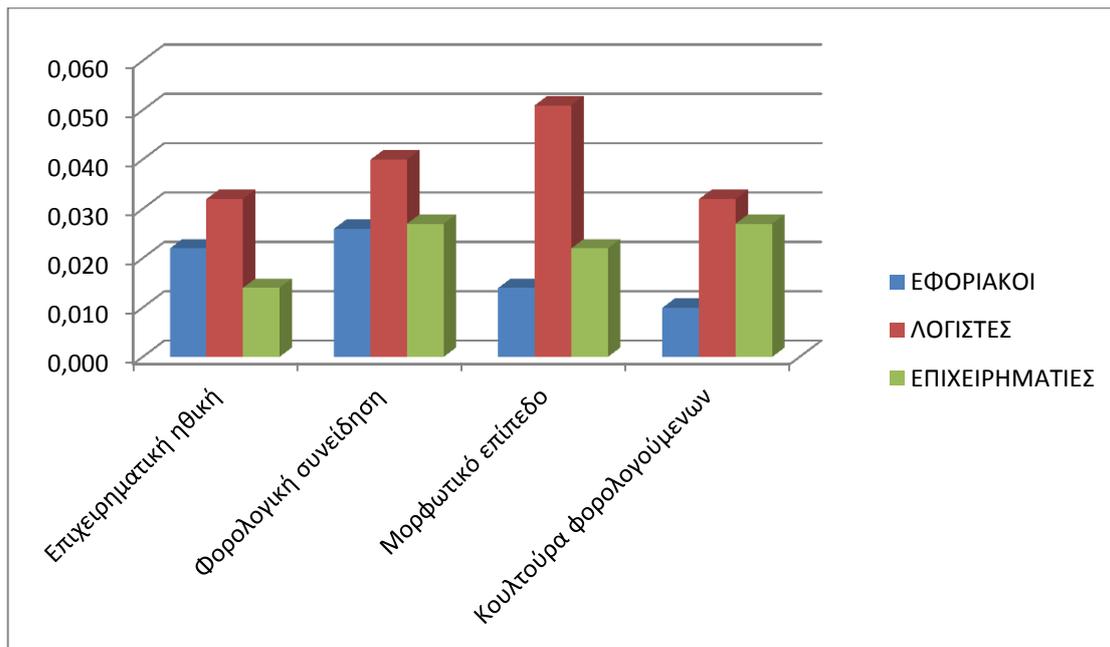
Λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των Εργαζομένων Τράπεζες του νομού Πρεβέζης

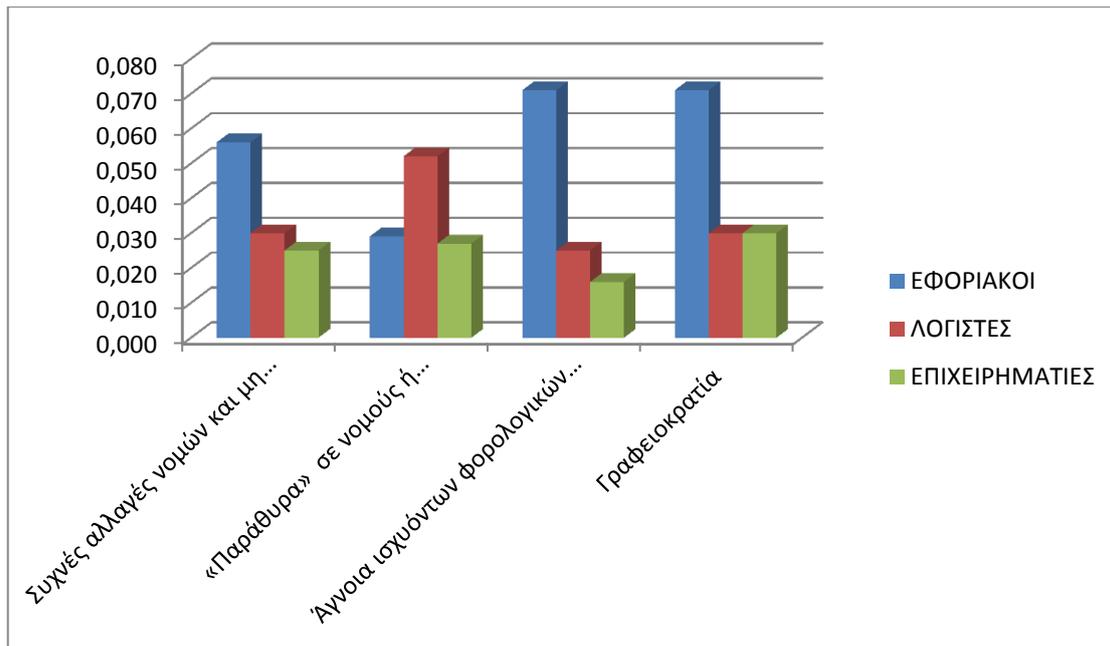
Όσον αφορά τα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια των Εργαζομένων Τράπεζες του νομού Πρεβέζης, όπως φαίνεται και από το παρακάτω διάγραμμα είναι η "Φορολογική συνείδηση" με ποσοστό 2,2% όπου ανήκει στο κριτήριο "Έλλειψη παιδείας" το οποίο έχουν κατατάξει και τελευταίο. Στο ίδιο κριτήριο βρίσκονται και τα επόμενα λιγότερο σημαντικά υποκριτήρια, με σειρά δεύτερης και τρίτης, η "Επιχειρηματική ηθική" με ποσοστό μόλις 2,3% και τέλος η κουλτούρα φορολογούμενων με 2,4% ποσοστό.

7.7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Όπως παρατηρούμε από το παρακάτω διάγραμμα οι εφοριακοί και οι επιχειρηματίες της Κορινθίας συμφωνούν ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου “Έλλειψη παιδείας” είναι η Φορολογική συνείδηση, ενώ για τους λογιστές της Κορινθίας αυτή είναι η δεύτερη σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Ωστόσο για αυτούς η πιο σημαντική αιτία είναι το Μορφωτικό επίπεδο. Αντιθέτως ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου “Έλλειψη παιδείας” για τους εφοριακούς και τους λογιστές της Κορινθίας είναι η Κουλτούρα φορολογούμενων και η Επιχειρηματική ηθική ενώ για τους επιχειρηματίες το λιγότερο σημαντικό είναι η Επιχειρηματική ηθική.

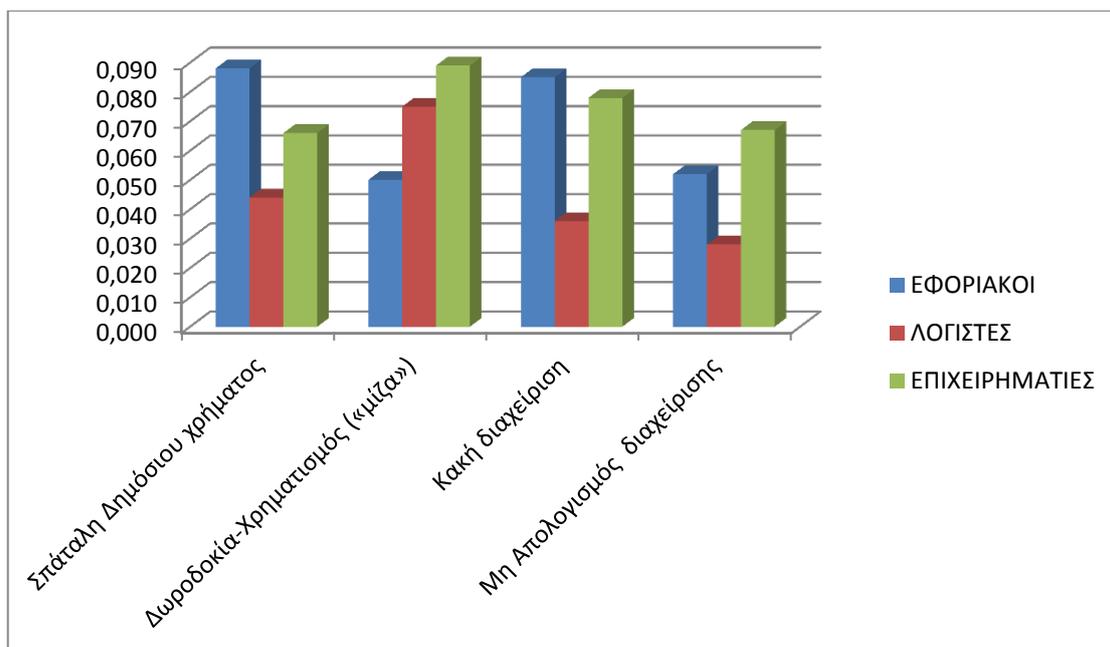

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΕΙΨΗ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

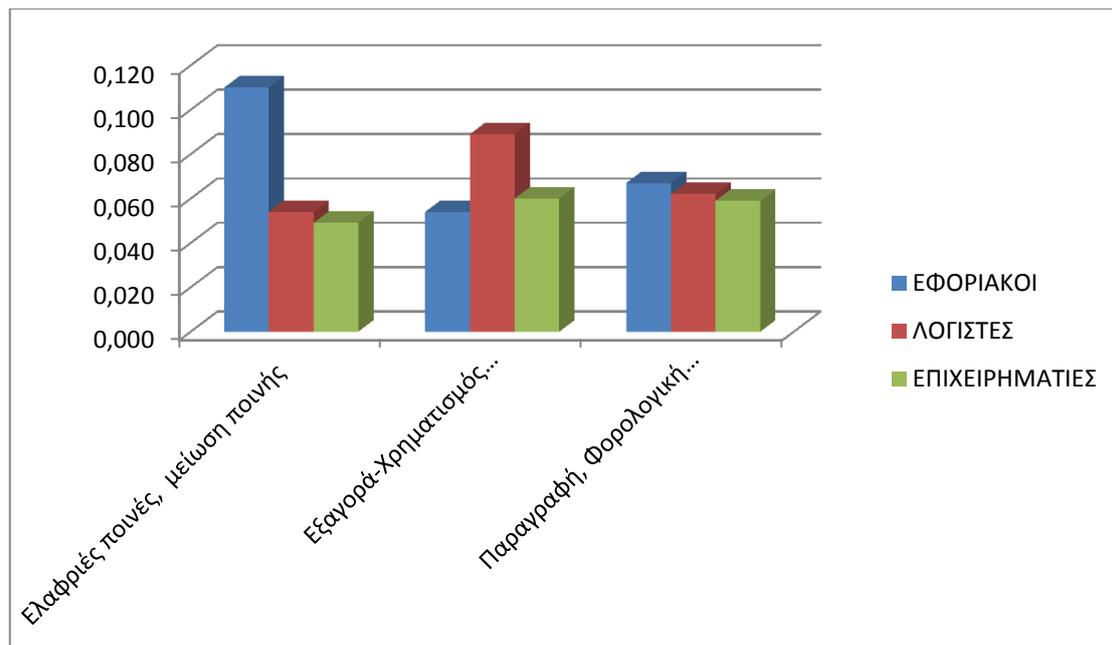
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Παρατηρούμε ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” για τους εφοριακούς της Κορινθίας είναι η Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων και η Γραφειοκρατία. Στη συνέχεια για τους λογιστές είναι τα “Παράθυρα” σε νόμους ή “Νόμιμες” απαλλαγές και για τους επιχειρηματίες είναι η Γραφειοκρατία. Ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου “Πολυπλοκότητα νομοθεσίας” για τους επιχειρηματίες και τους λογιστές Κορινθίας είναι η Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων ενώ για τους εφοριακούς είναι τα “Παράθυρα” σε νόμους ή “Νόμιμες” απαλλαγές.

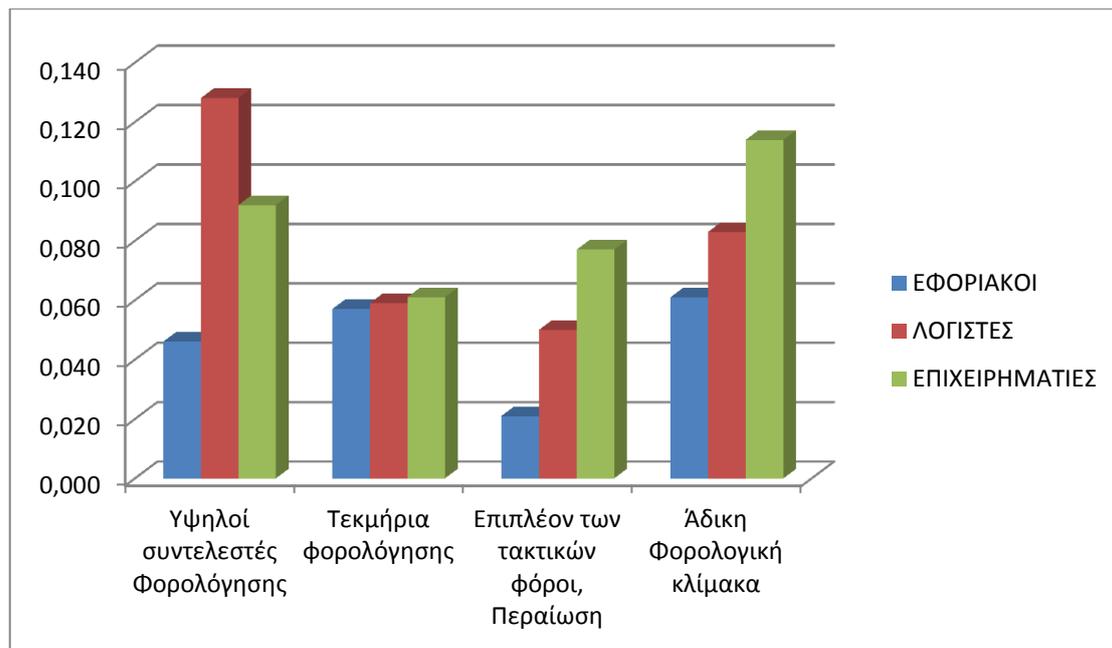
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα για την σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων συμφωνούν οι λογιστές με τους επιχειρηματίες ότι είναι η Δωροδοκία-χρηματισμός (“μίζα”). Ενώ για τους εφοριακούς αυτή είναι η λιγότερο σημαντική αιτία. Ωστόσο για αυτούς η σημαντικότερη αιτία είναι η Σπατάλη δημοσίου χρήματος .

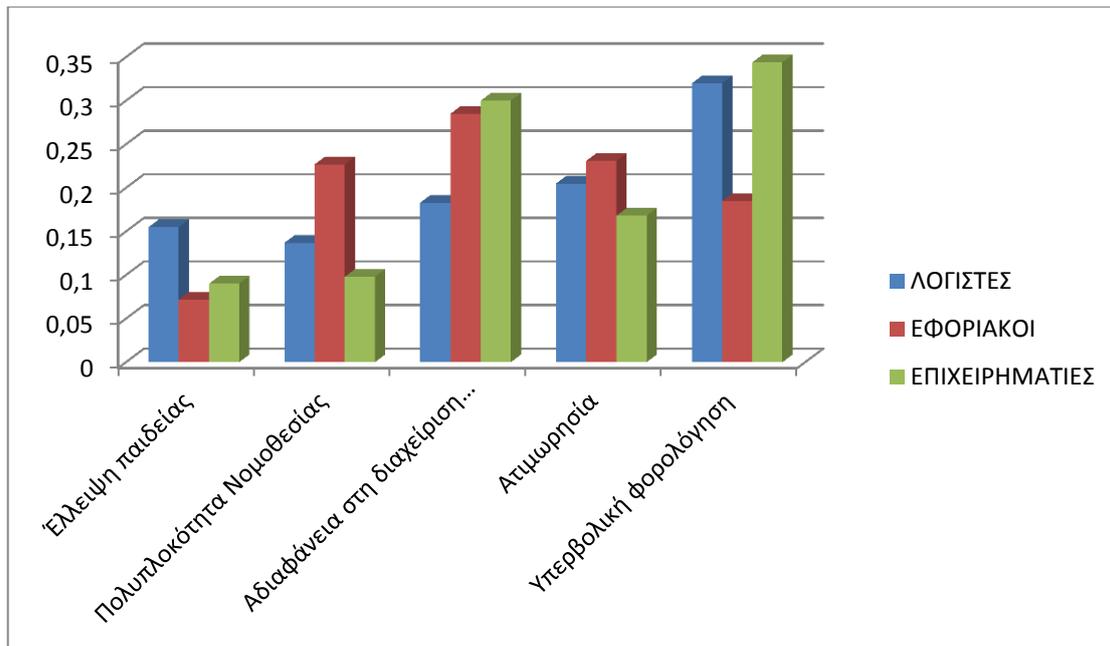
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Από το παραπάνω διάγραμμα συμπεραίνουμε ότι το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου "Ατιμωρησία" για τους εφοριακούς είναι οι Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής ενώ για τους λογιστές και τους επιχειρηματίες το συγκεκριμένο υποκριτήριο είναι το λιγότερο σημαντικό. Ενώ για τους λογιστές και τους επιχειρηματίες η σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροδιαφυγής είναι η Εξαγορά - χρηματισμός ("μίζα"), το οποίο για τους εφοριακούς είναι το λιγότερο σημαντικό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ

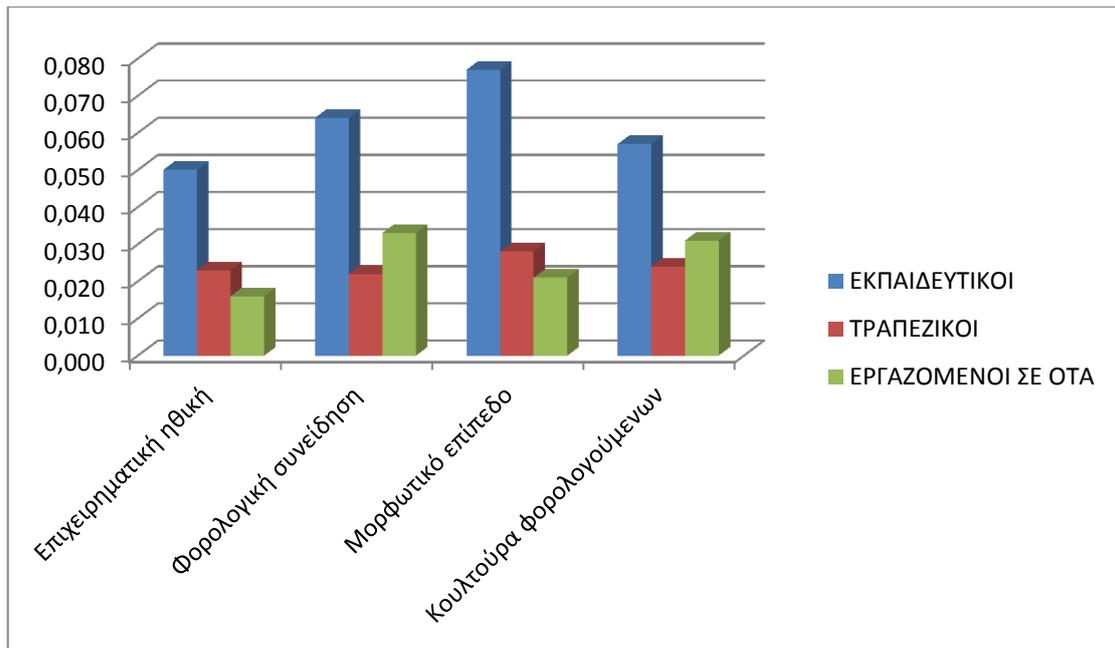
Από το παραπάνω διάγραμμα συμπεραίνουμε ότι το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου “Υπερβολική φορολόγηση” για τους λογιστές είναι οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης. Από το παρακάτω διάγραμμα συμπεραίνουμε ότι το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου “Υπερβολική φορολόγηση” για τους λογιστές είναι οι Υψηλοί συντελεστές φορολόγησης ενώ οι εφοριακοί και οι επιχειρηματίες συμφωνούν ότι είναι η Άδικη φορολογική κλίμακα. Ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο οι λογιστές με τους εφοριακούς συμφωνούν ότι είναι οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση, ενώ για τους επιχειρηματίες είναι τα Τεκμήρια φορολόγησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΚΟΡΙΝΘΟΣ

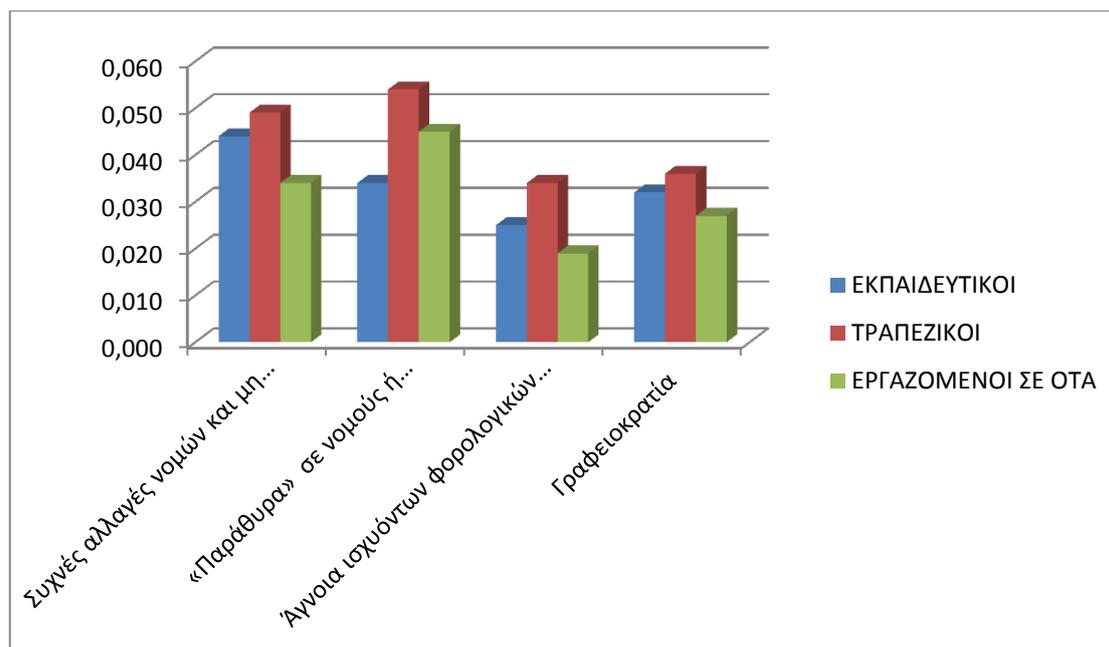
Ως το σημαντικότερο κριτήριο για τους λογιστές και τους επιχειρηματίες είναι η Υπερβολική φορολόγηση ενώ διαφωνούν οι εφοριακοί που έχουν ως πιο σημαντική αίτια την Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων. Στη συνέχεια για το λιγότερο σημαντικό κριτήριο συμφωνούν οι εφοριακοί με τους επιχειρηματίες ότι είναι η Έλλειψη παιδείας ενώ για τους λογιστές το κριτήριο έρχεται στην προτελευταία θέση . Τέλος, για αυτούς το λιγότερο σημαντικό κριτήριο είναι η Πολυπλοκότητα νομοθεσίας.

7.8 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Από το παραπάνω διάγραμμα διακρίνουμε ότι το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Έλλειψη Παιδείας είναι για τους Εκπαιδευτικούς και για τους Τραπεζικούς το μορφωτικό επίπεδο ενώ διαφωνούν σε αυτό οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ καθώς θέτουν ως σημαντικότερη αιτία την Φορολογική Συνείδηση. Ως την λιγότερο σημαντική αιτία του κριτηρίου Έλλειψη παιδείας, για τους Εκπαιδευτικούς και για τους Εργαζόμενους σε ΟΤΑ είναι η Επιχειρηματική ηθική, ενώ για τους Τραπεζικούς είναι στην προτελευταία θέση. Τέλος, οι τραπεζικοί συμφωνούν ότι στην τελευταία θέση στην κατάταξη σημαντικότητας πρέπει να είναι η Φορολογική Συνείδηση.

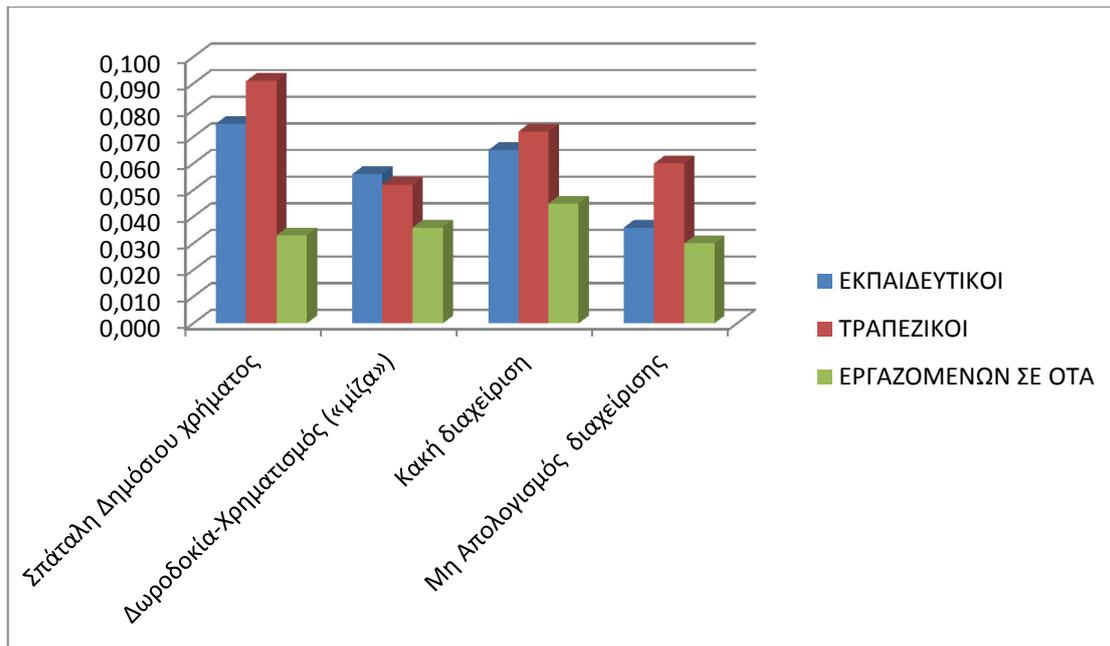
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι, ως το σημαντικότερο υποκριτήριο του κριτηρίου Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας είναι τα "Παράθυρα" σε νόμους ή "νόμιμες" απαλλαγές για τους Εργαζόμενους σε ΟΤΑ και για τους Τραπεζικούς ενώ για τους εκπαιδευτικούς το υποκριτήριο αυτό είναι το δεύτερο πιο σημαντικό.

Ωστόσο για αυτούς είναι οι Συχνές αλλαγές νόμων και η μη εφαρμογή τους. Ως τη λιγότερη σημαντική αιτία του κριτηρίου Πολυπλοκότητα Νομοθεσίας θέτουν και οι τρεις ομάδες την Άγνοια ισχυόντων φορολογικών εγκυκλίων.

Παρατηρούμε ότι στο παρακάτω διάγραμμα, οι Τραπεζικοί με τους Εκπαιδευτικούς έχουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων, τη Σπατάλη δημοσίου χρήματος, ενώ οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ ως το σημαντικότερο υποκριτήριο έχουν την Κακή διαχείριση.

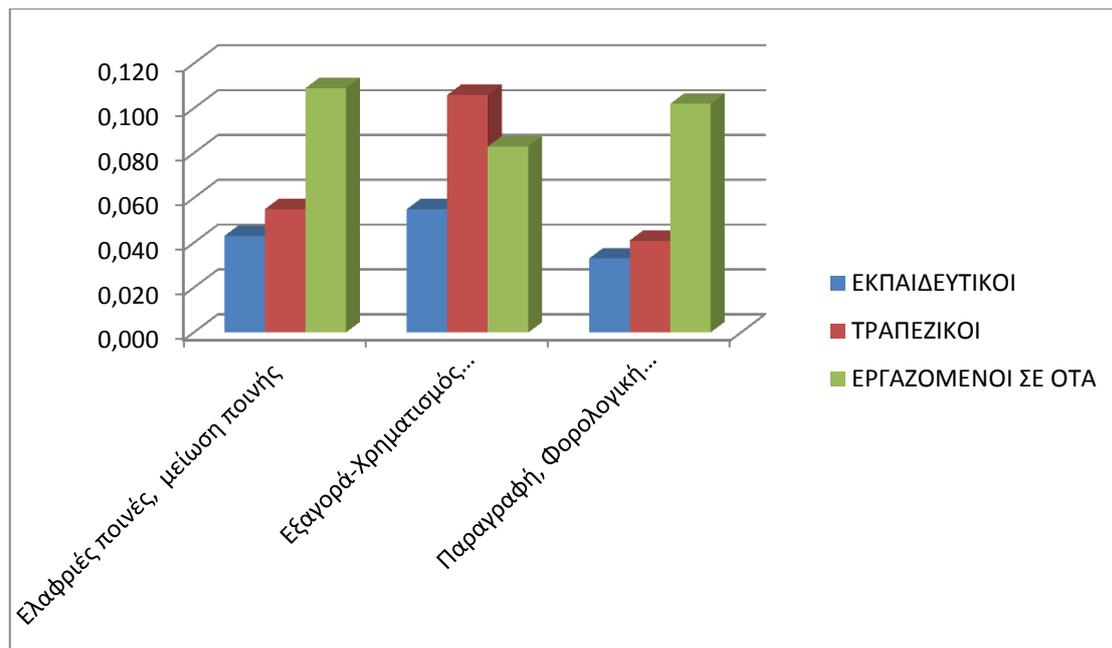
Αντιθέτως, ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Αδιαφάνεια στη Διαχείριση δημοσίων εσόδων για τους Εργαζόμενους σε ΟΤΑ και για τους εκπαιδευτικούς είναι ο Μη απολογισμός, διαφωνούν όμως οι Τραπεζικοί καθώς θέτουν ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο την Δωροδοκία-Χρηματισμός ("μίζα").

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα διακρίνουμε ότι οι Τραπεζίτες και οι Εκπαιδευτικοί θέτουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησία την Εξαγορά-Χρηματισμός ("φακελάκι") ενώ για τους εργαζόμενους σε ΟΤΑ είναι οι ελαφριές ποινές, μείωση ποινής.

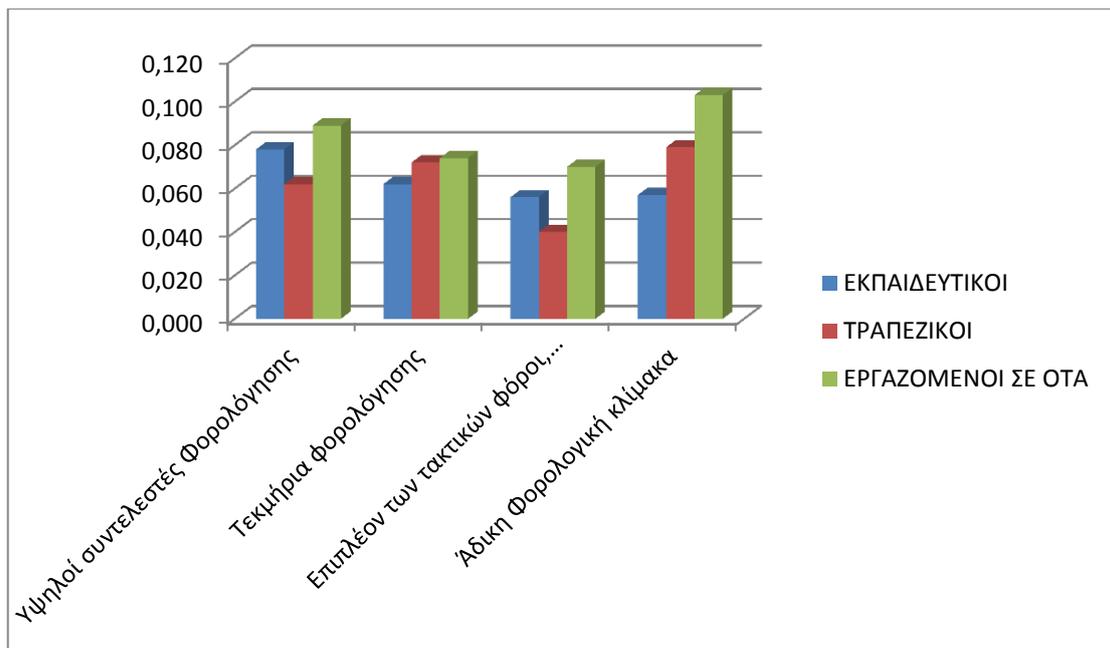
Για το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου Ατιμωρησίας οι Τραπεζίτες με τους Εκπαιδευτικούς συμφωνούν ότι είναι η Παραγραφή, Φορολογική "αμνηστία", αντίθετα οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ στηρίζουν ότι το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για αυτούς είναι η Εξαγορά-Χρηματισμός ("φακελάκι").

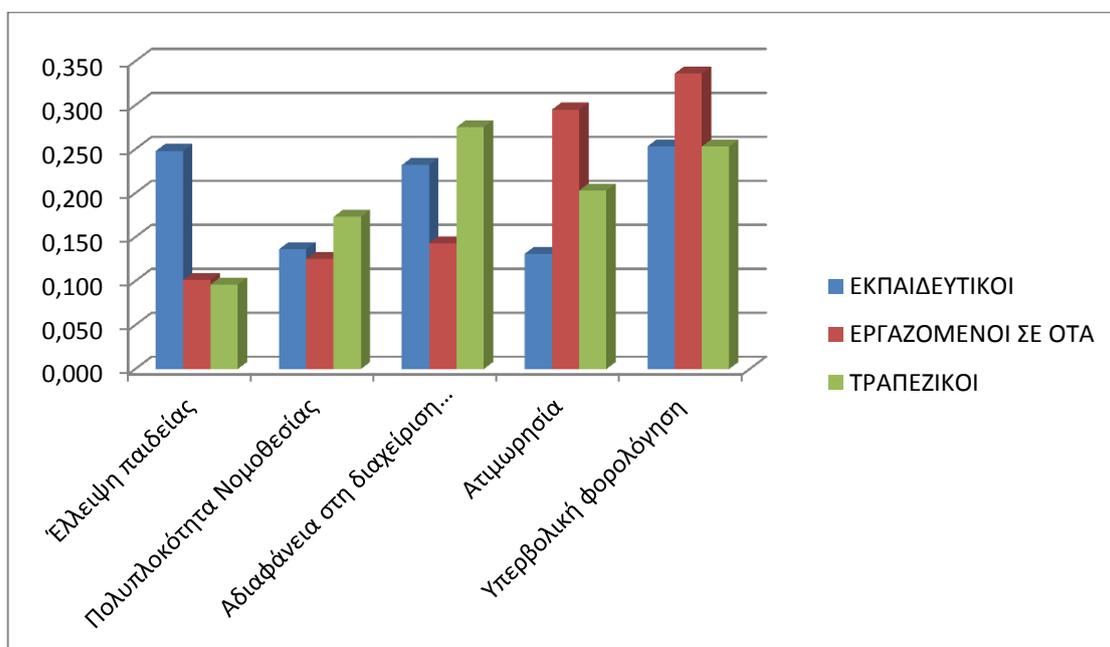
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Όπως παρατηρούμε από το παρακάτω διάγραμμα, οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ συμφωνούν με τους Τραπεζικούς ότι το πιο σημαντικό του κριτηρίου Υπερβολική Φορολόγηση είναι η Άδικη φορολογική κλίμακα, ενώ οι εκπαιδευτικοί θέτουν ως το πιο σημαντικό υποκριτήριο τους Υψηλούς συντελεστές φορολόγησης.

Ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο του κριτηρίου θεωρούν και οι τρεις ομάδες ότι είναι οι Επιπλέον των τακτικών φόροι, Περαιώση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, η σημαντικότερη αιτία φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής για τους εργαζόμενους σε ΟΤΑ και για

τους εκπαιδευτικούς του νομού Πρεβέζης είναι η Υπερβολική φορολόγηση, ενώ για τους τραπεζικούς, η αιτία αυτή έρχεται δεύτερη.

Ωστόσο, για αυτούς το σημαντικότερο κριτήριο είναι η Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων.

Ως το λιγότερο σημαντικό κριτήριο, συμφωνούν οι Εργαζόμενοι σε ΟΤΑ με τους τραπεζικούς ότι είναι η Έλλειψη παιδείας, ενώ για τους εκπαιδευτικούς είναι η Ατιμωρησία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο θεωρητικό μέρος υπήρξε πλήρης προσέγγιση του θέματος της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής των φυσικών και των νομικών προσώπων, παράλληλα όμως κάνουμε και μια αναφορά στην "μαύρη" οικονομία την παραοικονομία. Η φοροδιαφυγή με την φοροαποφυγή είναι δύο διαφορετικές έννοιες όπως και με την παραοικονομία. Όπως διαπιστώθηκε η φοροαποφυγή είναι προνόμιο φυσικών και νομικών προσώπων που κατέχουν μεγάλα εισοδήματα, δεδομένου ότι εξοικονομούν περισσότερους οικονομικούς πόρους και επιπλέον διαθέτουν οικονομολόγους και δικηγόρους που είναι γνώστες των σχετικών διατάξεων ή των νομοθετικών «κενών» τα οποία επιτρέπουν την αποφυγή καταβολής των φόρων.

Αλλά τα περισσότερα φυσικά και νομικά πρόσωπα, στην προσπάθεια τους να μην καταβάλλουν τους φόρους, καταφεύγουν στην φοροδιαφυγή μέσω της απόκρυψης εισοδήματος (που είναι και ο πιο συνήθης τρόπος), χρησιμοποιώντας πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία (αποδείξεις και τιμολόγια), δεν καταβάλλουν τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, δεν εκδίδουν τις απαιτούμενες αποδείξεις κ.τ.λ.

Η αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών, αποτελεί και ανέκαθεν αποτελούσε πρωταρχικό στόχο όλων των κυβερνήσεων. Η πάταξη αυτών, έχει ιδιαίτερη σημασία και είναι αναγκαίο να υλοποιηθεί, καθώς θα μπορέσουν με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο οι πολίτες του κράτους μας, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο να ανακουφιστούν για να μπορέσει άλλωστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη, η ευημερία και η άνθηση σε αρκετούς τομείς.

Αυτό όμως, μπορεί να γίνει αποτελεσματικά, μόνο μέσα σε ένα πλαίσιο γενικότερων μεταρρυθμίσεων και αλλαγών, τόσο δραστικών ώστε, να μπορέσουν να ανατρέψουν την όλη κατάσταση. Μια σωστή και καλά οργανωμένη προσπάθεια θα επιφέρει σημαντικά και φορολογικά έσοδα, τα οποία με τη σειρά τους θα συμβάλλουν σημαντικά στην μείωση δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Παράλληλα θα έχει ως στόχο, να "διδάξει" τους πολίτες και να τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν, το μέγεθος της σπουδαιότητας που έχει η καταβολή των φόρων και η τήρηση του νόμου, είτε είναι αρεστή, είτε όχι, χτίζοντας έτσι σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Ο μόνος τρόπος όμως για να επιτευχθεί αυτό, είναι να ευαισθητοποιηθούν όλοι ανεξαιρέτως οι φορολογούμενοι και να αποδίδουν τους φόρους που τους αντιστοιχούν, χωρίς να επιβαρύνουν τον συνάνθρωπό τους με την μη καταβολή αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. <https://el.wiktionary.org/wiki>
2. www.taxheven.gr
3. www.kathimerini.gr
4. <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944,3465/>
5. Μπουτκοβαλη Ανθούλα-Νεκταρία (2017). Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα. Η άποψη των εμπλεκόμενων φορέων εφοριακών, λογιστών και επιχειρηματιών των νοτίων προαστίων του ν. Αττικής (πτυχιακή εργασία). Πρέβεζα: ΤΕΙ ηπείρου. Είναι διαθέσιμη στην ηλ. Ιστοσελίδα:
http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7526/mpoutkovalis2020a_fin_2017.pdf?sequence=1&fbclid=iwar1y4ccqj60agorglx9i97s9gaarxsslcnpc2ej0yhvwfanzolfmxvta
6. <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=191582>
7. Καθαροπούλου Μαρία (2018). Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή στην Ελλάδα τρόποι αντιμετώπισης. (διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας: πρόγραμμα μεταπτυχιακών σχολών στη δημόσια διοίκηση. Είναι διαθέσιμη στην ηλ. Ιστοσελίδα:
https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/21804/3/katharopouloumariamsc2018.pdf?fbclid=iwar2dp5czoetn5-a_yal-sa8igcn6kzah2nlqc04gfby80vcsbpsjnkack5m
8. Καπίνοβα Σοφία (2019). Το Φορολογικό Σύστημα Στην Ελλάδα. Πτυχιακή Εργασία). ΑΕΙ Πειραιά Τεχνολογικού Τομέα. Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Okeanis.Lib2.Uniwa.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/4920/Log14467.Pdf?Sequence=1&lsallowed=Y](http://Okeanis.Lib2.Uniwa.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/4920/Log14467.Pdf?Sequence=1&lsallowed=Y)
9. Μωραϊτη Αλεξάνδρα, Τσιριγώτη Ιωάννα (2018). Αιτίες Φοροδιαφυγής Και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα. Η Άποψη Των Εμπλεκόμενων Φορέων Εφοριακών, Λογιστών Και Επιχειρηματιών Του Ν. Κέρκυρας (Πτυχιακή Εργασία). Πρέβεζα: ΤΕΙ Ηπείρου. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/8451/Moraiti2020a.%20%26%20tsirigoti%2c%20i._Fin_2018.Pdf?Sequence=1](http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/8451/Moraiti2020a.%20%26%20tsirigoti%2c%20i._Fin_2018.Pdf?Sequence=1)
10. Θεοδώρου Παν. Κονδυλια Και Φασίλης Ευς. Γεώργιος (2013). Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα. Αίτια Και Συνέπειες (Πτυχιακή Εργασία). Μεσολόγγι: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Μεσολογγίου Σχολή Διοίκησης

Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Repository.Library.Teimes.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/7198/Log%20%CE%98%CE%95%CE%9F%CE%94%CE%A9%CE%A1%CE%9F%CE%A5%20%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%94%CE%A5%CE%9B%CE%99%CE%91%20-%20%CE%A6%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%9B%CE%97%CE%A3%20%CE%93%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%93%CE%99%CE%9F%CE%A3.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y](http://Repository.Library.Teimes.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/7198/Log%20%CE%98%CE%95%CE%9F%CE%94%CE%A9%CE%A1%CE%9F%CE%A5%20%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%94%CE%A5%CE%9B%CE%99%CE%91%20-%20%CE%A6%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%9B%CE%97%CE%A3%20%CE%93%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%93%CE%99%CE%9F%CE%A3.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y)

11. Παγάνης Χρήστος, Πόθου Ελένη & Σαββαΐδης Αλέξανδρος (2017). Φοροδιαφυγή Και Φοροαποφυγή Α.Ε. Και Ο.Ε. Στην Ελλάδα. Ηράκλειο: Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8336/Paganischristos_Pothoueleni_Savvaidisalexandros2017.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y](https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8336/Paganischristos_Pothoueleni_Savvaidisalexandros2017.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y)
12. Θεοχαράκη Παρασκευή, Νικολακάκη Χριστιάννα & Μαργκινι Εντριτ (2017). Η Φοροδιαφυγή – Φοροαποφυγή Στην Ελλάδα. Επιπτώσεις Στην Ελληνική Οικονομία Από Την Ανάπτυξη Του Φαινομένου Της Παραοικονομίας. (Πτυχιακή Εργασία) Ηράκλειο Κρήτης : Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηρακλείου Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8084/Theocharakiparaskevi_Margkinientrit_Nikolakakichristianna2017.Pdf?Sequence=1](https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8084/Theocharakiparaskevi_Margkinientrit_Nikolakakichristianna2017.Pdf?Sequence=1)
13. Πριναράκη Δέσποινα & Χατζητιμοθέου Αικατερίνη (2018). Το Φαινόμενο Της Φοροδιαφυγής Και Της Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα. (Πτυχιακή Εργασία) Ηράκλειο Κρήτης: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής Και Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8897/Prinarakidespoina_Chatzitimotheouaikaterini2018.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y](https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8897/Prinarakidespoina_Chatzitimotheouaikaterini2018.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y)
14. Στυλιανού Στυλιανός & Μητσόπουλος Ιωάννης (2017). «Το Φαινόμενο Της Φοροδιαφυγής Και Της Παραοικονομίας Στην Ελλάδα». (Πτυχιακή Εργασία). Ηράκλειο: ΤΕΙ Κρήτης Σ.Δ.Ο. -Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8411/Mitsopoulosioannis_Stylianoustylianos2017.Pdf?Sequence=1](https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/8411/Mitsopoulosioannis_Stylianoustylianos2017.Pdf?Sequence=1)
15. Μιχελακάκη Βασιλική, Κρασαγάκης Ιωάννης ,Αναγνωστοπούλου, Μαρία-Ελένη & Σταυρακάκη Ειρήνη (2016). Το Φαινόμενο Της Φοροδιαφυγής Και Της Φοροαποφυγής Και Οι Επιπτώσεις Τους Στην Ελληνική Οικονομία.

(Πτυχιακή Εργασία). Ηράκλειο: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηρακλείου Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:

https://Apothesis.Lib.Teicrete.Gr/Bitstream/Handle/11713/7918/Anagnostorouloumaria_Krasagakisioannis_Michelakakivasiliki_Stavrakakieirini2016.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y

16. Παπαϊωάννου Ελισάβετ (2014). Το Φαινόμενο Της Φοροδιαφυγής Και Της Παραοικονομίας Στην Ελλάδα. (Πτυχιακή Εργασία). Αθήνα: Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά. Σχολή: Διοίκησης Και Οικονομίας. Τμήμα: Λογιστικής Και Χρημ/κής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
- [Http://Okeanis.Lib.Puas.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/2472/Log_201400131.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y](http://Okeanis.Lib.Puas.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/2472/Log_201400131.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y)

17. Βοϊνας Μασσιμο. Φοροδιαφυγή - Φοροαποφυγή Στη Σύγχρονη Ελλάδα. (Πτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα Οργάνωσης Και Διοίκησης Επιχειρήσεων Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Στη Διοίκηση Επιχειρήσεων Για Στελέχη. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
- [Http://Dione.Lib.Unipi.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/Unipi/10179/Massimo_Voinas.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y](http://Dione.Lib.Unipi.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/Unipi/10179/Massimo_Voinas.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y)

18. Παρασκευή Βαρδαλα. Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα. (Πτυχιακή Εργασία). Απειραια-Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
- [Http://Okeanis.Lib.Teipir.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/2355/Log2014_00038.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y%E2%80%AF](http://Okeanis.Lib.Teipir.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/2355/Log2014_00038.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y%E2%80%AF)

19. Γκορόγιας Δημήτριος & Σπυριδάκης Ιωάννης (2015). «Αιτίες Φοροδιαφυγής Στην Ελλάδα: Η Άποψη Των Εμπλεκόμενων Φορέων - Λογιστών Και Εφοριακών Του Νομού Ρέθυμνου Κρήτης». (Πτυχιακή Εργασία). Πρέβεζα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηπείρου Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής Και Χρηματοοικονομικής Πρέβεζας. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
- [Http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/5725/Fin20150192.Pdf?Sequence=1](http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/5725/Fin20150192.Pdf?Sequence=1)

20. Κόλλια Ηλιάνα (2011-2012). Ιεραρχική Ανάλυση Αποφάσεων. Ένα Μοντέλο Λήψης Αποφάσεων Σε Συνθήκες Πολλαπλών Κριτηρίων. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών Μεταπτυχιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Σπουδών «Τα Μαθηματικά Των Υπολογιστών Και Των Αποφάσεων» Ακαδημαϊκό Έτος 2011-2012. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
- <https://Nemertes.Lis.Upatras.Gr/Jspui/Bitstream/10889/5465/1/%Ce%94%C>

e%B9%CF%80%CE%Bb%CF%89%CE%Bc%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%Ba%CE%B7-

Ahp_%CE%9a%CF%8c%CE%Bb%CE%Bb%CE%B9%CE%B1_%CE%97%CE%Bb%CE%B9%CE%Ac%CE%Bd%CE%B1_%CE%91%CE%9c256.Pdf

21. Δήμητρα Χατζοπούλου (2018). Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων: Εκτίμηση Εσωτερικών Και Εξωτερικών Παραμέτρων. (Διπλωματική Εργασία). Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας-ΤΕΙ Θεσσαλίας. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://lr.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/48578/17560.pdf?sequence=1&isallowed=Y&fbclid=IwAR11v_Cqshczh3cz1jhznmwb4xssfadiwudq2hklale6ulrkfoc5uyhps](http://lr.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/48578/17560.pdf?sequence=1&isallowed=Y&fbclid=IwAR11v_Cqshczh3cz1jhznmwb4xssfadiwudq2hklale6ulrkfoc5uyhps)
22. Δρακοπούλου Μαρία (2016). «Αιτίες Φοροδιαφυγής Και Φοροαποφυγής: Η Άποψη Των Επιχειρηματιών Του Νομού Ηλείας». (Πτυχιακή Εργασία). Πρέβεζα: ΤΕΙ Ηπείρου: Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής Και Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://arothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5903/fin20160250.pdf?sequence=1](http://arothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5903/fin20160250.pdf?sequence=1)
23. Σάγκοβιτς Τριανταφυλλιά (2008). Η Έννοια Της Ελεγκτικής. Ο Φορολογικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων. (Πτυχιακή Εργασία). Σέρρες: Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Σερρών Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://www.drogalas.gr/uploads/dissertations/H_Ennoia_Tis_Elegktikis.pdf](http://www.drogalas.gr/uploads/dissertations/H_Ennoia_Tis_Elegktikis.pdf)
24. Κιοσε Σουναι (2012). Η έμμεση Φορολογία Στην Ελλάδα - Εξέλιξη, Αξιολόγηση Και Ενδεχόμενη Αναμόρφωση. (Πτυχιακή Εργασία). Καβάλα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, Καβάλας Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://digilib.teiimt.gr/jsui/bitstream/123456789/1389/1/022012239.pdf?fbclid=IwAR3wqx8nnff8hulyxkvn075iu2n4jrlzniv4ch0ezmc-Ekqkuwyw0fkgdha](http://digilib.teiimt.gr/jsui/bitstream/123456789/1389/1/022012239.pdf?fbclid=IwAR3wqx8nnff8hulyxkvn075iu2n4jrlzniv4ch0ezmc-Ekqkuwyw0fkgdha)
25. Βασιλοπούλου Αγγελική (2014). «Έμμεση Φορολογία Και Οι Επιπτώσεις Της» (Πτυχιακή Εργασία). Αθήνα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά Σχολή Οικονομίας Και Διοίκησης, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2583/De_201400223.pdf?sequence=1&isallowed=Y&fbclid=IwAR1y0mujzcytz7nlyxhf8vtmnhfgpxuag4ur6_1lt4vs30ufzdwudeme5l8](http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2583/De_201400223.pdf?sequence=1&isallowed=Y&fbclid=IwAR1y0mujzcytz7nlyxhf8vtmnhfgpxuag4ur6_1lt4vs30ufzdwudeme5l8)
26. Ευσταθία Καλαμπόκη (2017). Εξωτερικός Έλεγχος: Εφαρμογή Και Η Αποτελεσματικότητα Του Φορολογικού Ελέγχου. (Μεταπτυχιακή Εργασία).

Πρέβεζα: ΤΕΙ Ηπείρου, Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας Τμήμα Λογιστικής Και Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/7290/Kalamproki%2c%20e._Maf_2017.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar1kbi6dhgurt8zmc3eonusbwurfwywodrmaepsx1zk3jjfixjssycx3l8q](http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/7290/Kalamproki%2c%20e._Maf_2017.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar1kbi6dhgurt8zmc3eonusbwurfwywodrmaepsx1zk3jjfixjssycx3l8q)

27. Σιδεράκης Βασίλειος (2018). Το Φορολογικό Σύστημα Στην Ελλάδα. (Πτυχιακή Εργασία). Αθήνα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Okeanis.Lib.Puas.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/4426/%Ce%A4%Ce%9f%20%Ce%A6%Ce%9f%Ce%A1%Ce%9f%Ce%9b%Ce%9f%Ce%93%Ce%99%Ce%9a%Ce%9f%20%Ce%A3%Ce%A5%Ce%A3%Ce%A4%Ce%97%Ce%9c%Ce%91%20%Ce%A3%Ce%A4%Ce%97%Ce%9d%20%Ce%95%Ce%9b%Ce%9b%Ce%91%Ce%94%Ce%91%20log%2010254.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y&Fbclid=Iwar3ivu5cnrfvd3uencchbbimtcgz5uupcsydstldaf3pawaoqyzc0e-Swra](http://Okeanis.Lib.Puas.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/4426/%Ce%A4%Ce%9f%20%Ce%A6%Ce%9f%Ce%A1%Ce%9f%Ce%9b%Ce%9f%Ce%93%Ce%99%Ce%9a%Ce%9f%20%Ce%A3%Ce%A5%Ce%A3%Ce%A4%Ce%97%Ce%9c%Ce%91%20%Ce%A3%Ce%A4%Ce%97%Ce%9d%20%Ce%95%Ce%9b%Ce%9b%Ce%91%Ce%94%Ce%91%20log%2010254.Pdf?Sequence=1&Isallowed=Y&Fbclid=Iwar3ivu5cnrfvd3uencchbbimtcgz5uupcsydstldaf3pawaoqyzc0e-Swra)
28. Γεωργίου – Κιτσιου Ελένη, Σιαναβα Διονυσία (2016). Αιτίες Φοροδιαφυγής Και Φοροαποφυγής Στην Ελλάδα. Η Άποψη Των Εμπλεκόμενων Φορέων Λογιστών Των Νόμων Ιωαννίνων Και Θεσπρωτίας Και Των Επιχειρηματιών Του Νομού Άρτας. (Πτυχιακή Εργασία) Πρέβεζα: ΤΕΙ Ηπείρου, Τμήμα Λογιστικής Και Χρηματοοικονομικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/6243/Fin20160301.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar3v44nmhplnzkjtnkurv15mvsjamcqr5ma508xiz3ljc1jtfth-6qrcuua](http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/6243/Fin20160301.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar3v44nmhplnzkjtnkurv15mvsjamcqr5ma508xiz3ljc1jtfth-6qrcuua)
29. Σπυρίδου Σοφία & Στοπάνης (2016). Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Η άποψη των εμπλεκόμενων φορέων - Επιχειρηματιών, Λογιστών και Εφοριακών των Νομών Ιωαννίνων, Κοζάνης και Θεσπρωτίας. (πτυχιακή εργασία) Πρέβεζα: Τει ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ. ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΗ ΣΤΗΝ ΗΛ. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ:
http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6187/FIN20160287.pdf?sequence=1&fbclid=IwAR0GPMX4rENDED0YiNgrcG3iIMMFDT6dWocMxo_krJGmoAYd5v21imLo_wo
30. Γεωργα Ειρήνη (2015). « Αιτίες Φοροδιαφυγής & Φοροαποφυγής στην Ελλάδα : Η Άποψη Των Επιχειρηματιών Στο Νομό Θεσπρωτίας ». (Πτυχιακή Εργασία). Πρέβεζα: ΤΕΙ Ηπείρου Σχολή Διοίκησης Και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής. Είναι Διαθέσιμη Στην Ηλ. Ιστοσελίδα:
[Http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/6424/Fin20150161.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar3ivu5cnrfvd3uencchbbimtcgz5uupcsydstldaf3pawaoqyzc0e-Swra](http://Apothetirio.Teiep.Gr/Xmlui/Bitstream/Handle/123456789/6424/Fin20150161.Pdf?Sequence=1&Fbclid=Iwar3ivu5cnrfvd3uencchbbimtcgz5uupcsydstldaf3pawaoqyzc0e-Swra)

31. <https://www.accountancygreece.gr/%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1/>
32. <http://www.gazzetta.gr/plus/article/1005121/i-forodiatygi-stin-ellada-xeperna-ta-15-dis-hrono>
33. [https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/oikonomia/171750/to-orgio-forodiatygis-se-paradeigmata\):](https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/oikonomia/171750/to-orgio-forodiatygis-se-paradeigmata):)
34. <https://www.eea.gr/system/uploads/asset/data/19392/forologia-eisodimatos-stin-Ellada.pdf>
35. <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/723273/o-harths-ths-forodiatyghs-sthn-ellada.html>
36. https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf
37. <https://www.euretirio.com/paraoikonomia/>
38. <https://www.kathimerini.gr/814588/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/ta-kinhtra-gia-synallages-me-plastiko-xrhma>
  - a. <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/periphereiaka-elegtika-kentra-asphalises-peka>
  - https://logistikoskosmos.blogspot.com/2019/07/blog-post_881.html
  - <https://www.efka.gov.gr/el/menoy/periphereiaka-elegtika-kentra-asphalises-peka>
  - https://logistikoskosmos.blogspot.com/2019/07/blog-post_881.html
39. ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/48578/17560.pdf?sequence=1&isAllowed=y&bcldid=lwAR11v_cQShCzH3cZ1jhzvNMwBn4XSsfADlwudq2HKlaLe6UlrKFOC5uYhps
40. <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/21925>
41. <http://epixeirisi.gr/%CE%A3%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9C%CE%91-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%91%CE%9E%CE%97%CE%A3/17130/%CE%9F%CE%B9-%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82>
42. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON136/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%94%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%B7%2010.%20%CE%93%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%>

[BA%CE%AC%20%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%206ppt.pdf](#)

43. https://www.dianeosis.org/research/tax-evasion/?fbclid=IwAR2VU_lfwMgu8IvHigPQgJ2L2lcp_whNcDw_SEetW5W_SsQVBEiweHMRriEY
44. https://europa.eu/taxedu/teenager_el
45. https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/24275?fbclid=IwAR108ym_LNHn9IFfarjJ7pjYTPHRI-DWDVkrMCPzP2Ke1gszqt0JyWzTALU
46. http://slf-agr.gr/index.php/component/k2/item/341-forologikos-elegxos-meso-neon-texnikon?fbclid=IwAR2J1c44MO_KMuZSXkxhb5JoPj0WYU-6WdKuWJg7XmWMj7q5Qhcp1YU9-nE
47. https://www.euretirio.com/paraoikonomia/?fbclid=IwAR2WHxf_GpNpOgk5kC3T6h0cWLAGKqHhiXQm-DgGcEd040Cgy8HuKCMQCNw
48. <https://www.euretirio.com/?s>
49. <http://www.accountancygreece.gr>
50. Σελλάς Σ. (1989) , Το ελληνικό φορολογικό σύστημα , Εκδόσεις Παπαζήση
51. Κοκκινέλης, Μ. (2015). Η φορολογία στην Ελλάδα: Τα τελευταία 20 χρόνια.
52. Δημήτριος Γκίνογλου,(2017) Φορολογική Λογιστική, 2η έκδοση
53. Φλώρος Α. (2010) , Φορολογική λογιστική , Εκδόσεις Σύγχρονη εκδοτική
54. Βελέντζας Γ. ,
(2004) <http://digilib.teiimt.gr/jspui/bitstream/123456789/1326/1/022012195.pdf>
56. Καραμάνης Κωνσταντίνος (2008) Θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα

διεθνή ελεγκτικά πρότυπα. Εκδότης: Ο.Π.Α. (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ)

57. Δαλαμάγκα Α. (1985) “Φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων” 9, 136, 137, 138,144,145 και 147 τεύχη του Δελτίου Φορολογικής Νομοθεσίας Στο Σάγκοβιτς >Τ. (2008), Η έννοια της ελεγκτικής, ο φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων, Πτυχιακής εργασία, ΤΕΙ Σερρών, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας. Διαθέσιμο στο http://www.drogalas.gr/uploads/dissertations/H_ENNOIA_TIS_ELEGKTIKIS.pdf
- 58.
- Δαλαμάγκα, Α., (2000). Φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων. Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας. Στο Καλαμπόκη Ε. (2017) ,Εξωτερικός έλεγχος: :Η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου, (Μεταπτυχιακή εργασία) ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ Σχολή διοίκησης και οικονομίας, Τμήμα λογιστικής και χρημ/κής. Διαθέσιμη στο παρακάτω:
http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7290/Kalampoki%20C%20E._MAF_2017.pdf?sequence=1
59. Θεοχαροπούλου Ελένη (2007) Η φορολογία εισοδήματος από Ηλεκτρονικό Εμπόριο, Αθήνα , Εκδότης: ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ
60. Κορομηλάς Γ. & Γιαννόπουλος Χ. (2006) Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Αθήνα. Στο Σωκράτη Σαλτσίδα (2013), Ο ρόλος των ελεγκτικών εταιριών και οι επιπτώσεις τους στην αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου, (Διπλωματική εργασία), Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα λογιστικής και χρημ/κής. Διαθέσιμη στο : <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15907/3/SaltsidisSokratisMsc2013.pdf>
61. Φλιτούρης Αθ. (2007) “Ελεγκτική”, σημειώσεις μαθήματος «Ελεγκτική», ΤΕΙ Σερρών, Θεσσαλονίκη. Διαθέσιμη στο http://www.drogalas.gr/uploads/dissertations/H_ENNOIA_TIS_ELEGKTIKIS.pdf

**ΤΕΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!**